

దురాచారఫలితము

కాలక్రమమందు సంఘమునందు అనేక దురాచార సంఘటనలు పుట్టుచుండును. అట్టివి జరిగిన వెంటనే, సంఘసంస్కర్తల తీవ్రవిమర్శనల కవి గురియైన, లోకము కన్నెత్తి చాని నప్పుడు కనుగొనును. అట్టి సంఘటనలు తిరిగి జరుగకుండ చూడవలె నను యోచన మాత్రమంతట కలుగు చుండును.

కాని యిట్టి దురాచార సంఘటనలు జరుగుచుండుట, సంఘమునకు నివ్వెరపాటు కలుగుచుండుట, రెండును పుట్టుచు, కాల ప్రవాహమున కొట్టుకొనిపోవుచునేయున్నవి.

కాని యివి యోచనమాత్రపు కార్యములు గావు. దీక్షనహించి, దినదినము యిట్టి సమస్యల నెదుర్కొనుచు, చిరకాలము పాటు పడినగాని నెరవేరనికార్యము లివి.

ఇట్టి దురాచారములు, సంఘపతన హేతువులనియు, అవి నీతిదాయకములనియు, పాప భూయిష్టములనియు, ఇంతవరకెన్ని యోసారులు ఈ 'గృహలక్ష్మి'ద్వారా లోకమునకు చాటియున్నాము. అనేకసారు లిందలి యన్యథములను పేర్కొనుచు, నివి సంఘోన్నతికి వేరువురుగులనియు, వీనిని కూలంకషముగా నాశనము చేయనిచో, మనజాతికి మోక్షము లేదని ఎన్ని యో నుదాహరణలతో నిరూపించి మనవి చేసి యున్నాము.

ఈ విషయము లిప్పుడు క్రొత్తగా పేర్కొనుట చర్చితచర్యణమేయగును. కాని, లోకమందెప్పటికిని అచ్చటచ్చట పశుతుల్యములగు నిట్టి దురాచార సంఘటనలు జరుగుచుండుటవలన తిరిగి వ్రాసి, హెచ్చరింపవలసి

వచ్చినది. చూడుడు ! గడచిన జూలై మాస మందు మైసూరు సంస్థానములో నొకవృద్ధ వివాహము ఎంత హృదయ విచారకముగా నంతమైనదో !!

మునియప్ప యనువతనికి యేబదియేండ్లు వయస్సు. అతనికి మొదటిభార్యవలన నేడు గురు సంతానము. గార్హస్థ్య జీవనమునందు ముప్పాతికవంతు తీరినను అతనికి తిరిగి వివాహము చేసికొన ముచ్చట గల్గినది. నారాయణమ్మ యను నొక పదునేడేండ్ల యువ తిని వివాహమాడినాడు. ఆమె యిషము నకు వ్యతిరేకముగా నామెతలిదండ్రు లాతనికి కట్టబెట్టిరి. రానురాను భార్యాభర్తల మధ్య నశాంతి ప్రబలింది. అసంతృప్తి హెచ్చి నిత్యము వాదోపవాదములను, యిర్వీయు, అసౌఖ్యము వారిదుపురిమధ్య పెచ్చు పెరిగినది. అతనికి ఆమెయన్న ననుమానముచే సర్వదా నామెను తిట్టుచుండెడివాడు. అందు వల్ల నామె యొకనాడు భర్త నిదురించుచుండ, నొక పెద్దబండరాయి యాలిని తలపై విసరి యాతని చంపినది. ఈ దాంపత్యజీవనము నాల్గమాసములు మాత్రమే నడచినది. కేసుయొక్క యితరవిషయము లేమైన నేమి, ప్రాసిక్యూషను తరపు సాక్ష్యమిది. అందుకు ఆమె యావజ్జీవ ద్వీపాంతరవాస శిక్ష విధింపబడినది.

హత్య గావించినవారికి ఉరిశిక్షయో, ద్వీపాంతరవాసశిక్షయో విధించుట న్యాయ శాస్త్ర దృష్టిలో ధర్మమే గావచ్చును. కాని, న్యాయమూర్తులు యీ కేసులో

తీర్పు చెప్పచూ, “ఒకవృద్ధునికి అన్నెము పున్నెము నెరుగని యొకకన్యను బలవంతముగా వివాహముచేయుట చాలా విచార మగు సంగతి. కేసు వివరములను బట్టి యీ యువతికి భర్తయందు ‘అసహ్యము’ పుట్టి, తన సంసార జీవితముమీద ‘విరక్తి’ కలిగియుండవచ్చును...” అన్న విషయములు గమనింప దగినవి.

భర్త వృద్ధుడు, భార్య యవ్వనవతిగల సంసారమందు శాంతి మృగ్యముగాదా ?

ఏండ్లు మల్లిన యాతని శరీరతత్వము వేరు. యౌవనవతియగు నీమె శరీరతత్వము వేరు. అట్లనే మానసికసంబంధమైన రుచులు గూడ. అన్నియు ననుభవించి, ధనార్జన, పిల్లల పురోభివృద్ధి, దైవభక్తి మొదలు గాగల విషయములనుగురించి యోచింపుచు, విశ్రాంతి తీసికొనవలసిన కాలమాలనిది. ప్రాపంచిక సౌఖ్యములన్నియు, నొక్కటాకటిగా యనుభవించుచు, తనసౌఖ్యము, తన యందము, తనప్రత్యేకత, మొదలైన దినదినము పెరుగు నవీన భావములకు ఆశ పడే కాలమిమెది. ఇవి ప్రకృతి సహజమైన మానవ చేష్టలు. ఇందొకరి కొకరికి ఎంతమాత్రము జత కుదురదు. శారీర మానసిక ప్రవృత్తులందు పూర్తి వ్యతిరేకమైన యిట్టి దాంపత్యమందు ఒకరిని చూచిన యొకరికెట్లు పొత్తు కుదురును ? ఆమె శృంగారము చూచి యిత డనుమానపడి యామెను నిందించును. ఆమెకది భరింప శక్యముకాక యాతని నీనడించును. అందువల్ల ఆమెకు

తిట్లు, కొట్లు నిరాదరణ అతనివల్ల; అతనికి, ఈర్ష్య అసభ్యత, అసౌఖ్యము ఆమెవల్ల. నిత్యము జరుగుచుండు ఇట్టిది నిష్పక్షణము వలె యిద్దరి హృదయములందు చేరి, దిన దిన ప్రవర్ధమానమై, చివరకు నిద్దరిని దహించివేయక మానదు. ఇట్టి అశాంతికి పుట్టినిల్లైన యా సంసారము, అవినీతికి దారి తీసి, సంఘాన్నత్యమును కూలద్రోసి, జాతి వినాశమునకు హేతువై, సభ్యతా ప్రపంచ మందు చోటులేకుండ జేయును.....

వృద్ధుడైన భర్తతో గూడిన సంసార సౌఖ్యము, ఆపైన యేడుగురు సవతి పిల్లలలో నొక పిల్లగా యుండవలసిన తాను. తన యీడుగల నా ఏడుగురు సవతి పిల్లలకు మాతృ స్థానము వహించి, మాతృ ధర్మములను నిర్వహింపవలయును.. ఇట్టి నిత్యకంటక పంజరమైన సంసారము యమ లోకమే. ఇట్టి దాంపత్య జీవనము నాల్గు మాసములు కాదుగదా, నాల్గు రోజులైనను నాల్గు యుగములన్న మాట. ఇట్టి రోజొక యుగముగా గడపు జీవనము జీవి తాంతము వరకు గడవవలెనన్న హృదయము గల ఏమానవుడైనను చంచలింపక మానడు.

ఇట్టి సమయములలో ఎంత ఓర్పు, శాంతి గల వారికైననూ న్యాయా న్యాయ విచక్షణ యుండదు; ముందు వెనుక లాలో

చించు జ్ఞాన మగుపడదు; ధర్మాధర్మ నియమములు కానరావు. మనసులోని యాలోచనకు, చెప్పెడి మాటకు, చేసెడి చేతకు లంకెయుండదు. తన జీవితపు 'సౌఖ్యము' అను ప్రశ్నలో కొట్టుకొనుచున్న ఒక వ్యక్తి, ఆ ఆవేశములో ఏపని చేసిననూ చేయును...

ఇట్టి కేసులు మనమెన్ని చూచుటలేదు? 'చంపవలెనను నిచ్చలేదు... ఒడవెరుగని యావేశములో యుక్తా యుక్త జ్ఞానహీన మగు చేష్ట...' అని తీసి పారవేసి, కొద్ది సంవత్సరముల కారాగార శిక్షలతోపోయిన కనులెన్ని లేవు? ఇది పురుషులలోనే చాల నెక్కువ. పురుషుడైన, కొద్దిపాటి కారాగార శిక్షతోడనే పోయెడివి. కాని ఇది స్త్రీకి సంబంధించినది. ఆమె అసహాయ. ఈ యన్యాయము పురుషునివల్ల జరిగిన 'ఔ' నను వారుండరు. 'స్త్రీ' గనక తప్పదేమో!

ఇట్టి మనోవైకల్యమును గుర్తించియే, న్యాయమూర్తులామెకు ఉరిశిక్షకు బదులు, ద్వీపాంతరవాస శిక్షనిచ్చి కొంత కనికరము చూపియున్నారు.

ఆమె స్థితిగతుల నన్నింటిని అర్థముచేసి కొని, తీర్పులో నట్లు చెప్పిన న్యాయమూర్తులు, యామె కొసంగబడిన శిక్షనికనూ తగ్గింపవలసినది. కాని యట్లు చేయలేదు— కేసుయొక్క యితర వివరములు తెలియవు గానమనమేమి యనుకొనుటకును ఏటులేదు.

సాభాగ్యవతి కల్పలతకు

నచ్చెలీ! నీవు వ్రాసినలేఖ అందినది. అవును నీవు వ్రాసినట్లు యిప్పుడు మన దేశమున ప్రతి పట్టణమునందును 'లేడీస్ రిక్రియేషన్ క్లబ్బు'లను ఆంగ్ల నామధేయముతో మహిళాసంఘములు స్థాపింపబడుచున్నమాట వాస్తవము. కాని యివి చేయుచున్న పనినిగూర్చి యోచించినచో వీని వ్యాప్తికి హద్దింపవలయునో మరి ఏమి చేయవలయునో విదితముగాకున్నది.

ఈ క్లబ్బులయందు సంపన్నులైన వారు ముఖ్యముగా ఉన్నతోద్యోగుల భార్యలును గొప్పగొప్ప న్యాయవాదుల భార్యలును జమీందారిణులును అధికముగా చేరుచున్నారు. వీరిలో మోలార్కారులు, రత్నాభరణములు, నవనాగరికపు వేషభాషలు కలవారికిందు పలుకుబడి అధికముగానున్నది. పేదలకు సరేసరి; మధ్య తరగతి వారికిగూడ యిందు స్థానములేదు. ఒకవేళ స్థానము లభించినను ఆదరములేదు. కాన సామాన్యులెవరు గాని యిందుచేరుట కుత్సాహపడుట లేదు. వారు చేరలేదను విచారము క్లబ్బు స్థాపకులకుగూడ లేదు. వారి లక్ష్య మెంత వఱకును సమానపాదము వారితోడి పొత్తునే కోరుచున్నది. హోదాలోనేగాక వేషభాషలలోగూడ వారికి ప్రత్యేక పరిశీలనగలదు ప్రాచీనమగు కట్టుబాట్లుల నభిమానించు వారుగాని మాతృభాష మాత్ర సరిచయు

లైనవారుగాని (ఏ గొప్ప అభీనరు భార్యయో అయినదప్ప) వీరికి నచ్చుటలేదు. అవకత వక లెన్నియున్నను యింగ్లీషు ముక్కలు రెండు వచ్చియున్నచో వారిని పెద్దతేసి వారి చుట్టును మూగిపోవుట లేడీసుక్లబ్బులలో నొక ముఖ్య ఆచారమై పోయినది. పోనిమ్ము వారికిప్రమైన వారినే వారి సంఘములో చేర్చుకొందురు. కొంగు లగిలిన కొంత వాసియని వారి వస్త్రాభరణముల వైభవము చూచుటకు మధ్య తరగతి వారక్కడకుపోక పోయిన వారికిగాని వీరికిగాని లోపములేదు. ఆచార గొప్పవారైన దేశకాలపరిస్థితుల నెఱిగి విద్యాభివృద్ధికిని సంఘాన్నత్యమున కును కృషిచేయుచు వికమత్యముతో మెలగుచున్న వారి కృషికి సంతోషింపవచ్చును. కాని ఏ క్లబ్బులో చూచినను ఆటలుపాటలు ఆల్పహారపు విందులు లేవు మఱియే యభివృద్ధి యత్నములును గానరావు సరిగదా వీనిలో చీట్ల పేకవంటి వ్యసనపుక్రీడల నాడుట గూడ పరిపాటిగానన్నదనుచో నీక్లబ్బులెంత విపరీత పరిస్థితులలో నడువబడుచున్నదియు విదితము కాగలదు.

భారతమహిళా లోకమంతయో అధః పతితమైయున్నది. ఈనారీ ప్రపంచము నుద్ధరించుటకై మహిళాసంఘము లెన్నియైన నెంతయైన పాటుబడవలసియున్నది. స్త్రీలలోనే చిన్నసంఘము స్థాపింపబడినను దాని లక్ష్యమిదియై యుండవలయునుగాని క్రీడా

వినోదములై యుండరాదు. అందును నీ సంఘములలో కలిమిలేముల తారతమ్యములు, ఉద్యోగ అనుద్యోగ తారతమ్యములు, ఉత్తమాధమకుల తారతమ్యములు పాటింపబడునేని యివి సంఘమునకు వేఱు పురువులుగా పరిణమించునేగాని సంఘోప కరమైనవిగా విరాజిల్లజాలవు.

సంఘముయొక్క లక్ష్యమెప్పుడును ఉదారమైనదిగా నుండవలయును. అందు యెల్లరు ఉత్సాహముతోకేరి దాని ప్రయోజనమును కొల్లగా అనుభవించుట కవకాశముండవలయును. పెద్దలు పిన్నల నాదరించవలయును. శ్రీమంతులు సామాన్యుల దరి జేర్చవలయును. ఉన్నతోద్యోగుల భార్యలు అనుద్యోగుల పత్నుల సాహచర్య మభిలషింపవలయును. ఉన్నత కులజులు నిమ్నకుల జలతో స్నేహము నలుపవలయును. ఒక మతమువారు వేఱొకమతమువారితో పొత్తు కలుపవలయును. వీరెల్లరు నేకమై తమ ప్రధాన లక్ష్యమైన మహిళాభ్యుదయమును సాధింప తలపెట్టవలయును. ఈ విధమైన లక్ష్యము కలిగియుండిననే స్త్రీల సంఘములు ఉన్నతికి రాగలవు. 'అయితే నీవేదియోసాద చెప్పుచున్నావు. మేమిట్టి ప్రయోజనముల కొరకు మాక్లబ్బును పెట్టలేదు. వినోదము కొరకు ఉల్లాసముకొరకు పెట్టుకొన్నాము. ఇంట్లో పనిచేయుటకు నౌకరులున్నారు. గనుక దేహపరిశ్రమకొరకు మేమిచట బంతి ఆటలాడుచున్నాము. ఉల్లాసము కొరకు టీపార్టీలు చేసుకొనుచున్నాము. ఉబును

పోకకు పీట్లాడుచున్నాము' అని వారనవచ్చును. నిజమే భోగలాలసులగువారు తమ ఉల్లాసముకొరకున్న దూబరాకర్పణలు చేయుటలేదు. అట్టి వానిలో నిదియునొకటి యని సమాధానము చెప్పుకొనుట యుక్తముగా నేయున్నది. కాని యేస్త్రీలై తే తాము గొప్పవారమని భావించుచున్నారో నిజముగా ఆగొప్పతనము వారిదిగాదు సూర్యుని కాంతులు చంద్రునకు వెలుగు సెచ్చినట్లుగా మనిషియొక్క రూపవైభవము దర్శనములో ప్రతి బింబించినట్లుగా భర్తలవల్ల వీనికి గొప్ప సిద్ధించుచున్నది. ఇది స్వయంకృషిచేను పలభ్యమైనది కాకపోవుటవలన వీనికి నిత్యతలేదు. కాన స్త్రీలు నిత్యమైన ఆధిక్యత సంపాదించుకొనవలయునన్నచో నీ క్రీడా వినోదముల ప్రాముఖ్యత తగ్గించి సంఘాభ్యుదయమునకు సేవ చేయవలయును.

కల్పలతా! స్త్రీలలో విద్యాభివృద్ధిలేదు. సంఘసంస్కరణాభిలాషలేదు. ఆర్థిక సౌకర్యములేదు. కళాసక్తిలేదు. పరిశ్రమాభిరతి లేదు. స్వదేశ స్వభాషాభిమానములేదు. పరిస్థితులిటులున్నను మనమెట్లు అభివృద్ధి పొందగలమను ఆవేదనయే స్త్రీలలో కానరాదు. చుక్కానిలేని వోడవోలె స్త్రీలు యెటుగాలి వీచిన నటుకొట్టుకొనబోవుచున్నారు. కొందఱు భక్త్యాడంబరముతో భజనకూటముల దెసకు కొట్టుకొనిపోవుచున్నారు. కొందఱు క్రీడాసక్తులై క్లబ్బులలో చేరుచున్నారు. కొందఱు మోక్షాపేక్షతో గురుశుశ్రూషా పరతంత్రులగుచున్నారు. మఱికొందఱు దేశ

నేవాభిలాషులై బాతీయోద్యమలోని కాకర్లీంపబడుచున్నారు. వేనికిని రాగల స్వాతంత్ర్యములేనివారు రొంపిలో దిగబడిన వేగలవలె సంసారకూపములోబడి భర్తల చౌర్యమునకు లిత్తల ఆరడులకును గుఱియై గాసిల్లుచున్నారు. స్త్రీలకు ద్రవ్యవసతియే స్వప్నము. ద్రవ్యమున్నను దానిని వెచ్చించు సధికారము శూన్యము. ఇట్టిసందర్భములో ద్రవ్యముగలవారును, దానిని వెచ్చింపగల సధికారముగలవారును వినోదసంఘముల వ్యామోహములలోపడి, క్రీడావిలాసములకొఱకు తమ ద్రవ్యమును దుర్వ్యయముచేయుచో నిట్టి సంఘములవలన నారీలోకమునకు నష్టమేగాని ప్రయోజనములేదని చెప్పవచ్చును.

మిత్రమా! ఈ క్లబ్బులపై నొకప్పుడు సదభిప్రాయము నాకును ఉండెను. ఈ క్లబ్బుల స్థాపించువారు ఇంచుక బాతీయాభిమానముగలవారై సంఘోద్ధరణాభిలాషగల వారగుచో ద్రవ్యవసతిగలవారు గనుక వీరు నారీలోకోద్ధరణకెంత కృషిచేయగలరని భావించియుంటిని. కాని రానురాను వీనిలో వినోద క్రీడలే ప్రాముఖ్యత గాంచుటయు, భాగ్యాధికారము గణ్యతపెచ్చి తదితరులు నీరస భావముతో జూడబడుటయు, విదేశవేష భాషల వ్యామోహములు పెచ్చుమీరుటయు జూడ వీనిప్రయోజనము శూన్యమను సభిప్రాయము గలుగుచున్నది. నేనే గాదు

సుప్రసిద్ధ నారీశిరోమణియగు శ్రీమతి సరోజినీనాయుడుగారు 4-12-38 తేదీని విజయనగరము లేడిను రిక్రియేషను క్లబ్బువారొసంగిన సన్మానపత్రికకు ప్రత్యుత్తరమొసంగుచుచో నేమని చెప్పిరో కనుము.

“స్త్రీ లింతమంది చేరుటయు నీ క్లబ్బును నిర్వహించుటయు సంతోషమే. కాని, ఒక విషయము: ఏదో క్లబ్బుకు వచ్చితిమి, బంతి యాటలాడితిమి, కారమును ఆడితిమి చీట్లాటలాడితిమి, తిరిగి యింటికి పోతిమనుటలో ప్రయోజనములేదు. నిరక్షరాస్యులగు స్త్రీ సభ్యులనుజేర్చి వారికి జ్ఞానోదయము గావించినయెడల వారి తరతరములవారకు ప్రకృతి గావించిన వారగుదురు. మీ ఆటపాటలైన పిమ్మట కుట్టుపని వడుకు మొదలైన పరిశ్రమలందు కృషి నల్పిన పరిశ్రమాభివృద్ధికి తోడ్పడినవారయ్యెదరు.” ఈవిధముగా విలంబమునుదధరించుటనుగూర్చియు, ప్రథచికిత్సలను గుఱించియు, స్వదేశీనిగుఱించియు శ్రీమతి సరోజినీదేవిగారు చెప్పినారు. నిరంతరము దేశ సేవాపరాయణయగు నీ సరోజినీదేవి చేసిన హితోపదేశము క్లబ్బు స్థాపకురాండ్రు గుర్తించిననంతయు మేలు చేకూరుననుట నిశ్చయము.

౧-౧-౩౯,
భావపురి

ఇట్లు,
కారడ.

మంచిమాటలు

విద్యా కవితలక, కవితావిశారద శ్రీమతి కాంచనపల్లి కనకాంబికాదేవి

మాటబోలు మాట మాటకు మాటకు నెంచిమాడ భేదమెంతో కలదు
 మాటలందు మంచిమాటలు వేరగు మంచిమాట తెలిసి మహిమ గనుడు.
 మనసులోన గలదు మంచియుఁ జెడ్డయు మంచివానికెల్ల మంచియుగును
 చెడ్డవాని కెల్ల చెడ్డగనే దోచు నెంచకుండు కంటె మంచిలేదు.
 మంచి, చెట్టకన్న మంచిగఁ దోచును మంచి చెడ్డ, చెడ్డ మంచియుగును
 హితముమంచి, ప్రియ మదెంచంగఁ జెడ్డయ్యా, మంచివాఁడు హితము మఱుగువాఁడు.
 మాట వెన్నుబోలు మనసు పాపాణంబు మాట కత్తియైన మనసు వెన్ను
 మంచివార లట్లు వంచకులుందురు మందినెఱుఁగు బుద్ధిమంతు డెవఁడా.
 ఎంత యెఱుఁపు పొంకమెంతయో ముసిడికి నాల్కమీదఁ బెట్టి నరకము గద
 పైన మంచిజూపి భమపెట్టు నెన్నియో మందినెఱుఁగ వట్టిమాట కాదు.
 సాధుబాధఁజేయు శత్రుంబు చెడ్డయ్యా కంటిగోయనట్టి కత్తిమంచి
 చేతలందు లేదు చెడ్డయు మంచియు చిత్తమందు కలదు చెడ్డ మంచి.
 మెత్తనైన వెన్న మేలండు మేకులు మెత్తనైనవాని (యవియు) మేలటండె
 బట్ట మెత్తనైన బండయు మెత్తన యైన మంచియుగునె యరసిచూడ.
 మంచిది భారతవర్షము, మంచివి గంగాదివదులు మలయాది గిరుల్
 మంచిది వేదశాస్త్రము, మంచివి చావప్పి కళలు మన తత్త్వంబుల్.
 మంచివారలు మనకవుల్ మనవి కావ్య నాటకాదులు మంచివి నాణెమైన
 యాంధ్రగీర్వాణములు మంచివనిలోన మనము మనజాతి తెలివియు మంచివండు.
 మంచిమంచి యన్న మాటలు మేలొనె మంచిగుణము లలవరించుకొనక
 ఎన్న నేటికురక ఏ నాటి మంచియా మంచి యెంతగలదు మనకు నేడు.
 కళయొ, శిల్పయొ, కవితయొ కార్యదీక్ష పూని తీరకవేళల మానసమున
 కందమానందమా నలు లభ్యసింప రాదె విద్యార్థు లూరక రచ్చలేల.
 వట్టి దేశాభిమానముల్ గట్టవెందు దేశవిద్యలు కళలు సందేహ మెడలి
 బుద్ధిమంతులు నేరిచి సిద్ధిగాంచి విత్తనము భూమిలో నిల్వ బెట్టవలయు.
 నేర్యతేకయున్న నేర్చినవారల నెంచి శౌరవించు టెంతో మంచి
 మంచిమాట కన్న మంచి నీరన్నంబు కలుగఁజేసి వారి నిలువ మంచి.
 బ్రదుకనిచ్చి వారి శాంతిత్వమును శిష్య కోటికొసఁగువీలు కూర్చి చేర్చి
 పెద్దసభలలోన విద్వేలు నేర్చిన వారిపూజ నేయవలయు నేడు.
 ఆంగ్లవిద్య నేర్చి యాంగ్లరాజవ్యులఁ గొలిచి యెట్టి ఘనత గొనిన యేని
 తెలుగు సంస్కృతంబు కలనైన మరువక మహిమగాంచు టెంతో మంచిమాట.

స్త్రీ సంస్థలకు

* * సంక్రాంతి కానుక * *

గృహలక్ష్మి

ప్రథమ తొమ్మిది సంపుటాలు

జనవరి అంతిమోపచ్ఛే ఆర్డర్లకు

ఒక్కొక్కటి ఒక్కరూపాయకే

ఇవ్వబడును!

ఈ అపూర్వతరుణమును అందరూ ఉపయోగించుకొన

గోరుచున్నాము.

గృహలక్ష్మి కార్యాలయం,

రాయపేట, మద్రాసు.

దేశ పర్యటనము—లోకజ్ఞానము

శ్రీమతి కె. సుగుణమణి గారు

నవంబరు 'గృహలక్ష్మి' సంచికయందు ఒక విశేషపురులు మర్యాదాదేశమును గాంచినచి పాతక లోకమునకు తమ అనుభవములను చెప్పి యుంకిరి. దేశ పర్యటన జ్ఞానార్జన కుపకరించునని యెందరెందరో శ్రీ పురుషులు చెప్పుచునేయున్నను మనతోబాటు, మన పుత్రులును, విద్యాసీతములును ఆమాటయే తల పెట్టుకున్నవి. లండను నగరమునుండి కొందరు విద్యార్థులు హిందూదేశమునకు కేవలము 'జ్ఞానార్జన' నిమిత్తమై వచ్చుటకని యిటీవల ఆచ్యటి విద్యా సంస్థలు యేర్పాట్లు గావించినవట; ఉత్తర హిందూ స్థానమున గూడ విద్యార్థులకు విజ్ఞానమును గూర్చువలె నని వివిధరాష్ట్రములు జాపుటకై ప్రత్యేకరైలు పోకర్కములు గావించబడినవట. భావిపాఠులు గాబోవు యువతీయువకులకే గాక వారికి విద్యార్థులు గరపు పెద్దలకును గురువులకునుగూడ యీమాదిరి జ్ఞానము కొంత ఆవశ్యకము. "జ్ఞాన" మన భిన్న భిన్నాభిప్రాయములుండవచ్చును; కాని, దేశాటన వలన 'లోకజ్ఞానము' విస్తారము అలవడగలదనుట నిస్సంశయము. వివిధ హేతుబాలములవలన మానవ మందుకములైయున్న శ్రీలక్మి ముఖ్యావసరము. దేశకాల పరిస్థితుల నెఱింగికోనుట కిది ప్రతీకల పతనము కంటెను, కళాకాలల జడువులకంటెను యెక్కువ సహకారియగుననుట నిర్వివాదాంశము. జ్ఞానార్జనకై యుండిన మార్గములలో నిదియొక యుత్తమమార్గమే. కాని, కొంత వ్యయప్రయాసలచే గూడియుండుటచే ప్రస్తుతము మనకిది దుర్లభమైయున్నది.

దేశ పర్యటన మన ఖండాంతరములు జూచి రావలె ననిగాదు. ఖండాంతర పర్యటన, యేస్వల్ప సంఖ్యా కులలోగాని గలుగదు. అందును శ్రీలకు-సామాన్య

గృహిణులకు-యిట్టిది దుర్లభమే యనవలెను. ఖండాంతరపర్యటన, యావచ్చారకదేశ పర్యటన అట్లుంది, రాష్ట్రాంతర పర్యటనమైనను శ్రీ లోకమునకు సిద్ధించినచో నది గొప్పవిషయమే! సామాన్య శ్రీజనానికి చాలవచ్చును. కొంత వికాల పరిజ్ఞాన సేకరణకు, తన విద్యుక్తధర్మ నిర్వహణకు, విడ్డల శిక్షణకు యిది చాల వరుస సహకారి కాగలదని జెప్పవచ్చును. ఎంత విద్యావరియైనను దేశమునుగూర్చి కొంత యెఱింగి కొననిదే వికాల దృక్పథము ఆలవదను. వారి ఉపన్యాసములందును, రచనలయందును అంత సమగ్ర దృష్టి తోచదు.

ఈదేశపర్యటన బాల్యముననే గాక-భూగోళము, దేశచరిత్ర, మానవసంఘము, లోకజీవనము యిత్యాది విషయములగూర్చి కొంత ఆవగాహనమైన వెనుకనే-విద్యపరిపూర్ణమైన వెనుకనే-జేయుట చాల యుక్తము. విద్యపరిపూర్ణమైన విశ్వవిద్యాలయమున పట్టభద్రులైనంతనే విద్యపరిపూర్ణమైనదని జెప్పట చాల పొర బాటు; వారికి లోకజ్ఞానమంతగ నుండదు. ఈ విషయమై ముందుముందు మనవిజేసెదను.

సాధారణముగ మనకు-యేమారపు బంధువుల యింటికో (పర్యావృత్తు)గాని, యేవగ్గరి పుణ్యక్షేత్రములకో (పుణ్యార్జనకు)గాని జేయు యాత్రలు దప్పు-అంతగ దేశమును జూచు భాగ్యముండదు; అభిలాషయు నుండదు. అభిలాషయున్నయెడల ధనముండదు; అది యున్నచో యే నూతనాధరణ సేకరణకోగాని జ్ఞాన సేకరణకు వినియోగింపబడదు! ఈవిధముగ నెవను కొంత దేశ పర్యటన జరుగునని ప్రపంచ జ్ఞానముల వడునని పెద్దలీ యాత్రావిధానములను గల్పించి యుండురు. దేశ పర్యటనవలన-వివిధరాష్ట్రాంతములు,

సంస్థానములు, అందలి పంటలు, పరిశ్రమలు, ప్రజల ఆచారములు, వారి ఆర్థిక, సాంఘిక, సైనిక, రాజకీయ స్థితిగతులు, ఆరోగ్యము, విద్యావిధానము మున్నగు విషయముల గూర్చియేగాక అందలి సైనిక రమణీయములు, ప్రకృతివిచిత్రములు, పూర్వీకుల లలితకళా కల్పకళావిహ్నములు, ఆధునికుల వాగవికలా పరిస్థితులు, ఆదిగాగల అనేక కాంక్షములనుగూర్చి ముఖముఖి నెఱింగికొనుటకును వాటిని స్థిరముగ జ్ఞప్తీయించుచుకొనుటకును వీలున్నది. వాటినిగూర్చి (హిస్టరీ బాగ్రఫీ) పుస్తకములలో నెంత చదివినను ప్రత్యక్షముగ జూచినంతటి రాగుగ నవి మృదయమున బట్టవు.

పుణ్యక్షేత్రముల పట్టణములు “జాదిరానలె”నని గాక—ముఖ్యముగ లోకజ్ఞాన సంగ్రహశాస్త్రమే మేము యీమధ్య మళయాళ దేశముతో బాటు, దక్షిణ దేశమంతయు జూచినచితిమి. ‘మేము’అన నేదో రామేశ్వరయాత్రకు బయలుదేరిన పెద్దజట్టుఅని అనుకొనగలరు! మైసూరు, కొచ్చిర్, తిరువాన్తూరు సంస్థానములతో బాటు—హిందూదేశము ఆ నేడు హిమాచల పర్వతముగాదు గాని, ఆ నేడు వింధ్య పర్వతంతరముజాటి రాగలభాగ్యము వాకు గలిగినది. చూచిన వింతలతో బాటు వీలైనంతవరకు స్త్రీల పద్ధతులు, విద్యలు, సంస్థలు మున్నగు విశేషములుగూడ నేకరింపుచు విపులవిషయ సంగ్రహము చేసితిమని తెప్పనచ్చును. ఈమాదిరి పర్యటన జ్ఞాపార్జనమున కెంతవరకు సహకారియైనదో తెల్పుట వ్రాయుట కష్టమే.

మనలో పుణ్యరథ ముఖ్యముగ స్త్రీలోకమునకు యితరప్రదేశముల గూర్చి మూఢవిశ్వాసములు, విచిత్రాభిప్రాయము తెన్నియోయించును. “లంకలో రావణుని కాష్టమింకను చుండుచుండుట, నిజమేనా?” యని మేము తిరిగిచచ్చినవెనుక మాయూరనే యొక గృహిణి ప్రశ్నించినది! ఆడుమళయాళముట;

మళయాళమంత్రములట; జనవశీకరణతంత్రములట !! ఇట్టి పీచ్చియూహలు పోగొట్టుటకై స్త్రీల యేకైక ప్రతికయగు గృహలక్ష్మి యత్నించునని తలచవచ్చును.

దేశపర్యటన గావించిన వారికి కళాశాలల విద్యార్థులకంటెను, పత్రికల పకడుల కంటెను విశేష లోకానుభవ ముండుననుటకు చిన్న యుదాహరణ.

రామేశ్వరమున మేముండిన బసలో దేశద్రిష్టురియైన యొక వికంగువుతో సంభాషించుట తటస్థించినది. ఆయన అంగ్లవిద్యగూడ కొంత అభ్యసించినదే గాని భోరణినిబట్టి జాడ అంతవిస్తార పరిజ్ఞాన మా విడకు యెట్లులవడినదామని మేము అశ్రద్ధచకితులమైతిమి. ఆమె మాటలు కొన్ని యిచ్చట తెల్పుట సమంజసము. అందలి విషయములు ‘కాద’నుటకు మా కిరువురకును చేతగాకపోయినది. “ఏమి చదువులో నండి యిప్పుటి చదువులుచదివే విద్యార్థులకంటె మా బోంట్లకే యెక్కువ లోకజ్ఞానమున్నదని వాయూహ, ఏవంటయో నేసికొని విపిల్లలతో ట్యూచుమెంట్లపై లేదయ్యారగడుపు సమర్థతయైనను మువిధవలకు అలవడినది. మూవినతండ్రిగోడుకు ఒకారేగు ఉన్నదంతయు తెచ్చించి ది.యే. వరకు చూపెనుగాని, యిప్పుడాతనికి కుటుంబపోషణ యట్లుంది-లేనదారాత్మకుల పోషణయైనను నేసికొనగలిగిన లోకజ్ఞాన మలవడలేదు. ట్యూచుమెంట్లకొన్నను వంకపారంపర్యావచ్చిన పోలోహిత్యమును నేసికొనినను అతగాడి మర్యాదకు లోపముట; పరభాగ్యోపశీవియై అత్తింటకాపురమున్నచో గౌరవభంగము కాదట. ‘విద్యయొపగును విషయంబు’ అని పెద్ద లనియ్యుచిరే గాని యే కోకమునను అది గాన్నించదు. అతడే గాదు, మా మేనల్లెకుమారునకును ఆ నిచ్చియోజకవిద్యయే తెప్పించిరి. వారి నేషములకు మన సాంప్రదాయములపై వారికున్న యూహలకు, దేశవిషయములలో వారికిగల జ్ఞానసామ్యతకు వారి ననవలసిన పనిలేదు. ఇప్పుటి విద్యావిధాన మా రీతి

నున్నది. మన విద్యాలయములలో—మనదేశమున నే
మున్నచో, పరిసితు లెట్లున్నచో యెరుగ జెప్పు
గాని విదేశములు కంఠస్థ మొనరింపజేతురు. అనాది
నుండి గౌరవనీయమైన గంగానది యెచ్చటనున్నచో
చారి! దెలియదుగాని ఆమెరికాలోని ఆమెజాన్
నదినిగూర్చి బాగుగ దెలియును. మన దేశముననున్న
హిమాలయపర్వతముల మహిమ దెలియదుగాని యెచ్చ
టనోయెన్న పీమిర్ బత్ పర్వతముల తత్వము
బాగుగ దెలియును. మన 'పారిదిద్' పాదానుర్ద
యెట్లు నేయునో దెలియజెప్పుదుగాని, జర్మనీలో
జార్లెట్లుజేయు జంత్రములగూర్చి చదివింతురు. మాట
మాట్లాడిన మాండ్రెవ్వరు జ్ఞప్తికి వచ్చుచుగాని, మాధ
వుని బాల్యక్రీడ స్థానమున మధుర మాట దలపెట్టును.
పిండ్రపెట్టుట కారంభించిన నావ్యభర్త మద్దియే
గాని ఆంధ్రదీవుల పుట్టినిల్లను యోగగల్గు మాట
యెత్తురు. సింపును దొరగారు వ్రాసిన హిందూ
దేశ చరిత్ర గరువుదురుగాని, నీతారామయ్యగారి
కాంగ్రసు చరిత్ర వాడనీయరు. తామ్యన్ వ్రాసిన
గ్రంథము చారి! త్రికాలపతనమున కనువగుచున్నది
గాని తిక్కన సోమయాజి వ్రాసినది త్రిప్పియైన
వాడయి, కల్లకల్పితకథలు చదివినట్లు ముల్లరామాయ
ణము చదువగోరరు. మిల్టన్ వ్రాసిన పద్యములకు
వ్యాఖ్యానము జేయగలరు గాని చిలకమర్తివారి చిన్న
పద్యమునైనను విప్పి చెప్పలేరు. గోల్డెస్మిత్తుగారి
'డికెర్లెడ్ విలేజ్' కాష్టాదమండలము గాని ఉన్నవ
వారి 'మాలపల్లి' నాహ్వనింపదు. షేర్షిఫీయర్
గద్యరచన కానందించెదరుగాని పోతనకవి పద్యరచన
మాధుర్యమునైనను జవివాదజేరరు. బైబిలు ముందు
భగవద్గీత తలవునైనరాదు! నీజరుముందు శివాశీ
తలవునైన రాకుండవోయెను గదా! చాంబర్లెసు
రామాయణమును జపహరిలాల్ జమీయన్నట్లు
దోచదు. షేర్షివాల్టగారి మహాకా యెఱుంగదురు
గాని మహాత్ముని మహిమను గ్రహింపరుగదా!

“విద్యార్థులును దానిలోబడి నిరాడంబర స్వదేశ
వస్తువులు మాని, ఆడంబర విదేశవస్తువులకై కొట్టు
కొందురు. ఆడంబరజీవనమున నిక ఉత్కృష్ట భావో
దయమగుచా? దేశాన్నత్యమును గాహించుటకు (అటు
వంటి) విద్యార్థులును, దూబోటి విద్యార్థులును (అని
మత్తుగూడ జబ్బులెట్లినది!) యత్నింపవలెన్నచో నా
బోటివారలూ జేయునది?”.....చివర కామె
“ఇటువంటి చతువులు చదివి పాసయీ ది. ఏ.లకంటె
కాకీ రామేశ్వర యాత్రలు జేసివచ్చిన మాబోటి
ది. ఏ. (బోడి ఆక్క)లకీ కొంత లోకజ్ఞానమున్న
దని మొన్న నొక 'పెద్దమనిషి' నేను రైలులో
యేదియో మాట్లాడుచుండ బిల్కి దిగిపోయెను.
తనిచో నకుంచే 'యూ' ననిపించియుండును” అని
జెప్పుచోడగను. ఆదృష్టవశాత్తు మేము ది.ఏ.లము
నాగపూరిమి! ది.ఏ.ల మనుకొనియే మావద్ద ఆవిడ
యూరీదిని మొకరిడినదేమీ చెప్పులేము!! నిజముగ
జేవలము దేశాటనవలన వింత సామర్థ్యము గల్గి
యుండునా యమకొని అంతటితో ప్రసంగమును
మార్చివైచితిమి.....“‘జీర్ణమశ్చే నుభాషితం’
అన్నట్లు యిట్టివారల యూహ లెన్నిన్ని మన
బోంట్లకు పుత్రకల మూలముననైనను తెలియరాకుండ
బోవుచున్నావో గదా!” యని యవ్వల మాలో
మే మనుకొంటిమి.

మరి మాడు విషయములు దెలియబరచి యిప్పుటి
కి జాలింతును.

(1) తిరువాన్కూరు సంస్థానములో అన్నివృత్తా
నివారణకై దేవాలయములలో హరిజనప్రదేశము
గల్పించిరిని సాతకు లెగియేయుండురు. అచట నొక
హరిజన ఉపాధ్యాయునితో బ్రసంగించిరి. ఆవిడ
యూహ లిది:—“అ న్నా తు రు న న అంబిజీవ
యన్నట్లు ఆర్థికదుస్థితిలో జిక్కికొనిన మా కి దేవా
లయప్రదేశము గల్పించిన మహారాజానను, మహా
త్మునకును మేము కృతజ్ఞులమే! దానివలన ఉత్తమ

నీచతులములకీ మానసికపీడ కొంత తొలగినదిగాని అంతకంటే విశేషలాభము మాకు గలగలేదు. దేవాలయప్రవేశములకంటే దుస్సహదారిద్ర్యనివారణకు దోహదము గల్పించుట ప్రప్రథమమని లోకము గమనించినచో యెక్కువగ యుద్ధరింపబడియుండుము.”

(2) ఇక మైనూరు ‘రామరాజ్య’మని, యీతి బాధలులేక నుభిక్ష్ మైయున్నదని పవ్యుడు విశ్వసించు నట్లు తెప్పరితుచున్నది. మైనూరు, దెంగుకూరు మున్నగు పట్టణప్రాంతములు గావించినచో యిట్టి యూహలలో నంతగ యిదార్థమున్నట్లు గానరాదు. మన ఆంధ్రరాష్ట్రమున కొన్నిచోట్ల నాట్యమాడు దర్జీదేవత అచ్చటను తాండవమాడుచున్నది. ధని తల యార్చాటములో నిది గానరావన్నది. కష్టించి పండించిపోయే కృషికుడే యెల్లదల యీ లేమికి విస్తారముగ గురియైయుండుట జాడ మన సాంఘిక కట్టడపు పునాదు లెంత దిట్టముగనున్నచో మనసునకు దట్టకమానదు. గాంధీజీ లేకొనిన ‘రామరాజ్యము’ మనకు యీ కలియుగమున కలశానివార్తయే యై పోవునా? యని ఆశయు నిరాశయు గలగకమానవు.

(3) మలబారు యువకులు ఆంధ్రయువకుల కంటే యందకత్తెలని సోదరు లనియుండిరి. ‘అంద’ మనిన వ్యక్తినిబట్టి మారుచుండును; గాని ఒక్కటి మాత్రము దెల్ప సాహసించవచ్చును. ఆంధ్రరమణీ మణులు యే రాష్ట్రయువకులకును యేవిషయమునను

దీనిపోరని మాత్రము తెప్పవగును; కాని వారి విద్యా విధానములు, సాంఘిక పద్ధతులు, మానసిక ప్రవృత్తులు యింకను యెంతయో అభివృద్ధినందవలసియున్నవి. దేశభాషలపై యభిమానములు మనకు ఉగ్రుపాలతో గల్గినవైనను—వికాలపరిభాషానము లేనిచో యవి సంకుచిత రాష్ట్రాభిమానములుగ స్వభావి, స్వలాభ పరాయణగ పరిణమించగలవు. దీనికి ప్రతికేయ—విద్యాభివృద్ధి. శ్రీ విద్యాభివృద్ధి, సేవాపరాయణ, సహనము, త్యాగము, దేశకాలపరిస్థితుల అవగాహనా సామర్థ్యము, నిజధర్మ నిర్వహణభాగము. ముందు ఏటన్నిటికి మూలమాత్రము ఎరిగిన విషయములను వారివారి సామర్థ్యములనుబట్టి ఆచరణలో బెట్టవలెనన్న యర్థము.

మన విద్యాభివృద్ధికని యిట్టి పత్రికలు ప్రయత్నించుచునేయున్నవి; తెలియని విషయముల నెన్నియో తెలియజేయుచునేయున్నవి; ఆంధ్రరచయిత్రములు లెందరో వీటిద్వారా మనలను ప్రబోధించుచునే యున్నారు. గాన—

“యెఱుంగలవారి చరితలు
గరచుచు సజ్జనుల గోష్ఠి గదలక, ధర్మం
బెఱుగుచు యెఱిగినదానిని
మనకు కనిపించునది సమంజసబుద్ధిన్.”

అన్న ఆత్మరహస్యముల సోదరీమణులకు జ్ఞప్తికి తెచ్చుచుంటిని.

ఆహ్వానము

నవ్యసాహిత్యాన్ని గురించి, ఆధునిక గ్రంథాలను గురించి, భాషను గురించి చక్కని విమర్శనలతో వచ్చే సోదరీమణుల వ్యాసాలకు.

యువతులు జ్వర గాత్రము
లను బ్రావీణ్యము సంపాదించు
టకు దినములు వర్షములు
లెక్కనేయక కాలమును వెచ్చించు

శీలము

తురు. యువకులు వృత్తి నైపుణ్య సంపాదనకో, యుద్యోగార్థమో సంవత్సరముల పర్యంతము పనిచేయుచు తిరుగుచు కష్టపడెదరు. చిత్రకళోపాసీ, యొక్క చిత్రమును నేతానందకరముగ చిత్రించి తన జీవితమును ధన్య మొనరించుకొనుట కర్థ జీవితమును చిత్ర రచనాభిజ్ఞతకు ధారవోయును. కవి యొక్క గ్రంథమును రచించుటకై బుట్టుకొట్టుకొనుచు మెదడు చించి కొనుచు వత్సరములనిట్టే దాటిండుచుండును. కాని పై జెప్పినవారు సౌశీల్య సంపాదనార్థ మొక్కనిము సమైవ బాటువడరనుట వి. వి. రామకృష్ణారావుగారు వాస్తవము. అట్లన్నంతనే

వారిలో సుశీలురు లేరనికాదు. ఇది లోక సంగ్రహముగ చెప్పినమాట మాత్రమే. పై వారే కాదు, సామాన్యముగ నేరును బ్రయత్నమునలుపరు. సౌశీల్యసంపాదనమున సామాన్యవిషయమా? దానివలన మనకెట్టి చిత్రకాంతి, ఎంత స్వార్థవిముఖత, ఎట్టి సుఖ సంపద లభించును! కాని యిట్టిదానిని ద్రోసి రాజుని యెంతసేపును వేలకై, లక్షలకై చేతులు సాపుచు పుంటిపై నీగలవలె వర్తించుట శోచనీయము. ధనమంత యశశ్వత

మగువదెద్దియు లేదు—సౌశీల్యమువలె స్థిరముగనిలుచునదియును లేదు. ధన సంపాదనమున బడి జీవనమును వ్యర్థమొనర్చు వారు

కొంతకాలమైనను పొందైన, చక్కని, తుష్టినొనగు, శీలమును సంపాదించు బ్రయత్నమునందు నద్వివిధోగము నేరురు. కష్ట సుఖములయందెడబాయక నందనిల్పు సౌశీల్యమునందువారి కావిముఖతయేలనో?

మనలో ననేకులలో మఱియొక లోపమున్నది. సాధారణముగ వారు మందిగుణము లే ప్రయత్నమును సల్పకనే దమక మరవలయునని యాశించుచుండురు. అందులకై వశిమానిన నటనలనునలిపి సజ్జనులలో నగుబాటునకు బాలగుదురు. అందని ప్రమాని

పండ్లలు సాదిన వచ్చునా, పృథ్వుము నధిరోహించిన వచ్చునా? మనలో

నద్యవశజాలకు నదుపాయములు సమృద్ధిగ నున్నవారికి వది సాధ్యమగుగాని సామాన్యలమాట నిందేహమే! జితనము నలుపకయే సామాన్యలకు—సౌశీల్యమే కాదు—ఏది యైనను నబ్బుటగాని లభించుట కాని వట్టి మాటయే! ప్రపంచమందలి యన్ని జాతుల యాచారాది విశేషములను నమగ్రముగ నెఱిగిన హెచ్చుస్థితిగలుగువాడు కూడ నిట్లు వాక్రుచ్చి యున్నాడు. “మనమెన్ని పాటుల బడినను యెట్టి మంత్రతంత్ర విశేషముల

ఈ వ్యాసమనన పలయు విషయము ప్రపంచవిఖ్యాతుడగు Marden Orison Swett యొక్క Every Man a King నుండి గ్రహించబడినది.

సాయముననై నను బంగారమువంటి నడవ
డిని సీనమువంటి శీలమువలన నొందజాలము.
కాని శీలమునకు మార్పును దెచ్చుట
మనకు సాధ్యమే. శీలమును మంచిమార్గ
మున నడపినచో నడవడియు నామార్గమునే
ద్రోహము. కాన చక్కని శీలమే పరియగు
త్రోవ." * వీనియందలి యదార్థము నెవరు
కాదనగలరు?

'పూవై వంగనిది మానై వంగునా'
యనుదాని నెల్లరు సీనందర్శమున జ్ఞప్తియం
దుంచుకొనవలయును. మొక్క లేతగనున్న
ప్పుడే మనమేవై పునకు వంచిన నావై పునకు
తిరుగును. కాని మ్రానైన పిమ్మట దానిని
వంచనే సాధ్యపడదు. చిన్ననాడు చక్కగ
పెరుగునట్లు చేసినమొక్క మ్రానైనప్పు
డెట్టి శోధతో విరాజిల్లును! ఇదియొక
గొప్పప్రకృతివిశేషమును మానవులకు
గోచరింప జేయుచున్నది. దీనిని చూచి
మానవులు తమ శీలమును శిక్షించుకొన
రాదా? మాతకు శిశువృద్ధయ జ్ఞానము
న్నచో శిశువును శత్రువులతో సమానమై
దాని భావిజీవితమును దుఃఖభాజనముగ
చేసివైచు భయభావము, విచారభావము,
పెంకెతనము, ఏటి కన్నీటికంటె ప్రమాద
కరమగు నవినీతి మొదలగు నెన్నింటినుం
డియోరక్షించిపోవుట యెంత సులభము?

నేటికిని తల్లిదండ్రులు తమ సుతులను
ఏదో వారియందలి లోపమునెన్నుచు మంచి
వాడవుగమ్మని ప్రబోధింతురు. కాని వారు
సంపాదించవలయునని తామాసించు వాని

నెన్నడును విప్పిచెప్పురు. దినమున కెన్నియో
మారులీ బోధ జరుగుచునే యుండును. ఇది
'పుణ్యమునకుబోవ పాప మెదురయ్యె
నన్నట్లు' కీడుగనే పరిణమించును. అప్ర
యోజకుడా యని తన్ను పలుమారు దండ్రీ
నిందించుచుండ దనయునకు గ్రమముగ
మనసు వికలమై యేమో! మనమా
జన్మాంతము నిట్లు అప్రయోజకులని పిలువ
బడవలసినదేనా యనియు చివటకు మనము
అప్రయోజకులమేమో! యనువటకు వచ్చి
యాస్థితికి వచ్చుచుండురు; కాశ్యతముగ
ప్రయోజకులగుదురు. ఇక ప్రయోజకుల
మగుట మనకు సాధ్యముకాదని, యేమియు
ప్రయత్నించకయే, వారనుకొనుచుండురు.
ఈవిధమున తల్లిదండ్రులు తనయులను దిద్ద
జూచుట చాల తప్పు; మిగుల హాస్యాస్ప
దము. ఇట్టి హితబోధనకును అపజయమును
గూర్చియే యోచించుచు (దానికొరకే పని
చేయుచున్నట్లు) జయము నొందగోరుటకు
నేమంత భేదమున్నది? గోళును గిల్లుకొను
చున్నట్లు శీలమునందలి లోపములనే
యెన్నుచు కూర్చుండిన నికవారి శీలమందవి
చిరస్థాయిగ ముద్రితములై వారినిక విడువ
వనుటలో నెంతమాత్రమును విశేషములేదు.
దుర్గుణములనుగూర్చి యోచించుచుండ
నిక మంచియందు తలపే యుండదు. రోగ
విశేషములనుగూర్చి యనవరతము చింత
నమునేయు వైద్యవిద్యార్థుల కారోగముల
చిహ్నములు కలుగుచుండునట! రోగములే
ఒకప్పుడు కలుగునట! పై పరిణామమున

కును దీనికి ఏమియు భేదములేదు. సద్గుణములనుగూర్చి యోచించుచో నవియే మనకు పట్టుపడి క్రమముగ మనకు స్తోత్రపాత్రమగు శీల ములవడును. పై జెప్పిన యంశములకై యొక కథనిట యుదాహరించుట మంచిదని తలతును. ఒకప్పు డొక సర్వసంగ పరిత్యాగియగు సన్యాసి యుండెనట. ఆతడొక వేశ్యా సదనమున కెదురుగ గూర్చొని (యావేశ్య వ్యభిచార జీవనమునకు వ్యసనపడుచు) దాని యింటికి బోవుచు వచ్చెడి విటుల సంఖ్యను లెక్కింపసాగెనట. ఇట్లు మరణాంతము వఱకు లెక్కించుచునే యుండెనట. అతడు చనిపోయిన పిమ్మట యమభటు లాతని బట్టి యంతకాలము మున కీడ్చి తీసికొనిపోవుచుండ దారిలో విష్ణులోకమున వ్యభిచారకళంకిత జీవియగు పూర్వ పరిచితయగు వేశ్య స్వర్గసుఖముల ననుభవించుచుండ గాంచి వేదననొంది యమకింకరుల నిదేమి యన్యాయమని యేడ్చుచు నడుగ వా'రోరీ పాపాత్మా! పాపమది యేహ్యవర్తనఁబున కళంకితయైనను చిత్తమునందు జూనుపక సంతతము హరిభక్తియందు తన్మయురాలైయుండ, నీవు బూడిద బూసికొని భక్తుడనని పేరు వెట్టికొని విటులను లెక్కించుచు వేశ్యమీదను, వ్యభిచారము మీదను మాత్రము దృష్టి నిలిపితివిగాని సన్యాసి కర్మ జీవనమగు భక్తి వైరాగ్యములను చూడవైతివి. కాన నీకిదే తగినఫలము పడవద' మనుచు వానిని సరకయారతనల ననుభవింపజేయుటకై నెట్టికొని పోయిరట. చూచితిరా యోచన

ప్రభావము!

చిన్ననాడే, బాలురకు పద ప్రయోగము నందు భద్రముగ వర్తింపవలయుననియు బడములకు ప్రాణమున్నదనియు నవి వ్యర్థములు కావనియును బోధింపవలయును. ఇదియే బాలుర భావిజీవితములందు సుఖమునకు గాని దుఃఖమునకుగాని జయమునకుగాని యోటమికిగాని మూలములగును. బాలురకు సుఖశాంతి యుతములగు మనుజుల కథలగూర్చి బోధించుచు వారి మనసుల కవి యొక్కునట్లు చేయుచు దుఃఖభూయిష్టములైన కథలను తెలిపి వారికి చిత్తవైకల్యము కలిగించకుండుట మిక్కిలి సులభము, మిగుల లాభదాయకము, ముందు ముందు వారి జీవయాత్రకు మిగుల మేలు. మృదువైనవారి మనసులయం దేదివైచినది ముద్రితమగును. చెడుమనసుగూర్చి బోధించుచు వారికి తప్పుదారులను జూపుట మంచిదా, సత్కథాకాలక్షేపమున వారి మానస క్షేత్రములందు సౌశీల్య వృక్షము నకై దగిన విత్తులుచల్లుట క్షేమమా? నిర్ణయమునందే బాలుర సుఖ, దుఃఖాదుల మూల మిమిడియున్నది, దీని బాధ్యతగల తల్లిదండ్రులు చాల మెలకువగ నుండవలయును.

నేడు చాల దేశములందు (మనదేశమున మాత్రము తప్ప) పాఠశాలలయందు వారము వారమో మాసము మాసమో పిల్లలచే వీర రసోద్రేకపూరితములైనవో న్యాయ ప్రవర్తనతోకూడినవో నాటకములు బాలుర కట్టి గుణములను కలిగించుటకై ప్రదర్శింప

బడుచుండును. వీనియొక్క యవసరము మనదేశమునకు ముఖ్యముగ నాంధ్రులకు చాల యున్నది. దైవానుగ్రహమున నిట్టివి పోత్సహింపబడుగాక! ఇట్టివే ముఖ్యముగా సౌశీల్య నిర్మాణమునం దెక్కువగా దోడ్పడుచుండును.

చెప్పవలసిన దేమన సౌశీల్య సంపాదన మునకై దగినట్టి ప్రయత్నములను యుక్త విధానమున చేసిన నది తప్పక లభించును, దేనినైనను ఆసించి ప్రయత్నించు వారలకు దైవ సాహాయ్యము లభించును. కాని ముడిచికొని కూర్చుండు వారల కేల్లభియు నుండదు. ఆస్థయుండిననో యెన్నేని సద్గుణము లలవడును. అది లేనివాని కెన్నడును సౌశీల్యలాభము కాజాలదు. కాని యెంతటి మందునకైనను బనియందాశక్తి బుట్టించుట గులభ సాధ్యము. యెంతటి సోమరియైనను తగిన శిక్షణముండిన కొలదికాలముననే బనిసేయుట యన్నపరమానంద మొందుట తటస్థించును, మాండ్యతకు కారణము మెదడు నందలి యంగకములకు దగినవని నీయక పోవుట. మనసునందు పనిచేయుదమను నాశ జనించిన మెదడు పోత్సహింపబడి శరీరావ యవముల కన్నింటికి పనియందానక్తి కలుగుటకు వీలకలుగును. సౌశీల్య సంపాద నావయమునను నెల్లరకు నిట్టి పరిశ్రమ యావశ్యకమని వేఱ చెప్పవలయునా? కొండఱుండిన చోటుననే యుండి కూర్చుని మండుకమునకువలె ననభిజ్ఞులకు బాల్పడుచున్నారు. అట్టి వానికి ప్రపంచజ్ఞానమే లేనిచో శీల సంపాదనమెట్లు? కాన వారి

కితర ప్రదేశములందు పనిగల్గించి ప్రోత్సాహ మొనగుట యావశ్యకము.

ఉత్తమ శీలమును బాలురకు కలిగించ వలయుననెడి తల్లిదండ్రులు కొన్ని ముఖ్య మగు విధులను గమనించిన శ్రేయస్కరము. బాలురకు సదాచార బుద్ధియందభిరుచి కలుగజేయవలయును; అవినీతికి ప్రోత్స హించు ఆలోచనలకు పనులకు నవకాశము నొసంగరాదు. దైహిక మానసిక నైతిక పరిస్థితులు మంచివగునో కాదో గమనించి యందు బాలురను పెంచుచు వానికి సౌశీల్య మలవడజేయ, పురాణగాథలను డెలుపుచు సద్బోధనల నొనర్చుచు నీతులను వెల్లడించు చుండవలయును. పిల్లలకు సద్బావములు కలుగునట్లు చేయవలయును. కష్టములందు సహనము, పట్టుదల, ధైర్యము కలిగి వాటి నెదుర్కొనజాలునట్లు చేయవలయును. చక్కని ప్రపంచ జ్ఞానమలవడ జేయవల యును. పని చేయునపుడు సమయోచిత బుద్ధిని కలిగించవలయును. నీతికిని యవినీతి కిని పరిణామమునగల విస్తారమగు భేదమును బాలుర మనసులయందు బాగుగ నాట వలయును. బాలురకు తమయెడల నితరుల యెడల దేవునియెడల తమకుగల బాధ్యతను తెలియజేయవలయును. ఈ విధములను గమనించుచు బోవుచు సాపపుటూహాల కెన్నడు మనసున నడమియక యాశా పూరిత దృక్పథంతో తేజోవంతములగు మానసములతో పరిశుద్ధ హృదయములతో ఉన్నతాదర్శములతో ప్రయత్నించిన మన కు త్తమశీల సంపాదనమొక కష్టమా?

‘అది ఒక్కటే చాతనాను మనవాల్లకి. నోరు తెరిస్తే ఖురాను. నిజంగా పావనఖురాన్ నే పాటిస్తే యావజ్జగత్తూ ‘ఇస్లాం’ మయ్యమై ఉండవలసిందే. అపార్థాలు కల్పించి అసతిమాన దైవవాక్కును సంశయాపాత్రము చేస్తున్నారు. శాస్త్రవేత్తలు ఉన్నారు కాని సంఘశృంఖలములకు బద్ధులు. బురఖాను బూడిదగల్పిన తురుష్క ప్రజాస్వామ్య సృష్టికర్త కెమాల్ పాషా ‘ఖురాను’ చదువలేదా. ఆతడు కురాన్ నిబంధనలను ఈవిషయంలో ఉల్లంఘించుటలేదనే నాయూహ.’

రీరీతో సహా ప్రయాణం కడరామమహమ్మదా. పదిహేను దినములు వెలపుకూడా పొందాడు అఫీసులో. ప్రయాణం రెండుకోణాలే ఉంది. అలంకారాలన్నీ సిద్ధపర్చుకుంటున్నాం. పొరుగురి కడిలేనేగా పోకడలమారాల్సింది.

నేను ఆధునికపద్ధతులపై నడిచే యువవృద్ధి. మా రీరీకూడా యించుమించు అంతే ఒక్క ఘోషితప్ప! సరే మావాన్న ఓ చిన్న ‘గాంధీవాలా.’ కాని ఘోషివిషయంలో మాత్రం సంఘానికి యుడిసి పోయాడు. ఘోషితవంతో సంఘం వెలివేస్తే తిండికి గుడ్డకూ లోటుండదు. కథకూ, కార్యానికి ఖర్చు తగ్గుతుంది! చక్రీమాత్రం ‘చచ్చరి’వాళ్లు త్రాద్యవల సొస్తుండేమీ అతేలే భయం!

మా రీరీ మూడిళ్లక్రితం గరబ్బు హైమాన్లో మాడో ‘ఫారం’ ‘ప్యాస్’ అయ్యింది. తెనుక్కూడా చాలా యేక్తంగా మాట్లాడుతుంది. తాను మూడవ ఫారం ఫ్యాషియవా ‘ముచ్చి’ ముమ్మాటంటూ మాడు సంవత్సరాలూ చదివి మాడో ‘లిస్టు’లా S. S. L. C. ప్యాసమైన నన్ను బోల్తా కొట్టించడానికి ప్రయత్నిస్తుంటుంది.

రీరీని పిలిచి యిలా అన్నాడు: “రీరీ కనీసం రైలెక్ట్రింగ్ గర్నంచీ పర్తా (మునుగు) విసర్జించాలి.”

రీ:—ఏం రైల్వోమాత్రం మగాళ్లుండరా?

నే:—ఉంటే ఉంటారు. రైలు పెట్టికగర్నంచీ ‘రైటింగ్’ వరకూ చేయాల్సిమిటి ఈ పర్తా ప్రదర్శనం.

రీ:—సరే, మొవలెట్టండి పర్తా ప్రతిహాల ప్రచారం. ప్రవక్త మొహమ్మదువారిచే సహితం ప్రబోధింపబడి పెద్దలచే అనుకరింపబడిన ‘బురఖా’ (పేలిమునుగు) ‘తప్ప’ అన్నమాట మీకు?

నే:—‘తప్ప’ అని ఎన్నడూ అనదు. పెద్దల వియామకం నుండిదీ కమాత్తమ రెండ్రీ, తల్లిని కమారుకు, తోబుట్టుకు అన్నదమ్ముడూ, ఒక రేమిటి ప్రతిమావపుడూ ముక్తాయేక్త వివక్షలతేక పకు తొల్యంగా, పరమ అసహ్యంగా, రాక్షసాధముల్లాగు బలవంతంగా పాత్రవత్కొన్ని, సర్పిలాన్ని, పాప మార్యాన్ని బుగ్గిగట్టే కోడాల్లా, ఆ ఏకవకతాబ్దంలో ఆ అరేబియా దేశంలో ప్రవక్త మొహమ్మదువారిచే ‘ఘోషా’ ఉక్తోధింపబడ్డం సంఘక్రేయోధిలాచరీ! కాని యిప్పుడు ఈ హిందూదేశంలో ఈ ఇరువదవ శతాబ్దంలో యింకటి వవవాగరికతతోతియొక్క కాంతిలో ఘోషాపికాచనగ్న తాండవం దిసికి, భార తీయులు పకువుండుకున్నావా? గొట్టెలమంద లను కన్నావా?

రీ:—మీ రేమన్నా అనండి. బురఖా ఉంటే

మగపికాచాల దృగ్బాణాలు విరళమృతదపు. నిరంతరం రకరకాల రంగురంగుల పురుషుల్ని చూడకపోవడంచేత శ్రీయొక్క కిలం అంతియ్యరగా వందింపబడను.

శే:—బురఖా ఉంటే నిక్కలం, బురఖా లేకపోతే చందలం అన్నమాట నీ ఉద్దేశములో శ్రీకిలం. శ్రీయొక్క కిలం ఏదన్నా ఒకరకమైన భాష్యరం అనుకున్నావా యేంటి? నీపాలోఉంచిలే భద్రముగా ఉండి వాయువులో ఉంచగానే కరిగిపోవడానికే? పెరివాగమ్మ—కిలానికి కంటిదృక్పథం సంబంధం ఉండుగాక. బజారులపెంట బిచ్చగా తిరిగే శ్రీలందరి కిలం నువాయాపంగా వందింపవచ్చుకన్న మాట! ముమ్మాటికి తప్ప. చూపులలో కిలం మారిపోతుందా? నిరంతరం మగాళ్లను చూస్తూంటే కిలం ఎంతమాత్రం మారదు సరిగదా రకరకాల రంగురంగుల పురుషుల క్రొత్త క్రొత్త వైశ్యాధికప్రవర్తనలు చూస్తూంటే అపహ్యాంహదా వస్తుంది. దృగ్బాణాల్లోనే కిలం మారిపోతుందనుకో. దారినిపోయే శ్రీని ఎవ్వరూ చూట్టానికి ప్రయత్నించకు కాని బురకాలోఉన్న శ్రీ అపరిచితుడు, నూత్నము కాబట్టి చూట్టానికి ప్రయత్నించి, సాధ్యమైతే ప్రయోగిస్తాడు దృగ్బాణాల్ని.

బి:—సరే బురకా ఉంటే ఎంతో లేకపోయినా అంతే. ఘోషావల్ల వచ్చే లాభమూలేదు. నష్టమూలేదు. నేను బురఖా ఒక అలంకారంగా వాడతాను.

శే:—ఘోషాలో ఉంటే నష్టంలేదా? హానియే ఉంది! చేప్చేచ్చిన గాలి, మార్కెట్కి లేక పాలిపోయి, తెల్లబడి, ఇంట్లోనేఉండి దుర్గంధవాయువునే పీలుస్తోంటే వానా జబ్బులకు గురికావలసివస్తుంది. 'సప్తస్థానం'లో నేర్చుకోలేదా. నీదలో పెరిగిన మొక్కనూ, ప్రకృతిలో పెరిగిన మొక్కనూ తారతమ్యం. అభోగతి:చేసి అలంకారమా?

బి:—అయితే బురఖా పాటించేవారందరూ పామరులేవా? మీలేనా మహాపండితులు? ఈ పర్వా పాటించేవారిలో కారీర కాస్త్రచేత్తలు లేరా? ఉంటే తెలిసి ఉరుకున్నారా?

శే:—ముమ్మాటికి పామరులే. నిరంతరం ఇళ్లల్లో కూర్చొని మార్కెట్కివె, మలయిమారుతాన్ని, ప్రకృతి పీక్షణాన్ని పరాధూతమొనర్చుచు శ్రీల నీడ్లాటించి తాము బజారులపెంట బిచ్చలేదనం పామరత్వం కామా? మహమ్మదు ప్రవక్తవారూ పురుషునికంటే శ్రీలే ఎక్కువ ముక్కుల నిచ్చియున్నారే! మగవాళ్లను యాది అడుది చపలఅవటం నిజమైతే సంఘానికి తలవంపు. శ్రీనియాది పురుషుడు పశు కుటుంబం మాత్రం నిజంకాదా. పశుకుటుంబం సంఘానికి రాక్షసుడు కాదా.

బి:—'ఖురాను'లో అట్లా వ్రాసుందిట.

శే:—అది ఒక్కటే చాకనాను మనవాళ్లకి వోయతెచ్చే ఖురాను. నిజంగా పావనఖురాన్ నే పాటిస్తే యావజ్జత్తూ 'ఇస్లాం' ముముయై ఉండవలసిందే. అపార్థాణం కల్పించి అప్రతిమానరై వనామృత సంకయాపాత్రము చేస్తున్నారు. కారీర కాస్త్రచేత్తలు ఉన్నారు కాని సంఘశృంఖలములకు బద్ధులు. బురఖాను బూడిదగల్గిన కురువ్వు ప్రభాష్యామ్య సృష్టికర్త కేమలోపామ 'ఖురాను' చదువలేదా. అతడు మరాన్ నిబంధనలకు ఈవిషయంలో ఉల్లంఘించుట లేదనే నాయూహ.

బి:—అయితే నేడు ధనవంతులు బురఖాను విసర్జించినా అంతగా అనేవారుండరు. మనలోటి వాళ్లు సంఘానికి బలి కావలసిందే.

శే:—అవును. ముమ్మాటికి ధనమే మతాన్ని మారుస్తోంది. అపార్థాలను పెదబల్లుతోంది. నుత గురువులు ధనానికి దాసులు. భాగ్యవంతుడు ధనానికి యజమాని. అంచేత ధనవంతులతోలికి మతగురు

వులు అంతగా చొరకొనరు. నేడు మన భారతదేశంలో మహమ్మదీయు లెక్కుడుమంది నిరుపేదలు కాకా? పాలముల్లో, మిల్లుల్లో కూలివారి చేతుకోవటం లేదా? వాళ్లకు బుర్రులులేనీ వారి పాతివ్రత్యం, శిలం, మంటిలో కలుస్తుందా? బుర్రుబూలుల శిలం భోమిపైపైల్లో భద్రంగా ఉంటుందా? దీన్ని చేస్తారు. తినడానికి అన్నంతక ఇంటిలో మ్రగ్గుకూన్న తీవనోపాధిపాదనం నికోనించట ఘోషయొక్క ముఖ్యదేశమా? లేక వైత్యవికారమా?

రీ:—(వేలగా) ప్రపంచంలో ఘోష అక్కర లేదన్నమాట. అవులే ఆలోచిస్తే మానేస్తారంటే అందరూను.

నే:—ఆలోచ మరెప్పుడొస్తుంది? మనం ఇంకా వెనుకటిపద్ధతుల్నూ, వెనుకటి మతమతల్నూ మ్రింగు తోంటే మరెప్పుడొస్తుంది. మన నడవడి వెనుకే! మనంకూడా ప్రతినిదయంలోనూ వెనుకే! నూళ్లు లేకాన్ని విరళిత్వ స్వాతంత్ర్య త్యోతిర్మయ కాంతుల్లో ముందుకు వెట్టుకొనిపోయే భారతీయో త్యాహాన్ని వెనుకే దిగిరీకరకు!! హృదయల్లో ఉపాహ్యాలన్న ఇమడ్చుకొని ఉలికిలే దిగమింగుతూ నోళ్లకు తాళాలు, చేగులకు సంకల్పా వేసుకొని ఎందరు వారీరత్నములు మ్రగ్గుతూ గోడుగోడు మంటున్నారో ఈ ఘోషగోడల్లో!!!

రీ:—సరే. బెజవాడ దాటిలే తీసివేస్తారైంది బుర్రు.

నే:—ఉహం, సరే గుడ్డిలోమెల్ల!

—

గోదావరిస్తేమను కల్లాం మధ్యాహ్నం బండి. రెండు పెట్టెలు ఒక పెద్దబెడ్డిగు 'లగ్గడ' చేయించి వేసు కూర్చున్న పెట్టిలో వేయించాను. రీరీ చేతికి టిఫిన్ చేయ బిచ్చి ఆదాల్ల పెట్టిలో కూర్చుండబెట్టాను. రైలు బోయ్ మంటూ పొగలు

గ్రమ్మకుంటూ 'బిడ్డి' ఎక్కింది. బెజవాడలో 'గృహలక్ష్మి' కొని రీరీదగ్గరికి తీసుకెళ్లాను. బుర్రు అలానేఉంది. "ఇంకా తీయవేంటి 'బుర్రు'?" అన్నా. "స్తేమను దాటిలే" అంది నిమ్మకంగా రీరీ. పెట్టి పెట్టిలో కూర్చున్నా.

జం క్రిక్కిరిసి ఉన్నందున రైలు దిగనేలేదు. సరే. పెంట్లలోస్తేమను వచ్చేసింది. రైలు ఆగి ఆగడంలోపే కూలిలచేత సామాన్లు పట్టించుకున్నాను. రీరీకోసం ఆదాల్ల పెట్టివైపు వెళుకున్నాను. ఆపాద మత్తకంగా ఉన్న 'బుర్రు'లో రీరీ స్లాటుఫార మీర్చి నిండుంది. స్తేమనుమంచి త్వరగా బయటపడాలని ఉంది నాకు. నా త్వరితాన్ని చూచి కాబోలు రీరీ నావైకే నడిచివస్తూంది. సరే. స్తేమనుబయట పడ్డాం. చూ రీరీ 'బ్రేడ్ మాయ్' చూచి కాబోలు నేనో 'సాపావడ' ననుకొని ఇద్దరు రిక్నావాళ్లు ఉర్దూలో వేరాలుచేయటం మొదలెట్టారు. ఆ రిక్నావాళ్లు ఉర్దూలో మాట్లాడంచేత నాతో మాట్లాడాన్ని సిగ్గుపడి కాబోలు ఉరుకుంది నా రీరీ. సిగ్గుపడేదాస్తో మాట్లాడాన్ని నాకూ మనస్సురించక ఉరుకున్నాను. రిక్నాలు వేగం గానడచి ఓ వికాల మైన మేడఎదుట నిలిచాయి. సామాను దించేకారు. ఇద్దరూ దిగాము. రీరీ కొంచెము నావైకేవచ్చి ఆగి ఆకాశంవంక చూస్తోంది. రిక్నావాడు సుత్రము గుమాస్తాను కాబోలు పిలిచాడు. రిక్నావాళ్లకు నిర్ణయించుకొన్న రు. 1-8-0 ఇచ్చేసాను. "చాల కష్ట పడ్డాం కాబూ ఒక బేడ ఇప్పించండి" అన్నా దోకడు. పాపం! ఆ పాలిపోయిన ముఖాన్నిచూచి బాలివేసింది నాకు. నాదగ్గర చిల్లరలేదు. రీరీ కిచ్చిన అరయాపాయలో ఏమియినా మిగిల్చాయేయో నని "రెండవారివ్వు" అన్నాను రీరీవైపు తిరిగి. నా నోటినుండి సగంమాట వెగలకముందే రీరీ ఉలిక్కిపడింది. ఆ విద్యుద్వికాంతులలో ఎదుట గోడలు కట్టినట్టుగాఉన్న దోమతెరగళ్లను చీల్చు

కొంటూవచ్చిన ఆమె శ్రేణికరణం నన్ను కబళించేట్లు కనిపించింది. ఆమె కళ్ళల్లో చూస్తూ 'ఇవ్వు' అన్నాను. జవాబు రాలేదు. ఈ రెండవారోషము ఇంత దయగలమనిషి ఎందుకు ఇంత ఇలా పట్టు పట్టిందా అనుకున్నా. లేద ఇవ్వడానికి బుర్రు కాస్తా లోలగించటానికి ఆ రిక్సావాళ్ళ ఎడట సిగ్గు పడుతున్నదేమోనని 'Doesn't matter' (మరలా లేదు) అన్నా. అసీ అనడంతోనే నీరీ కాస్త వెక్కిరించింది.

ఆమె తనకళ్ళను దించివేసింది. కంటిరెప్పలను మూసివేసి నావేపునుండి ముఖాన్ని తిప్పుకొని నిల్చింది. అంత సిగ్గుగలమనిషి ఈ నడిసోద్యమిడ ఈ ఇద్దరు కూలీలెడట ఎందుకాలా కలాకోళం చేస్తుందా అని అక్కర్లంజేసింది నాకు. సహజంగా వెంటిమనిషి గాదాయెను! ఆ మానముడ. ఆ కలాకోళం నా కేమూత్రం నునప్పించలేదు. మరుకారం అంతా పోయి మనోహరంగా మారింది. ఈ పెద్దనలేదోషం ఈ కూలీలెడట అర్థించడం నాక్కూడా సిగ్గేసింది. "Don't be silly" అన్నా సీమిమగా నిమ్మళంగా.

'సనీమిరా' జవాబు కూర్చుంది. వివరణపోవడానికి ఆపాదమస్తకంగా నేనుకొన్న మునుగు అంత దళిపిగాలేదు. కాని నామాట నీరీ వినిపించుకోదు సరిగదా, నన్ను ఒక పరాయివాడిలాగ చూస్తూ మరీ దూరంగా పోయినందుంది. మొహం అనలే చూపదు. ఎవరన్నామాస్తే నన్నేమని భావిస్తారు చెప్పండి. వట్టి 'బ్రూటు' కాకపోతే భార్య ఇంతదూరం. జరిగి పోయి నిండుటందా! ఇంత వివేకములేక పల్లెటూరి పశువులా దెదరిపోయి దూరదూరంగా నిర్వక్ష్యంగా నింపోడం ఎంత కాంతుడికయినా కోపం తెప్పిస్తుంది? నా కరికాలుమంట పెత్తికెక్కింది. ఆ రిక్సావాళ్ళు లేకపోతే దడద 'సాపు' చేద్దామనుకున్నా.

"నిన్నే" అన్నాను మనోహరంతో. ఆ అత్యర్థ

వాట్యదృశ్యాన్ని చూచి కాబోలు అప్పడే బయటకు వచ్చిన సరం గుమాస్తాగానూ, 'రిక్సావాలాలు' మొగాలు మొండిచేటల్లాగ చేసుకొని చూస్తున్నారు. జవాబుకోసరం నీరీకి దగ్గరగా వెళ్ళాను. ఇంకా వెనక్కి నడుస్తుంది. ఈమాటు చిన్నమంటలేది నా మనోవిధిని పొగ్గగొమ్మింది. పరిపరివిధాలు ఆలాచిస్తున్నా. చుట్టూచూచా నోకమాటు. నీరీ చేరికిచ్చిన టిఫినుకేరియని 'గైదచోజ' రకడం గమనించా. 'ఇదా సంగ' తమకుంటూ 'ముందు లేదఇవ్వు. తరవాత చూచుకొందాం' అన్నా ఎంతో కాంతంగా మమతతో.

అట్లు చెప్పండి! నోరు విప్పదు. సరిగదా దూర దూరంగా బరిగి బరిగి సురేత్రుగోడకు ఆనుకుంది. కాంతం నా మృదయంతోంది మాయమైంది. చరచరా నీరీదగ్గరి వెళ్ళాను.

నాగుండె యుప్పుమంది. ఎరబారిన ముఖం కనబడింది బుర్రులాలోంచి. కన్నీ రేకధారగా కారు లోంది. వెచ్చగావ్యాస విడవలేక విడుస్తూంది నా అర్థాంగి అకారణంగా! ఆ పాదమస్తకం నిదానించి చూచా. వొట్లో 'చెయిను' మాయమైంది. సంగ రంతా గ్రహించాను. రిక్సావాళ్ళను ఏవిధంచేతనైనా పంపించేసి నీరీని ఓదార్చి బుజ్జగించి సంగతి కను వుండదామనుకున్నాను. కాని అరవవాళ్ళను నమ్మ కూడదు. నీళ్ళే కాకేసారేమోనని 'వెధవచెయిను పోలేసోయిందిలే. ఏడవకు' అని మరి కాస్త దగ్గరగా వెళ్ళాను. ఆమె చూద్దలేని ఖంగానుపడుతూ మొదలెట్టింది గో మనిరాగం. నాతోహ నిశ్చయమైందనుకున్నాను. ఇంకా ఉపేక్షిస్తే లాభంలేదు! స్థాయి మించి రాగములోకి దిగుకుంది. 'మరి సిగ్గుపడవక్కరలే' దనుకొని ఆమె భుజమ్మిడికి చేయిబాస్తూ 'మరనాలేదులే నీరీ. వెధవచెయిను' అన్నా. నా చేయి ఇంకా సగందారిలో ఉండగానే చివలన ప్రక్కకుదాటుతూ "నేను మీ నీరీని కాను" అంటూ

పాముకు పాలుపోస్తే...

శ్రీ మతి రామసుబ్బమ్మగారు

రామలక్ష్మీమ వాయువం శ్రీ కె. జోటిరెడ్డిగారి
 ధర్మపత్ని. ఇటీవల జరిగిన ఎన్నికలలో నీమెరు
 కడప జిల్లాబోర్డు అధ్యక్షురాలిగా కాంగ్రెసువారిచే
 ఏకగ్రీవముగా ఎన్నుకొనబడిరి. ఇట్టి స్థానము నలం
 కరించుటకు ఈమెయే ప్రథమ ఆంధ్రమహిళారత్నము.

మొదలెట్టిందో చిన్నపల్లవి. ఆమె లైటుగ్లంబము దగ్గర ఉండటంచేత ఆదాటుకొనే కనుపించింది ఆ ఆపరిదితముఖం మేలిముసుగులోంది ఆపరిదితకంఠము తోపాటు!!! ఆప్రయత్నంగా “నీరీ గాకపోతే మరి మీరెవర?” రన్నాను. పనికిపోతూ “రాజులమ్మాయి వండి, చెజవాడ” అంది. “అయితే మానీరీ” అన్నాను లేలగా. “తెలీదు” అంది.

వామ్యుదయంలో వందరెళ్లు పరుగెత్తసాగాయి. నా మెదడు నిమ్మపట్టింది. నా ఆంతరాత్మ నాతో చెప్పుకుందా? నాకు తెలియకుండా నా నోటినుండి “అయ్యో నీరీ, నీరీ” అనిపించింది. “ఎన్నా, ఎన్నా” అంటూ ఆరవన్నలు ముగ్గురు అల్లెపొరు వచ్చి. నా చిత్తికిపోయే కార్లక్రింద భూమి వణికినట్లు కనిపించింది. ఎంతో తోడ్పడు పుష్టంగా కనపట్టలేదు. లక్షణపాలు నామనస్సులో ‘తటపట’ కొట్టుకుంటున్నాయి. నా ఊహలన్నింటికీ ఒకటి లక్ష్యం. నా నీరీ—నా నీరీ—నా సర్వస్వము.

ఇకను కంగారుపడితే ప్రయోజనములేదు. రెండే రెండు ఊహల్ని స్థిరపర్చుకొన్నా. నీరీ మదరాసు చేరకముందే మాయమైందా? లేక స్టేషనులో తప్పి పోయిందా? నీటికి జవాబు కూర్చుంటే! నా మృదయం ఎందుకో కదుటపడ్డది. అంతలోనే నీరీ ఏమయిపోయినా ఈ రాజులమ్మాయి నావెంట ఎందుకొస్తుంది? అనుకున్నాను. కుదమొదట్లోకే దుఃఖి న్నున్న ఆమెనుయాలి ఇలా అన్నాను. “మీరేం భయపడకండి. నాతో మీ రెండుకువచ్చారు. వైగా ఎందుకేడుస్తున్నారు.....”

నే నింకా అడగబోతున్నాను. ఫర్లాంగుమారా

న్నుంది “అగ్నార్ !! అగ్నార్ !! రే అగ్నార్ !!!” అని పెద్దకోరికల వివరణలు. వెనక్కి తిరిగియాగాను. ఆ అమ్మాయి ఆలాపన ఆట్టే కట్టిపెట్టింది. రెండు రిక్తాలు, ఒక పైకిలా నా దృష్టోచరమయ్యాయి. ఆ బైసికిలుపై ఓ పోలీసు పిక్కలలాన్నంతా విని యోగించి ప్రోత్సహిస్తున్నాడు! ముందరి రిక్తాలో ఓ మగాడుమాత్రం కూర్చున్నాడు. వెనుక రిక్తా మొదటిదానికి వెనక్కుండడంచేత నాకు ఫరీగ్గా కనబడ్డంతేదు.

నా గుండెల్లో పెద్ద బంధపడ్డట్టుయింది. సంగతంతా అవగాహనం చేసుకున్నాను. నా ఖర్చు మిలా కాలింది. ఆర్థాంగి అగమ్యగోచరం!! నేనో—పోలీసు స్టేషనులోనా!! నేనేం నేరంకేసాను చెప్పుండీ? ఈ ఆపరిదిత ఆబల్ని నేను జలవంశానగాని తెలిసి యుండిగాని తీసుకొనిరాతేదీ! లేకపోలే ఇదంతా ఆరవపిల్లలాటమా? అనుకున్నా. అనుకుంటూన్నంతలోనే జమ్మిలోలేని పరాభవము జరగబోతుండేమోనని నామీద నాకే నాలివేసింది. ఆ పోలీసు పైకిలు దిగిదిగడంతోనే “Thank God” అన్నాడు. ఆయోవకుడు దిగాడు. నూటూ జాట్టూ అచ్చా వాలాగే తయారయ్యాడు. నాదగ్గరకు గలగలావచ్చి “గాబిరా పడుతున్నావేంటిరా అక్కర్” అంటూ భుజంకట్టాడు నాతో చదువుకున్న రామరాజు!!! ఈలోగా ఆ రెండో రిక్తాలోంది ఓ బురఖాదిగి “రెంయ్” అంటూ వస్తూంది నాప్రక్కకు. నేను నిర్లంకపోయాను. ‘వెధవ బురకాల్లే’రా అంటూ మొదలెట్టిపోయాడు ఓనర్లన. నాప్రక్కనున్న బురఖా నాచేయి లంకించుకొని “వెధవఘోష” అంటూ మొదలెట్టింది.

స తీ మ ణి - ఊర్తి

శ్రీ తటవర్తి మూర్యనారాయణమూర్తిగారు

నీదు సతీత్వపుష్పదళనిర్గతవాసన, లేఖకుల్ స్వకా
వ్యాదుల జల్మరింపక కటా తెఱచాటున దాదినారు, భా
షాదివిత్తేంద్రకన్య తనచాతురి నీరసమైచనంగ సం
ఛాదితముం బొసర్చె గరచాలనవృత్తిని దేవి యూర్మిళా!

వతి విరహంబు, దుఃఖముల పజ్జనివాసము, గోటిపావ లో
ష్ణత వివశత్వ దేహలత, సాధ్వీణ! నీదగు లేయెడందలో
వతి తుములత్వమొందు ప్రణయార్భటి యెవ్వఁడెఱుంగగల్గు నో
వతి! దిగధీశులౌదలను జల్లిరొ, మంగళ శోభనాక్షరల్.

రావణు కుంభకర్ణులు పరాక్రమధుర్యులు, వారికన్ననుక
రావణి వీర్యవంతుడు, రణంబున దిట్టరి, వానిజంపె నీ
పావనశక్తి లక్ష్మణుని బొణముఖంబున—వాడెకాదు—లో
కావలియే వడంబు వసలైన సతీమణి యాక్ష పీక్షణన్.

కవు లుచ్చంఖులులున్ నిరంకుశులుగాఁ గాలట్టియే పుట్టఁ బు
ట్టువు రామాయణ కావ్యమందొక అనుష్టుప్ శ్లోకముక నీచరి
త్రవిధంబుం దెలుపంగవ్రాయుడు, విచిత్రంబొను సాధ్వీమ త
ల్లిని, స్వర్ణాక్షర లేఖనూనుగద తల్లి! జాలియా నూర్మిళా!
ఆయత కరుణామతి రామాయణ కావ్యంబువ్రాసి అతిశయకరుణ
స్థాయియగు నూర్మిళావతి, నే యవలంద్రోసె విరహిణియగు నవోధన్.

తులసీదాసు దయార్ద్ర చిత్తుడనియే తోచున్ సరేగాని, మి
క్కిలి జాలింగలిగించు పూజ్య గృహలక్ష్మీ ధ్యేయమైయున్న ను
జ్వలమా నీచరితంబు వ్రాయఁగఁదలంపక లేదు, చోద్యంబు, వా
రలునీలేత యెడందలో శ్మశిత పారావారముం జూడరో!

మాండవీశ్వరేశ్వరు లఖండకోటి, పావకాధిక విరహతాపంబు గనరు
 వారిచరితంబు వదలిన వదలవచ్చు, గాక ఉల్లేఖ్యమగు నీదు కథ; నిజంబు.
 పతివియోగంబు జెంది ఆపత్తు లలము, కొనిన వాటిలోగడ తేరి—కోలుకొనిన
 చంద్రమతి—దమయంతియు—జానకియును, గవుల చుట్టములే—నీవుకాదే—చెవును?
 విమల విజ్ఞాన దీపంబు వెలుగుచుండ, శాంతి పుష్కరజలముల స్నానమాడి
 పతినిబూజించి భావ పుష్పముల భక్తి, నతివిశుద్ధ మనోవృత్తి నలరినావు.
 వదెనెయు సగ్రజుండు వనవాసముజేయ నియుక్తులైనను
 వదలెను దానుగూడ సుఖవైభవరాశుల, గోటి లక్ష్మణుం
 డది బహుమూల్య సౌఖ్యముల త్యాగము వారలయందు భక్తి సం
 పద కలిమింబొనర్చ—నది మన్ననపాత్రము గాదె యూర్పిళా!
 అంతకుమించు నీడయిన త్యాగము, జానకి రాములందు న
 త్యంతము గాఢభక్తి హృదయావృతవాట; వియోగశోకముక
 స్వాంతమునన్ దలంపక;—నిజప్రియనాథుని వెంటబోక నీ
 మందిని! సాహసించితివి మందీరమందె వసింప నూర్పిళా!
 పతితో దాను సరణ్యభూములకుఁ బోవంబూనుచో బూజ్యతా
 క్షితిజారాముల సేవలోగలుగుఁ గించితైన విఘ్నంబు, తీ
 విరినాథుండు స్వసౌఖ్య సంగ్రహణమే వీక్షించునంచెంచి యీ
 గతి, సౌఖ్యంబులకుం దిలోదక మొసంగం బూనిజే యూర్పిళా!
 సతులకలంకార మతిమహిమాధ్యంబు స్త్రీరూపుకొనిన సతీత్వ మీపు
 పతిభక్తి భవనసంతతి కుదాహరణ గాఁ గాన్పించఁ బుట్టిన గారివీపు
 స్త్రీబాతి గౌరవ తిలకమై ప్రభమించి చదలరాజిల్లు సత్త్రమీపు
 పుణ్య హిందూమతాం భోజలావణ్య నిర్మలత కాధార నీరంబవీపు
 ఎట్టి శాపముననొ జనియించి యున్న; ఆత్రిమూర్తుల దేవుల సతిశయించి
 వెలయు భారతదేవివి—వేదమూత నయచుదోచెడి—నూర్పిళా—అపఘచరిత!
 చెడరెను ముంగురుల్ వడఁకుజెందిన కోమలదేహవల్లి, వీ
 జ్యుడు వననంబు తొట్టిలెడువాలెర, అశ్రులుధారగాగ జా

తెను కనుదోయి మాసిన ధరించినచీరచెఱంగు, బిట్టు కా
అడవుల వాంఛితాచ్చ కుసుమార్థము ద్రిమ్ములు వీక్షణాళి, క
న్పడెడిని నీమమూర్తి—దురవస్థయు మాహృదయాల జిమ్ముగాన్.

తల్లి యేమి యొనర్పగల్గుదుము పూతంబైన నీమూర్తియే
ఎల్లప్పుడూ మమువీడికుండు, నది మాధ్యేయంబునన్ నిండి రా
జిల్లంగల్లు సమస్తలోక గృహలక్ష్మీ మండనంజామ, శో
భిల్లగా మాకులడేవివై సరగ దేవీ గాగదే యూర్చిగా.

పిన్నవయస్సు కోర్కెలు విభిన్నత నాధుని ప్రేమచోక్కు—న
భ్యున్నతి చూడజాలని అయోగ్యుడు ధాత యొనర్చెబో, నిరా
వన్నత ద్వచ్ఛిత్ర సుమవాసన లెల్లెడ నిండిపోయె—నీ
కన్న సతీమతల్లులికః గల్గరుబోయని యెంతు మూర్చిగా!

ఆంధ్ర సోదరీ!

శ్రీ వారణాసి వేంకటేశ్వరులుగారు

ఆంధ్రకవితాకలా విలాసాభ్యుదయము
ఆంధ్రరాజేంద్రవిపుల శౌర్యపదీ ప్తి
ఆంధ్రనదీనోత్రమ ప్రతిభాతిశయము
ఆంధ్రగాయక గానవిద్యావిభవము
ఆంధ్రమహిళా పతివ్రతాత్వమలచరిత
ఆంధ్రసూన్యతదాన ధర్మాభిరతియు
నరసి, నాడునీనాడు నేకాంతలేడ
టంచు పొరుగువారికి బ్రకటించుకొఱకు
నిరుపమాంధ్ర రాష్ట్రోద్యమ నిరతినొరసి
ఆంధ్రసోదరీ! చొప్పుచుమమ్ము! యిప్పుడు.
లలితకృంగారశోభావిరాజమాన
కృతిని రచించి సత్కీర్తననసినాపు
ప్రబలసంగ్రామకలనకై భయమువకడ
తేతచేతులగైత్తి గీలించినాపు
లలి పతివ్రతా సంరక్ష సలుపుకొరకు

సుదుతరానల శిఖలలో నురికినాపు
వీరవత్సిత్యధర్మంబు వేగిరించ
నూరిపోసినాపుపతికి వీరరసము
అన్నికత్తులు నీయందెనలరె; నాంధ్ర
సోదరీ! తడవేల రాష్ట్రోద్యమమున!
ఆంధ్రజనని స్వేచ్ఛాపీఠ మధిగమింప
ఆంధ్రజాతీయతా భావమనువుకెంద
ఆంధ్రసుస్థిరోజ్జ్వలకేజ మచ్చువడఁగ
ఆంధ్రసాభాగ్యసుక్రిల ననుభవింప
ఆంధ్రనగరంబులందెల్ల నాంధ్రసోద
రీమణులు సభజేసి యారీతి, మంత్రి
వద్యులకు సభాపతికిని వార్తలంపి,
ఆంధ్రరాష్ట్రము ప్రాప్తించునంతవఱకు
వీడకుండు రాష్ట్రసాధనా విమలదీక్ష
ఆంధ్ర సోదరీమణులార! అమ్మలార!

స్త్రీ జాతి

ఆ నాడు — ఈ నాడు

శ్రీమతి ఎ. నువ్వాయప్పగారు

ఋగ్వేదాదుల అధర్వవేదాలు నాలుగున్నూ అపారపేయాలు అనగా, సృష్టికి ప్రారంభంలో సాక్షాత్తు పరమేశ్వరునివలన, సనాతనసూర్యంతో మానవజాతికి జ్ఞానం కల్యాణం చేకూర్చడంతోసం ఋషుల హృదయాల్లో ప్రేరితములైనవని ఆర్యులగు సనాతనుల అభిప్రాయమైవుంది. కాబట్టి వాటిని ఆర్యులందరు తమ మతానికి ఆధార గ్రంథాలుగా భావిస్తున్నారు. ఈ వేదాల వలననే మానవజాతికి ఆదిభౌతిక పదార్థాలకు పేర్లు పెట్టడమునకున్నూ నానావిధ సంస్కల నిర్మాణానికిన్నీ సామర్థ్యం కలిగిందని ఆర్యులంగీకరించాలి.

దీనినిబట్టి వేదాల్లో మానవజీవితాలకు సంబంధించిన వ్యక్తిగతమునట్టిన్నీ సాంఘిక మైనట్టిన్నీ ఆధ్యాత్మికమగునట్టియు చరిత్రను తెలియచేసేరూపం చిత్రింపబడి వుంటుందనే సిద్ధాంతాన్ని మనం సిరపజచుకోవాలి. ఈ ప్రపంచానికి చెందిన రహస్యమయ సంఘటనలకు సంబంధించిన విషయం వేదాల్లో స్పష్టికరింపబడివుంటుందని మనం వూహించాలి. ఈ మనగ్రంథాలు ఈశ్వరీయాలా

కావాలనే ప్రశ్నసాధారణ విద్యావంతులు చర్చింపదగినదికాదు. మొత్తంమీద మానవ జాతికి సంబంధించిన ప్రతిప్రశ్నయు వీటిలో చక్కగా స్పష్టంగా చర్చింపబడివుందని యెల్లరు అంగీకరింపక తప్పదు.

సామాన్య విషయాలు పైతం ఈ పవిత్ర గ్రంథాల్లో చర్చింపబడివున్నవి; కాని మనకు ప్రస్తుతం అవసరమైనది స్త్రీజాతి గురించిన ప్రశ్న. ఈ రోజుల్లో మనకొరకు పురుషులు పడుతూవున్న పాట్లు, మన స్వాతంత్ర్యంతోసం వారు చేస్తూవున్న భగీరథ ప్రయత్నాలు మన బెన్సుత్యంతోసం వారు పడుతున్న పున్న ఉద్యమాలు సరిక్రొత్తవనీ వారట్టి ప్రయత్నాలు చేస్తున్నందుకు మనం వారి కేంతేని కృతజ్ఞులమై వుండాలనీ చాలమంది సోదరీరత్నా లూహింపవచ్చును; గాని ఈ ప్రయత్నాలలో ఒక్కటికూడ క్రొత్త భావంతో కూడినది కాదనీ స్త్రీజాతికి పూర్వంనుండి వరంపరానుగతంగా వస్తూ వున్న స్వత్వాధికారాలనే మనవారు మన కోసం పున్నర్మాణం చేస్తున్నారనీ నారీ ప్రపంచానికి నెల్లడిచేయడం ఈ నావ్యాస

రచనకు కారణం అని మనవిచేస్తున్నాను. వైదికకాలంనాటి మానవసంఘాల్లో స్త్రీ బాతి కేలాటి స్థాన మొసగబడివుండేనో చూడండి.

“సఖుడు” “మిత్రుడు” అను ఈ రెండు శబ్దాలున్నూ స్త్రీపురుషసమానత ఏలాటిదో బోధపరుస్తున్నవి. మిత్రత్వంలో మనం మన భేదభావాలన్నీ మరచిపోతున్నాం. వేదాలు-పురుషుడు స్త్రీకి మిత్రుడనినీ-స్త్రీ పురుషునకు “సఖి”యనినీ చెబుతూవున్నాయి. ఋగ్వేదాల్లో స్త్రీ “ఉష”లో సమానముగా అనగా ప్రభాతంవలె చక్కనిదిగ వర్ణింపబడినది. మానవసంతతి మధ్యనుండి తనంతతానే మిత్రుని ఎన్నుకొని స్వీకరించే అధికారం స్త్రీకి ఒసగబడినట్లు వేదమంత్రాలు ఘోషిస్తున్నవి. ఆడుబిడ్డల వినాహానయో నిర్ణయ సమన్వయగురించి భూమి-ఆకాశం తలక్రిందులై నట్లు మనవారు ప్రయత్నించడం మనకు క్రొత్తిగా కనబడవచ్చును. గతించిన కాలంవైపు మనం మనదృష్టుల్ని మళ్లించితే ఈసమన్వయ వేదాల్లోనే నిర్ణయింపబడివుండని తెలుస్తుంది. నాటికి నేటికిగల మధ్యకాలంలో ఏకారణంచేతనో బాల్యవివాహాద్యరిష్టాలు సంఘంలో జొచ్చినవి; కాని ఈ ప్రయత్నాలు మాత్రం క్రొత్తవి కావు. స్త్రీపురుషుల “మైత్రి”గురించిన ఉపదేశవాక్యాలు వేద మంత్రాల్లో స్వర్ణాక్షరాలతో లిఖింపబడి వున్నాయి. ధనార్జనలోను వ్యవసాయం చేయడంలోను పతికి సహాయం చేసేదిగ పత్నిని చిత్రించారు వేదాల్లో. పత్నిపతు

లిద్దరున్నూ సమానోద్దేశములు గలవారై యుండాలని వేదాలు ఆదినుండి చాటుతూ వున్నాయి. భోజనాదిభోగాలు దంపతులు సమానంగా అనుభవించాలని స్పష్టంగా ఘోషిస్తున్నవి వేదమంత్రాలు. స్త్రీ తాను తన ఉన్నతికై పాటుపడుతూ పతిపేన్నత్యానికి ప్రయత్నించాలని వేదమంత్రాలు విధిగా శాసించినవి. కేవలం ఈ ఒక్కవాక్యం స్త్రీకి ఆనాటి మానవసంఘాల్లో ఈయబడిన గౌరవ స్థానాన్ని ప్రకటిస్తోంది. మోక్షప్రాప్తికి పైతం స్త్రీ అనుజ్ఞాపింపబడినట్లు యజుర్వేద మంత్రాల్లో చెప్పబడివుంది.

వేదార్థజ్ఞానం సంపాదించి ప్రపంచంలో తత్ప్రచారం చేయడం, విద్యావతికావడం ఎక్కువ గ కాకవిద్యాజ్ఞానసముపార్జన చేయడం, క్షత్రియ లక్షణాల్ని ధరించి వీర వనితకావడం ఇవన్నీ స్త్రీకొరకు ఒసగబడిన విధులు. పురుషునితో సమానంగా స్త్రీధనం పంచుకోగలదు. ఈహక్కు సైతము అనాది నుండి ఆమె కొనగబడినదేను.

ప్రాచీన భరతఖండమందు బ్రాహ్మణ సన్యాసులు దేవతలనగా పూజ్యులు, ఋషులు మొదలైనవారు ఉన్నత పదవులను పొందుతూ మంత్రద్రవ్యత్వాన్ని పొందే అధికారం కలిగివుండేవారు అదేవిధంగా “ఉషాశ” “ఘోష” అనే వనితలుకూడ పైహక్కులను గలిగియుండేవారని వైదిక ఇతిహాసం చాటు తూవుంది.

యాజ్ఞవల్క్యమహర్షి “బ్రహ్మవాది” ఐతే మైత్రేయికూడ ఆతనితో సమానమైన

“బహువాదిని”గ ప్రసిద్ధిచెందినది. బ్రహ్మజ్ఞానదృష్టిలో ఈ యిరువురకు సమానస్థానమే ఒకసంబంధము. శ్రీపురుషుల సమానత్వాని కింతకన్న గట్టి ఉదాహరణ అవసరమా? అదినుండి శ్రీకిగల హక్కులను మధ్య కాలంలో పురుషుల స్వార్థవరత్వంచేత అడు గంటిన హక్కులను (పురుషులకు కోపం రావచ్చు) పునః వారికోసం సంపాదించి పెట్టడము ఒక నూతనోద్యమం కాదని దీని వలన స్పష్టమవుతుంది. మనదేశపు తొల్లిటి గౌరవానికి మన అనాటి నారీమణులే కారణం ఏదో కారణాలేలాటివైనా మధ్య కాలంలో మాసిపోయిన శ్రీలహక్కుల్ని పునరుద్ధరించడానికి వారు పురుషులద్వారా ప్రభుత్వచట్టాల శరణు దూరవలసివస్తోంది.

దీనికికారణం..మనమగవారు మనకుఉదిత విద్యలు (కాలేజీచదువులుకావు) గలపక పోవడం మనల్ని సేవికాసానంలోనే అణచి వుంచడం మనమగవారిప్పుడిప్పుడు మనకోసం కొన్నిప్రయత్నాలు చేస్తున్నారు; వీటికి రాజకీయాలు కారణాలని నాబోటి అమాయకురాండ్ర ఊహ. ఏనాడు మనమగవానికి శ్రీజాతి సుద్ధరించుదామనే మానసికమగు మార్పువస్తుందో ఏనాడు మన వేదగ్రంథాలు అందరకు సులభంగా బోధపడేలాగున ముద్రింపబడునో, అనాడుమనజాతికి పోయిన గౌరవం తిరిగివస్తుంది. శ్రీజాతికి గౌరవం, స్వాతంత్ర్యం లభించినపుడే దేశానికిస్వా తంత్ర్యం రాగలదు.

రమ్యశ్రీలు,ఇన్నాల్లా నాలుగోడలమధ్య ముగ్ధి మున్ననే విముక్తలైనారు. కాబట్టి తమదేశ సౌభాగ్యాన్ని అన్నిఖండాలవారికి చాట గలిగినారు. నిన్నటివరకు నిద్రావర వశులైవుండిన చీనాశ్రీలు నేడు తమదేశ స్వాతంత్ర్యంకోసం ముగవారికి తోడ్పడుతూ అగ్నిజ్వాలలకు ఆహుతియగుచున్నారు. తిన తిండిలేక, నిలువడలేక, ఉన్న కొద్దిచోటు మాటి మాటికి భూకంపాద్యనిష్టాలవలన ధ్వంసంకాగా ఎటెట్టులో ప్రాణాలువిడిచిళ్ల బెట్టుకొని జీవిస్తూవున్న జపానులవలన ఈనాటిబలవత్తరములైన జాతుల్ని ఎదిరించడంలో తమ ముగవారికి తోడ్పడునంతటి సాహసవతులైనారు. ప్రపంచ శ్రీజాతికి వన్నె తెచ్చినారు. మనం మన తొలిచదువులనుత్రోసివేశాము;పరిశ్రమల్ని విస్మరించాం; సున్నితాలైన పనులైతే చేస్తాం పనికిరాని కాలేజీ చదువులపైని ఎక్కువఅభిరుచి కలిగి వుంటున్నాం. సంస్కారాలంటాం. నాగరికత అంటున్నాం. ఈ సంస్కారాలకోసం అనవసరంగా తగవులాడుకొంటూవున్నాం. మన పూర్వుకులు యుక్తవయసులకే పెండ్లిండ్లు చేసేవారు. పైధవ్యాన్ని అరికట్టేమార్గాలు అవలంబించి అన్నివిధాలా మానవలోకానికి ఆయుర్భాగ్యాలు ప్రసాదించారు. మనం నాగరికతపేరిట మన ఆయుర్భాగ్యాల్ని ఊణింపచేస్తున్నాం. నిరోధోపాయాలు కనిపెట్టిన మన పూర్వువువారు గొప్పవారా? మనమా? ..అలోచించండి !!

మన అల్లుడు

శ్రీచుతి కోకా హనుమాయమ్మగారు

ఆవేశ గోపాలరావుగా రింట్లో భోజనాల సందడి. చుట్టాలు, పక్కాలు చాలామంది వచ్చియున్నారు. ఆరేని మాకుమకు అన్నప్రాశన మాకోసా. లేకలేక పట్టుటచే చాలా ఆదంబరముగా జేయుచున్నారు. బంధువుల రాకకు పరిమితియేలే దానాడు.

రాత్రికి భోజనాలు; గోపాలరావు భార్య వట్టి అమానుకపుది. ఇలాంటి విషయాలేమి యెఱుంగనిది. కనుక, తన ఆపుచెల్లెలు దగ్గజులొప్పుంటే ఆమెను విలిపించుకొని ఈకార్యము నెరవేర్చును కోరినది. అక్కమాకుమనీ అబ్బునీమాదా విలిపించుకొని ఇది వరకే తనదగ్గజువుంచుకొనియున్నది. మార్తె వధూ వదలగువాడు తన యింట్లోవుంటే ముద్దామరిపెము చూచుకోవచ్చునని.

బానికమ్మకు ఇద్దలు కొడుకులకర్వాత ఈవిడ్డ పుట్టినది. విడ్డగాను బంగారుబొమ్మ యని యా ఆనాడుగ లత్యానందముతో మురియుచుండిరి. పిల్లలు కలగలేమోయని నిరాశచేసుకున్నా రా దంపతులు. అట్టి నిరాశాంధకారములో జ్యోతిర్వ్రతవలె ఈ ముద్దు కూన పుట్టగానే వారి యానందమున కంటే లేదు. తన చిన్నానికి అన్నప్రాశనము. నేడు వారి హృదయము అత్యంతకాకుకానివికములై, క్రొత్త క్రొత్త కోర్కె లీనుచుండుట వారి మోములే చెప్పుక చెప్పుచున్నవి చూపలులకు.

ఇట్టిసమయములో బానికమ్మ రెండోకొడుకు వచ్చి 'అమ్మా, బావ కాఫీ త్రాగలేమా. కాఫీహోటులుకే వెళ్లి కాఫీ తమ్మని ఎవరికో దబ్బులిచ్చి పంపు కున్నాడు' అని, కొట్టో సామాన్లు తొందర తొందరగా అందిస్తావున్న బానికమ్మ చెవులో నేకాడు.

'ఏమిటి అబ్బాయి. బావ కాఫీ త్రాగలేమా, నిజంగా చెప్పు. ఓరి వెధవ. ఆ ఆకతాయిగుంటడు రాముడు అందరికీ సమంగా కాఫీ పోయలేడుగా

మాల్లు, ఏమి బుద్ధి. అయ్యో! అక్కా! మన అల్లుడు కాఫీ త్రాగలేదట! అని తొందరతో అక్కదగ్గజుకు వచ్చి కేకజేసింది బానికమ్మ.

'శ్రువాన్లో ఎంత జీడిపప్పువేద్దామా' అని కొలత వేస్తూవున్న శుభద్రమ్మ ఈమాట వినిగానే గిట్టున తిరిగి 'ఏమి చెప్తి! దొంగవెనక రాముడు ఇవ్వనే లేదా! మన అల్లుడికే అందిందికాదే, ఈ గండర గోళములో అకగాడికి ఏమి కోపము వచ్చుకోకదా! ఏమి భర్మం, చూడు నాయినా! అంతెంత నిజమో కనుక్కొనిరా' అని చిన్నబ్బాయి భుజముమీద చేయి వేసి తొందరజేసింది. 'నిజమే! పెద్ద! దబ్బులియడం నేను చూచాను' అని నొక్కిచెప్పా దా అబ్బాయి.

'అ, అలాగా! ఆ మొద్దువెధవతో కాఫీ యిచ్చి రమ్మన్నాడు. ఎవరికీ యిచ్చినాడో ఏమిటో. 'వాడేదీ' అని కోపంతో అటుయిటు చూడగా రాముడు ఒకచేత్తో కిరిసనాయిర్ బుడ్డి ఒకచేత్తో అల్లిపెట్టి పట్టుకొని ఆచారిని వెళ్లుకూండడం కంటబడిందామెకు.

'ఇదిగో వాడే. ఆదర్శమ్మ. ఒకే దద్దమ్మ! కాఫీ అల్లుడు బాబుకు ఇవ్వలేదేదరా? నీ తెలివి కాలిపోను' అని కోపముగా చూచింది.

'ఇచ్చానమ్మా! ఇవ్వలేదని ఎవరు చెప్పారు. త్రాగుతూ ఆ బాబుగారే అన్నారు పంచదార ఎక్కువయిందిరా అని. త్రాగేవరకు దగ్గజునే పున్నాను'. ఈమాట లాలకించగానే అప్పచెల్లెల్లిద్దలు నిజపురుడ్లువేశారు. 'ఇదేమిటి! అబ్బాయి అలాచెపులే నీ డిలా చెప్పకాదు' అన్నది శుభద్రమ్మ. 'అబ్బాయి తెలియక అలాఅన్నాడు. నీ డెండుకు అబద్ధం చెపుతాడు' అని సమాధానపడ్డది బానికమ్మ. 'నీడిమెహం. అబ్బాయి అంత నొక్కి

చెప్పకూతుంటే ఈ దొంగవెధవమాటలకేమి, పెద్ద వాళ్ళ వెరరినైనా కనుక్కుందా? మన్నది సుభద్రమ్మ.

ఇంతలో గోపాలరావు వంటప్రయత్నాన్ని లెంత సరకు అయినాయి అని ఆడుగుతూ అక్కడకు వచ్చారు.

‘మాబాబూ! మన అల్లుడు కాఫీత్రాగలేదట. అదేదో కాస్త కనుక్కుండుమో! ఈ గండగగోళం లో అలగాడికి ఏమి కోపమువచ్చుకో కదా’ అని బానికమ్మ మగవితో అంది. ‘అ! ఎందుకు తాగ లేదూ, రాముడు కాఫీ అందరికీ పోసినట్టున్నాడే! అన్నార గోపాలరావుగారు. గాభరాగా ‘అదేదో కాస్త కనుక్కు అమ్మాయి తెలుస్తే’ అన్నది వదిన గారు మరదితో. ‘అ! అలాగేంమ్మా! కనుక్కుంటా’ నని వీధివరందాలాకి వెళ్లి అల్లుడేదీ అని విమర్శించారు. ఎక్కడా అనుపడలే. ఎవరినడిగినా తెలియ దన్నార. ‘మన అల్లుడు ఎక్కడకో వెళ్లియ్యన్నాడు. వస్తే కనుక్కుంటానని’ తేక వేసి వెళ్లిపోయారు.

అప్పు చెల్లెళ్ళా మాటవిని నివ్వెరపాటుతో ఒకరిముఖం ఒకరు చూచుకొన్నారు.

మన అల్లుడు కోపం తెచ్చుకు బయటికి వెళ్లి పోయంటాడా? అని వారిలోవారు తర్కించు కున్నారు.

‘చెల్లీ! మన అల్లుడు అంత ముక్కుపా? అంత మాత్రంలో అలుగుతాడా?’ అని అక్క లేనిదైర్యం తెచ్చుకుని అడిగింది చెల్లెలిని. ‘భా, భా, వాకు తెలియదు. అతడిగుణం చిన్నప్పటినుండి నా కెఱుక అంత మంచివాడనే కదా మనపిల్లకి అవాలని అంత పట్టడలతో వుండేదానమ’ అన్నది చెల్లెలు.

అక్కడనే పరమాన్నంలోకిని కిసిమిసిపండ్లు, ద్రాక్షపళ్ళూ, యాలక్కాయలూ, తడిపప్పు అమర్చ బడియున్న తట్టవగ్గల కూర్చొని కోట్లో ఒక్కొక్కటి తేనుకుంటూవున్న బానికమ్మ పెద్దకొడుకు విశ్వకు

అందుకుని ‘మన అల్లుడికి ఎప్పుడూ కోపంలేదు గానీ, ఈవేళ ఎక్కడాలేని కోపవచ్చింది. ఈ ఇంట్లో కొంచెమూ మర్యాద తెలియదు అని ఎవరితో అంటావుంటే అలకించాను’ అని ఒక పుల్లరాజు వేశాడు.

జానకమ్మ పెద్దకొడుకు ఇలాంటి విషయాలలో అందుకుని కథకు రమ్యంలేచ్చే పాత్రధారి. అక్కా చెల్లెళ్లు అందోళనపడడం వింటూవున్నాడు. వారికి మనీంక గాభరాచేర్తాం అని బుద్ధిపట్టింది. తలంపు కలుగగానే తనకు తోచిన పాచిక వేశాడు. ‘ఏమిటి నిజంగా ఏమన్నాడు బాబూ!’ అని ఇద్దరూ ఒక్కసారి అడిగాను. ‘అవునే. అమ్మా! నిజమే’నని నొక్కి మరీ చురుగ్గా కలెత్తి అన్నాడు. తల్లి వట్టి అమాయవుది అని తెలుసు. అందుకుని మరీ చిక్కు ప్రశ్నలలో పెట్టి ఆమెను వెట్టిదానిలా అడించడంతో విశ్వకు గట్టిదిట్ట.

‘నిజమేనా నాయనా! నీవు ఎలా అలకించావు, ఎవరితో అంటుంటే అలకించావు’ అని పెత్తల్లి వంగి విశ్వకు తలయెత్తి అడిగింది.

‘వాడి ముహం, లేనిపోనిది చెప్పడానికి వాడి తర్వాతే’ అంది తల్లి.

అన్నదేగాని గుండెలు లోపల కొట్టుకుంటున్నా యామెకు.

ఇంతలో వంటర్రామ్మడు వచ్చి ‘అమ్మా! కూర లన్నీ ఉడికిపోయాయి. పులాన్ అండ పోయ్యమీద వేయాలి. పస్తారానీ’ అని అడగడం వారి ఆలోచనల కద్దులేగిలింది.

‘అన్నట్టు మనం ఈ సాదలోబడి అపలు సంగతే మరచిపోయాము. అయ్యో, ఎంత వేళయిపోయిందీ, పోనిస్తూ, పిల్లనిచ్చాక ఎన్నయినా వదాలి. ఎలా వస్తే అలారానీ’ అని లేని పుత్రానాం తెచ్చుకుని సుభద్రమ్మ వంటప్రయత్నంలోకి వెళ్లబోయింది.

ఇంతలో గోపాలరావుగారు పైనుండి కేకవేశారు. ఇదిగో మన అల్లుడు ఇక్కడే కాఫీ త్రాగేదట. మీరు మరేమీ గాభిరాపడవద్దు అని. ఇది ఆలకించి విశ్వేశు, నాన్నా! అమ్మా, పెద్దీ, మన అల్లుడు కాఫీ త్రాగలేదని తెంగపెట్టుకున్నారని అని కేకవేశాడు. కొంటెపిల్లడు ఎంతకైనావున్నాడే అని పెళ్లలి చిన్న చెల్లెళ్ళిని ఖుజించాడు. ఇప్పుడు పాపం! ఆపా చెల్లెళ్ళు ఎక్కడా లేని బలం వుత్సాహం వచ్చింది. ఇద్దరూ నవ్వుమొహాలతో చూసుకున్నారు.

౨

రాత్రి మిగంటలకు భోజనాలు జరిగెను. ఇంతలో సుభద్రమ్మకొడుకు పెద్దవాడు వచ్చి 'అమ్మా! పాయసము చాలా బాగుండే, మరీ మైమారుపాకము ఎవరు చేశారే! పిన్ని చేసిందా చాలా బాగుండే, మరీ భావ మా బంతిలో భోంచేయలేదేమి' అన్నాడు కలిదగ్గలకు వచ్చి. 'అన్నా! ఎంతమాట మనఅల్లుడు భోంచేయలేదంట చెల్లీ!'

'అతన్ని సరిగా పిలిచి కూచోపెట్టినవాళ్లు వుంటే కదూ, అవురా! ఆబ్బాయి! భావ భోంచేయ లేదని మెల్లిగా చెప్పుకున్నావు, ఛీ, దద్దమ్మా! పిలిచి పక్కన కూచోపెట్టుకోకుండా ఎలా భోంచేశావో? నీకంతమర్యాద ఏడుస్తే కదూ' అని కొడుకుని కూకలు తేసింది సుభద్రమ్మ. 'అదేమో! నాకేమి తెలుసు, పెద్దవాళ్లంతా వుండగా నేనా పిలిచేది, పిలుస్తేమాత్రం వస్తాడా' అని ఆ ఆబ్బాయి కన్ను మంటూ పెల్లిపోయాడు. అయ్యో గ్రహచారమా! మన అల్లుడుకే ఆఖరి! మన్నం అని ప్రక్కనున్న విశ్వేశు అందుకున్నాడు.

'ఏడు ఒకడమ్మా మనని కళాకోళం చేయడానికీ, చూడునాయనా, నవ్వు కొంచెము కనుక్కురా', అని బుజ్జిస్తూ పెళ్లలి లోందరిపెట్టింది. 'అదేమో నాకు తెలియదు మధ్యాహ్నం కాఫీ అందలేదూ, ఆ కోపా

నికేయివుడు భోంచేయలేదుగామాలు, మన అల్లుడో మనఅల్లుడో అని ఒకరృదమీ గాని ఎవరూ అతన్ని సరిగా కనుక్కోకు, ఇద్దర క్షణండీ' అని భీష్మించు కొని నిలబడ్డాడు.

'అవును, నిజమే, నిద్దడు అన్నట్టు, అతడిని సరిగా కనుక్కునేవారే లేరు, అందుకే కోపం వచ్చివుండో' అని సుభద్రమ్మ చిన్నబుచ్చుకుంది.

'ఛా, పిడి మాటలకేం, అతడంత కోపిష్టా, నాకు తెలియదూ' అంది చెల్లెలు, అక్కమాటలు లోపి వుచ్చి.

వాళ్ల మట్టుకే వాళ్లే ఇన్నిమాటలు అనుకుంటారు గాని, నిజమయిన సంగతేమి కనుక్కరమ్మని పెద్ద వారి నెవరిని బయటకు పంపకు.

ఇలా వుండగా వద్దవబ్రాహ్మడు వచ్చి, 'అమ్మా! ఆడవాళ్లంతా విస్తరాకులదగ్గల కూచున్నారు. వడ్డించమంటారా!' అని వాళ్ల ఆలోచన కద్దవచ్చాడు.

'అవురా? అన్నీ! అల్లుడుబాబు బంతిలో కూచోలేయా' అని ఇద్దరూ ఏకకంఠంతో అడిగారు.

'అవునమ్మా, చూసినట్టున్నామా, కాకీ కమి జాపైనవాడే నేనువన్నవారు కదూ.'

'అ! అ! అకనే' అని వుత్సాహంతో ఆన్నారప్పచెల్లెళ్లు.

ఆ ప్రక్కనున్న విశ్వేశు 'అతడుకాడే, కాకీ కమిజా మనఅల్లుడు ఒక్కడే తేసుకున్నాడా? ఈ గుడ్డి పెధన చెప్పడం, మీరు నమ్మడమాను!' అని వారి వుత్సాహం అంతా ఒక్కచెప్పితో ఎగరగొట్టాడు.

'ఇదేమిటి, ఆబ్బాయి అన్నట్టు నిజమే ఇంతవరకు నయినా అకుగుదాం' అని బుచ్చి? అంటూ కేకేసింది. పాపం, ఈ ఆపాచెల్లెండ్రు ఎంతో రాకపోవుటచే, మంట్రాబ్రాహ్మలు వడ్డించ ఆలా నిలచిపోయాడు.

పాపం, ఆకలినుంటచే ఆకులదగ్గఱున్న ఆదవాళ్లు ఆటాగే నీనుకుటున్నారు. పదకొండున్నరయింది, ఇంకా వద్దన్న రేపు అల్లుని సందర్శ్.

బుచ్చి ఆరేళ్లవాడు, 'ఏమే అమ్మ', అంటూ వచ్చాడు. 'అవునురా, బావ భోంచేశాడు' అని మధ్యద్రవ్య కోపంతో. 'ఏమోనే నాకేం తెలుసు! పెద్దవాళ్లంతా ఒకమూల కూచున్నారు. చిన్నవాళ్ల మేమంతా ఒకమూల కూర్చున్నాము. నాన్ననైనా చిన్నన్ననైనా కనుక్కో' అని బుచ్చి వెళ్లిపోయాడు.

'ఇదేమి కర్మం అమ్మయి! ఎవరూ సరిగా కను క్కునేవారే లేదే' అంది నిట్టూర్పు తీస్తూ మధ్యద్రవ్య. ఇంతలో గోపాలరావు 'ఏవరూ ఆదవాళ్ల భోజ నాలయినాయో' అంటూ తనముద్దుల కూతుర్ని త్తు కంటా వచ్చాడు.

అక్కడున్న వంటవాడు 'లేదూ బాబూ! అమ్మ గారూ! మధ్యద్రవ్యగారూ, ఏదో గాభరామాట లనుకుంటున్నారే' అన్నాడు. 'ఏమి గాభరామాటలూ' అన్నాడు గోపాలరావు.

'వాకేమి తెలుసు బాబూ! ఏదో అల్లుడు బాబు గురించి మాట్లాడుకుంటున్నారు, సుస్తీ యేదో చేసిం దట. అమ్మగార్లద్దలూ చిన్నబోయిన మొహాలతో వున్నారు, ఎక్కడ పనులక్కడే వున్నాయి' అని వాడు తెలిసీ తెలియనివార్త అయినతో మెల్లగా ఏ కరువు పెట్టాడు.

'అరే, ఏమిసుస్తీ ఇండాక చూపింతులో భోంచేశా డే అల్లుడు. ఇదేమిటి! అని అక్రతుకతో లోపలికి వెళ్లారు, ఇల్లంతా నిశ్శబ్దం.

'ఏవరూ! మనఅల్లుని! ఏమయిందీ' అని అడిగా రాక్రుకతో.

'ఏమయింద'న్నారద్దలూ దిగాలుపడి. 'ఏమో మీ రంతా అల్లునిగురించి గాభరాగా మాట్లాడుకుంటు న్నారట. ఇప్పుడిప్పుడే బంగారంలా చూ పింతుకో భోంచేశాడే, ఏమయిందిప్పుడూ' అని నివ్వెరపాటుతో అడిగారు.

'అ! ఏమిటి! అల్లుడు భోంచేశాడు. అమ్మ గంటలు ఎంతకైనా తగుదురా. మనఅల్లుడు భోంచే యలేదని ఆ గంట పెధవ చెప్పాడు. అందుకని యింత కంగారు పడడము అంతే' అన్నారా మగువలు వగు మొగముతో.

'ఓనీ, ఇదా! వెట్టివాళ్లు! సరిగా ఎవరినైనా కనుక్కంటే తెలియదా? ఆ ఆకతాయి గంటలు చెప్పడం, మీరు ఇంత కంగారు పడడం, మంచి బుద్ధిమంతురే, కానీండి. ఇంకా భోజనాలే లేవు. ఇంతు పన్నెండు ఆయింది. ఫీ! ఫీ! ఈ ఆద వాళ్లకు ఇదొక పెట్టిఅల్లుకో అల్లుడో, అని అని నాడుగుచీవాట్లు వేశారు.

ఇంతలో అల్లుడు వచ్చాడు. కూచున్నారు జరిగిన దంతా చెప్పారు.

ఇంటిలోని పోరు

ప్రమతి కె. యస్. రత్నా దేవిగారు

కోత కోడలి నంచు
అత్త మాటల నీవు
చెత్త మాదిరి జూచి
పెత్తనా లెట్లైవు
చెప్పినది చేయకే—సోదరీ
పాడిగా దాబాట—సోదరీ.

ఇంట నిందరు యుండ
యొంటిపై నే నేల
యింటి పనులా నెల్ల
యీడేర్చ వలెనంచు
యీసడించ బోకు—సోదరీ
యింటి వారల నేరి—సోదరీ.

ఆడు బిడ్డల తోడ
తోడి కోడండ్రతో
సంగోరు పని యేమి
చేయలేదని నీవు
తగవు లాజాబోకు—సోదరీ
తద్దినాలే యవ్వ—సోదరీ.

బావ, మరుదులు, నతులు
బడితలల్లే యుండ
బండ చాకిరి మనము
చేయనేలా యంచు
మతి విరయకే నీవు—సోదరీ
మంచిగా మెలగవే—సోదరీ.

పిల్ల జెల్లా తోటి
కొల్లగొట్టుకు తినెడి

బావలతో మనమున్న
చిప్ప చేతికి జక్కు
చీలండి తొందరని—సోదరీ
చీల్చబోకే నీవు—సోదరీ.

తోడి కోడండ్రతో
తోబుట్టువుల రీతి
బావ, మరుదుల తోడ
అన్నదమ్ముల రీతి
విశ్వభావము జూపు—సోదరీ
ఆనందమందంగ—సోదరీ.

సర్వ మెరిగిన మగడు
సంత యిస్తుండంగ
మీరు మీరూ యొకట
నేనెగా పరకాంత
ననుచు మగనీ మనసు—సోదరీ
మార్చ యత్నించకే—సోదరీ.

యిరుగమ్మ పొరుగమ్మ
యిన్నేసి నగలెట్ట
నాకేవి యని, ఇత్త
విసిగించు మాటలను
పలుక కెప్పుడు కూడ—సోదరీ
పొరుపు బుట్టును మీలా—సోదరీ.

అత్త మామల మాట
అణచి పెట్టి నీవు
ఆరి, వీరి, మాట
లాలకించితి నేని,

యింట చిచ్చే బుట్టు—సోదరీ
మంట లెగయచునుండు—సోదరీ.

పండంటి కాపురము
మండు నేవిధి యంచు
పొరుగమ్మ మీలోన
పొరుపు లెతుకుచునుండు

పొరుపు లుంచాబోకు—సోదరీ
పొందికెరిగే నీవు—సోదరీ.

స్వేచ్ఛగోరే నీవు
చీల దీయగ నద్ది
ఛిదముల కాకరంబై
పరివార బంధమ్ము

పాడయ్యి పోవునే—సోదరీ
పోరు మూలం బడ్డె—సోదరీ.

యెంతో కాలము నుంది
నేను రాణిగ నుండ
నిన్న జేరిన గంట
నిక్కు లావయె నంచు

గునియబోకే నీవు—సోదరీ
గుద్దులాటలె నిజము—సోదరీ.

అవినాకె యవినాకె
అన్ని నాకే యంటు

తాపత్ర యంబుతో
సమకూర్చి యుంచంగ

యిదియేమి టనుకోకు—సోదరీ
మిడిమేల మనుకోకు—సోదరీ.

అన్ని కేసిన దాన్ని
అవలకు నెట్టేసి
పెళ్లమే బెల్లమే
యనునేమి కొడుకంచు

కారాలు నూరకే సోదరీ
కాలాన్ని చూస్తుండు—సోదరీ.

చిలుక గోర్వంకలా
దిన్ని యాటల నీవు
చూచుచూ కూర్చుండి
ఛిదముల రానీక

చేయూర నిస్తుండు—సోదరీ
చెంగు చెంగున చాట—సోదరీ

ఇన్నిటికి మూలమా
యిార్వై భావాన్నెపుడు
యింట కాలిదనీక
యీసడి స్తుండవే

ఐక్యభావము నెరిగి—సోదరీ
ఆనంద డోలికలు—సోదరీ.

నా హిందీ చదువు

“కాస్మి”

పరీక్షల ఫలితాలు రాకముందు నేను హరనాథప్రభావం వల్లనైనా ప్యాసవుతాను అనుకునే వాడిని. ఆధైర్యంతో ముందు ప్రోగ్రాములు చాలాచాలా వేశాను. బి. యె. చదువు ఒక పద్ధతి, సరిగదా. యింకోటి, మద్రాసుపోయి ఆసర్సు చదువటమా, లేక విశాఖపట్నంపోయి బి. కాం. చదువా, లేక పోతే, బొంబాయిపోయి ఆర్. యె. కోర్సా, ఏదీ కాకపోతే ‘కాం’గా వుంటమా? అనే సందిగ్ధావస్థలో పడ్డా. కానీ ఎటుపోయి ఎటొచ్చినా అన్నిటికీ తయారుగావడం మంచిదిగదా అనుకున్నా. తయారు ఏమిటి? డబ్బు తయారంతా పెద్దవాళ్లదిగదా? మన తయారల్లా, పర్సులో వేసుకోటమే. మరింకేమిటంటే, పెళ్లటంగురించి తయారు. విశాఖపట్నం అంతా మన తెనుగేగదా? యింకా మద్రాసు సగంపైన తెనుగే పోనీ ఆరవం వుండిగదా? నేర్చుకుందామా అంటే, అదెక్కడి భాష బాబూ! కొత్త కుండలో గచ్చకాయలు పోసి గలగల్లాడిస్తే ఎట్లాడింటుందో ఆభాష మాట్లాడుతుంటే అట్లా వుంటుంది. నాకు మొదట్టింపీ అసహ్యమే ఆభాషంటే. కాని దాంతప్పదియ్య! ఆరవ సాంబారు ఏమి రుచండీ! ఆభాషకు రుచి లేకపోయినా, దాని కుండండీ! కాక పోతే ఆంధ్రదేశంలో ప్రతి హోటల్లో ఎందు కుండాలి చెప్పండి ఆ సాంబారు?

సరే, యిక బొంబాయి సంగతి. అక్కడి మనుషులంతా అదొక రకమంట! మన ఆం

ధ్రులమల్లే యింగ్లీషులోగాని, మరి ఏ యితర భాషయినా నరే హిందీ తప్ప, మాట్లాడనే మాట్లాడరుట. “భాయీ” అంటేనే నీవంక చూట్టం, ‘బ్రదర్, మిస్టర్’ అంటే ‘ఉహు..’ భలేవాళ్లు! కనుక అక్కడికి పోదల్చుకుంటే హిందీ నేర్చుకోటం చాలా అవసరమేమో నని చెప్పారు; “యిప్పుడాంధ్రులకు యిడ్డీలోకి సాంబారెంత అవసరమో” అంత అవసరమట.

మంచిరోజు చూసి, హిందీ తెలుగు బాలబోధినితో మొదలెట్టానా ‘హిందీ చదువు’ సొంతంగా. దాని తరువాత ‘వహాలి’ పుస్తకం తెనుగు అనువాదం దగ్గర పెట్టుకుని పఠించ సాగించాను. అది పూర్తికాక ముందే పరీక్ష ఫలితాలు రావటం, నేను తప్పటం, నా ఆకలడుగంటటం, నాప్రోగ్రాములన్నీ పటాపంచలు గావటం, హిందీకి స్వస్తి చెప్పటం, హరనాథ శిష్యత్వంనుండి తప్పుకోటం అన్నీ జరిగాయి ఒక్కసారిగా. మళ్లీ పరీక్షకి జాగ్రత్తతో చదువుతున్నా లెండి యీమాటలు పూర్తిగా దేముణ్ణే ప్యాసు చేయమనకుండా.

ఈమధ్యలో ఒకతమాషా జరిగింది. ఒక రోజున మధ్యాహ్నం, యింకా ఆన్నం వండకపోతే, కూచొని వహాలీ పుస్తకంలో మూడో పాఠం చూస్తూన్నా. యింతలో బయట వసారాలోకి ఎవరో వచ్చి “మహారాజ్, మహారాజ్” అంటున్నట్లు వినబడింది. నేను అక్కడే కూచున్నా కదలకుండా. యింతలో మాలమ్మ ఎవరో వచ్చారంటూ

వసారలోకి వెళ్లగానే వాడెవరో మొదలెట్టాడు సోది హిందీలో. “ఓహో యిదంతా ఏదో హిందూస్తానీ గోల! ఏమిటో చూడ్రా అబ్బాయి” అంటూ నన్ను పురమాయించి వెళ్లింది. నన్ను చూడంగానే “రాం రాం” అంటూ దండంపెట్టి, మళ్ళీ దండం పెట్టించుకుని, మొదలెట్టాడు చెప్పటం హిందీలో ఏమిటేమిటో. ఒక అయిదు నిమిషాలు గుక్క తిప్పకోకండా కొట్టాడు, నేను “మాయింనై” అని కొట్టుకుంటున్నా. కాని చివరికి వినగా వినగా కొంచెం తెలిసి నట్టయింది వాని విషయం. అచ్చ తెనుగులో చెప్పాల్సిన అతనొక బిచ్చగాడన్నమాట. కాని అతని ఆ తెల్లనిలాగూ, ఆరమామ విన చొక్కా, కొటూ, ఆరలటోపీ చూచి ఎవరో అనుకున్నాను. అతను చెప్పినదానితో అక్క డక్కడ నాకు తెలిసిన నాలుగు ముక్కల్లోనే అతని కథంతా తెలిసింది. అతనిది కాబూలట. “క్షత్రీ క్షత్రీ” అన్నాడు, గనక క్షత్రియుడై వుండాలి. రామేశ్వరం యాత్ర పోతున్నట్టును, రైలుస్టేషన్ సమీపంలో వున్న స్త్రంలో ఉన్నట్టు చెప్పాడు. ‘చార్ అడ్మి’ అన్నట్టున్నాడు. కాని తరవాత చెప్పిన లెక్కతో నిజం తేలిపోయింది. నలుగురు మనుషులట; తానూ, తన అమ్మా, భార్య, ఒక పిల్లవాడూ, అని చెప్పటం వల్ల సరిపోయింది—యింకా ఏమిటో నాకు తెలిసింది శానాచెప్పి ఏమన్నా యిమ్మ న్నుట్టుగా చేతులు చాపాడు. అప్పుడు బోధ పడింది, అడుక్కుంటున్నాడని, కాని ఎందుకని అల్లా బిచ్చం ఎత్తాల్సి వచ్చిందో బోధ

పడలా. అడుగుదామా అంటే ఎట్లా? కాళ్ళేపు చూచిచూచి, “ధర్మ, ధర్మ బాబూ” అన్నాడు. యింకా ఏమిటో. ధర్మంగదా అనుకొని, “బియ్యం యిమ్మంటావా? బియ్యం, బియ్యం?... అంటే రైసు?” అన్నా తెలుగుతోనే. అర్థమయిందిగాబోలు, “బియ్యంనై బాబూ, హంరోటీవాలా, రోటీవాలా,” అంటూ సాగించాడు. “మరి ఏంకావాలి?” అన్నా ప్రశ్నార్థంగా విడికిలితో చూపుతూ. “ధర్మ, ధర్మ, ఏకకానీ, దోకానీ....” అన్నాడు. కాస్తగావాలిట బాబూ! నాదగ్గర కాసులు లేవే? అని ఆలోచిస్తుంటే ‘ఒక్క-కానీ అయినా సరే చాలా’న్నట్టుగా చెప్పాడు. ‘సరే, బాగానేవుంది లెమ్మ’నుకొని లోపలికిపోయి పర్సులో చూస్తే ఒక మంది అణా, ఒక పడని బేడా ఉన్నాయి. యిది మరీ బాగుంది. పోనీలే, వాచొక్కా కానే చాలంటూన్నాడు, చాలానేపు నిలబెట్టానుగదా, యింకొక్క కానీ యిద్దాం అనుకుని అణా తీసుకువెళ్లి, అర్థణా యిమ్మని అడగాలిగా? అందుకని నే చదువుకున్న బాలబోధిని అంతా జ్ఞాపకం చేసుకున్నా ఎక్కడా అల్లాటి వాక్యం జ్ఞప్తికి రాలా. పోనీలే రాకపోతేనని, వానికి అణా చూపించి, “దోకాని హైదో?” అని ప్రశ్న అడిగే గొంతులో అడిగా. టక్కున తేబులోనించి రెండుకాస్త తీసిచ్చాడు; ‘అచ్చా’, అన్నా. నాకు యింకో పొడిముక్క వొచ్చునని చూపుతూ. అణా కాస్తా చేతులో వేసుకుని చక్కా పోయాడు.

గాంధీజీ మాతృదేవి

పుత్రలీలాయి

మహాపురుషులను కని, పెంచిన వీరమూలల చరిత్రలు జాతికి అమూల్య నిధి పేటికలు. వారి ఒరవడుల ననుసరించి ప్రతిమూలయు, తన సంతాన మునకు, దేశభక్తి, దైవభక్తి, ధీరత, స్వాతంత్ర్యభావముల సుగ్ధపాలతో గరసి, వారు మహాత్తములగునట్లు యత్నించవలయును. మహాపురుషులగుటకు జన్మాంతర సుస్కారము కొంత కారణమైనను, తల్లిదండ్రుల సాంగత్యము, శిక్షణ, ఉత్తమవాతావరణములు, ముఖ్యకారణములు కాగలవు. అందును పసివారికి మాతృశిక్ష యధిక ముఖ్యమనియు, మాతృ విద్యాలయమును మించిన విశ్వవిద్యాలయము లేదనియు, చాలమంది యంగీకరించియే యున్నారు. మహాపురుషులను, కని, పెంచి, లాలించు భాగ్యము వడయుటకు తల్లిదండ్రులుతపస్సులు కావలయుట నిక్కము.

పరమాత్ముడు పుత్రునిగా గోరిన యాదిదంపతులగు పృష్ఠి, సుతపులు 12 వేల దివ్యవర్షములు, బ్రహ్మ చారులై, యాకలములు దివి, తపయెనర్చి, తమ యాస్పితము సాధించిరిని భాగవతపురాణము వాకొన చున్నది. లోకైక వీరత్వము, అందుల కపురూపమైన వినయసౌజన్యము, సీతాజ్ఞాపాలనము, పర్యవేక్ష, ఏక పత్నివ్రత నిర్వహణము, ఆవర్ణ రాజ్యపాలనము తన యందు నూర్చివించిన, జాతిమత వివక్షత లేకుండ భారతీయకోట్లకు నిత్యారాధ్య దైవమైన శ్రీగాను చంద్రమూర్తిని పడవించిన వీరమూల, అగణిత రాజ్య దైర్ఘ్యముల సోలగాడుచున్నను, గుణభూషణములనే ధరించిన నియమశీల, కాసల్యానుహాదీని శీలయును, నియమపరతమ నాత్మీకి మహాకవి యట్లయరగాన మొనర్చియున్నాడు.

“వీ. సుతసీతార్థంబుగ నతిభక్తి శ్రీ నిష్ఠు
పూజ గావించెడి పుణ్యశీల
వెలిపలిపనుగట్టి నెలమి నిర్భ్యక్తంబు
ప్రతిపగాయణమైన పరమసాధ్య
మంత్రపూతంబుగ మంగళాకలితయై
యగ్ని వేల్పుచునున్న యునులచరిత

నిష్ఠల గృహియించి, నిజరై వరము నీట
దమ్ముచునున్న కాంతానుకల్పి.”

(ఆంధ్ర వాత్మీకిరామాయణము)

విష్ణురాధనము, జపహోమములు, దానధర్మము లామెకు నిత్యకృతములై యుండెను. కన్నాక్రయం దినవారికి దానధర్మముల క్రింద నా మహాసాధ్య 10 వేల గ్రామములను ధారపోసివదన, నిక నామె వితరణము నెంతని చెప్పుగలము? లోకులందరివలె పుత్రుని తన్నుదరించుటకు నాక, లోకము నుద్రరించుటకే కాంచితినను నిత్యయును కలదగుటవల్లనే, యీ యిల్లాలు, శ్రీరామని కర్తవ్యపాలనమున కనుమరించి, దుర్భరమైన ఏకపుత్ర వియోగమును 14 ఏండ్లు ధరించెను.

ఆంధ్రవరకిరీరము బాలచంద్రునిమూల, యైశాంబ చెప్పినట్లు “వీరపత్నులకును, వీరమౌళులకును సుఖ మేమిలేదు.” ఎప్పుడును వారికి కత్తివోడి సామే. ఎల్లప్పుడును వారు లోకకల్యాణముకొరకై తమ యనుంగుల యిక్కట్టులకును, కడకు మరణమునకును సిద్ధుడది ధీరరై యుండవలసినదే! ఈ సీత రణరంగ మున పోరాడుటకంటె తక్కువ కాదు.

బల్లారిమండల విద్యావిషయక ప్రదర్శనముల పందర్బమున 'ఆనెగొందిపతన' మను అంధ్ర
 వాటకము నర్కింతి పం న్నవనీయముగ ప్రదర్శించిన బల్లారి రాజకీయోన్నత బాలికాపాఠ
 శాలా విద్యార్థినులు. వర్షిలలో గూర్చుండియున్న బాలిక లిరువురిలో వంద్రశీఖర
 రాయల ధూమిక విద్యపొందిన చి. పార్వతి ఆమ (మూడవఫారము) విద్యార్థినియు,
 ఆర్యాదేవి ధూమికను ధరించిన డి. లక్ష్మీనారాయణమ్మ యను (వారుగవఫారము)
 విద్యార్థినియు రజితపతికములచే బహూకరింపబడిరి.

బంతి భోజనాలు

మతకర్తయగు బ్రహ్మనందకేశవ చంద్రసేనుని మార్పులేవి యాతని ధార్మికతకు, తీవ్రవిశ్వయమునకు మతప్రచారమునకు ఎటుల తోడ్పడెనో లోగడ 'గృహాలక్ష్మి' పాఠకు తెలిగియే యున్నారు.

ఈ వ్యాసమునకు వస్తువు భారతాంబ గర్భ కుత్తి ముక్తామణియై జన్మించి, అనేకు హిమావల పృథ్వికిని మనటరహిత సార్వభౌముడై ఆర్థిక రాజకీయ పైరిక దాస్యములనుండి తప్పించి భారతీయులను సత్యా హింసా మార్గముల నేమరక నడపుచు నేడు భారత వర్షమువరకేగాక ప్రపంచాకాశమున దినమనియై వెలుగుచు ఉన్నత హిమాలయభిగ్రమునుండి లోక శాంతికి అహింసాచరణ శంఖారావ మొనర్చుచున్న లోకోత్తరపురుషుడు గాంధీజీ పూజ్యమౌత పుత్రిలీ రాయి.

ఈయను తల్లిదండ్రులనుగూర్చి గాని బాల్యమును గూర్చిగాని వివరములు దొరకలేదు. ఈయమును గాంధీజీ జనకుడు కల్యాణాంధి వాల్లవకళిత్రముగా పెండ్లాడెను. వీరికి ఒక కుమార్తెయు మూపురు కుమారులును జన్మించిరి. వీరిలో కడగొట్టుబిడ్డయే లోక పూజ్యుడగు మోహనదాసు కరంచందు గాంధీ. జన్మము పోరబందరులో 1869 సం॥ ఆగ్టోబరు 2 రేదీ, కుక్క సం॥ భాద్రపద బహుళద్వాదశి.

పుత్రిలీరాయి పరమసాధ్వి. దైవభక్తి యామెకు మిక్కిలము. అనుదినమును విష్ణులయమున కేగుట యామెకు నిత్యవిధి. నిత్యము పూజచేయినది యామె భుజించి యెరుగదట. కఠినములగునోముల నెన్నిటినో యామె నోచెను. ప్రతివత్సరమామె చాతుర్మాస్య వ్రతమును దీక్షగా జరిపెడిది. (వర్షకాలమున్నట్లు మాసములు నొంటిపూట భుజించుట) ఇంతేగాక, చాతుర్మాస్యలలో లోజాదిదిలోజా భుజించుటయు, చాంద్రాయణవ్రతము పైరమామె యవలంబించెను. (చంద్రుని వాని వృద్ధులనుబట్టి కలికమును హెచ్చింపు తగ్గింపుచేయు వ్రతము) మరియు వరుస వెంబడి రెండు

మాడు యేపదాసముల నామె యవలీలగా చేయు చుండెను. జబ్బుపైత మామె దీక్షను సడలించ బాలక పోయెడిది. ఒక చాతుర్మాస్యవ్రతమామె తీవ్రమగు జబ్బులొందుడియు యథావిధిగానడపెను.

ఈ దీక్షలుచాలక యిమ్ముచోసాధ్వి చాతుర్మాస్య లలో సూర్య దర్శనములేనిది భుజించును దీక్షను పైరము లూనెను. మహాగృల కసాధ్యమెయ్యది? ఈదీక్షను బరిష్టించుటలోయన, నూర్యుడొక్కొకసారి వరుసగా రెండుదినములవరకు మేఘమండలమునుండి వెలికివచ్చెడివాడుకాదు. తల్లియెడ వపరినిత్రమేమి గల గాంధీ సోదరులు, ఆటలాడుచున్నను, నూర్యుని పైరనే కన్నుంచి, కొంచెము వెలుతురు కనబడగానే, తల్లికడకు బరువెత్తి "అమ్మా తొందరగా రావీ! నూర్యుడు వచ్చాడని" పిలచుచుండిరి. అమె పనుల నుండి వచ్చుపరికి నూర్యుడు నుబ్బుల మాటునకు బోవ యామె యావంతయు కుండక, మండస్మిత మొనర్చుచు "నేడు నేను భుజించు టీకర్పనకు సన్నుతిము కాదు కాబోలు" ననుచు లోనికిబోయి పనులు చూచుకొనెడిది.

ఇట్టి పరమ దైవభక్తి పరామితి, యతి నియమ వ్రతశీలత పుత్రుడై, యామె పూతరక్తము తనలో బ్రవహించుచు, యామెశీలము లేతవయసున హృదయ మునందు పాలకుడగుటయు, గాంధీ లోకభీకరములగు నుపవాసముల నొనర్చి గలుగుటయు, భగవద్వాణిని వెన గల భక్తకళామణి యగుటయు దట్టస్థించినదని, మన ము నుభధముగా గ్రహించగలము. ఆయన పట్టణ మున నున్నను, బల్లెనున్నను, కొండనున్నను, లోయ నున్నను, యింటనున్నను, బయటనున్నను, చివరకు రైలుబ్రయాణ మొనర్చుచున్నను, ప్రతిలోజాను, ఉదయ సాయంసమయములందు క్రమము దప్పుక ప్రాశ్నన రెట్లు జరుపుచున్నదియు, లోజాకు 200 X జముల నూలువడుకనిది నిర్దించనకు దన దీక్షను, తీసి రాడని కాంగ్రెసు సభాదినములలో రాత్రి రెండుగం

టల్లైనను వడికి పరుగుంటున్నాను, లోకవిఖ్యాతమైన 21 దినముల యువవాసములో పయండినైతే మెట్లు రాట్టుము వడికినదియు, భారతసోదర, సోదరీమణులెల్లరకును, లోకమునకును విధితమే. ఇక తెలుసుకోనైతే మీ దీక్షలను సాగించెనని చెప్పు బనియే లేదు గదా!

పుత్తలీలాయి ఆధునికమగు విద్య యొకగడు, కాని యీమెకు లోకపరిజ్ఞానము మెండు. సంస్థాన వ్యవహారము లామెకు బాగుగా తెలియునని, రాజ దివాణమున కామె దరుచు విద్వలతో బోయి, రాజ పత్నితో భాషించెడిదని, జనానా వారామె తెలివి లేటలకు మెచ్చుకొనెడివారని గాంధీజీ వ్రాసి యున్నారు.

ఇంటు గాంధీజీతండ్రి కలగాంధీ లేక కరంచండు గాంధీనిగూర్చియు, వారి పూర్వులనుగూర్చియు కొంచెము తెలుపుట యొక్కము. ఈయనతండ్రి రాతలు మూపురును, కఠియవారునందు దివానులు గా బనిచేసిరి. (వీరు వైశ్యులను సంగతి ఎల్ల రెగినదే. గాంధీ వంశీకులు తొలుత పచారు దినును అమ్మవర్తకులు. క్రమముగా తమ ప్రతిభావిశేషమువల్ల, రాజకోట సంస్థానమున యఖ్య రాజకీయాధ్యక్షులైరి.) ఈయనయు, యాయన తదనంతర యాయన సోదరుడు కులసీదాను గాంధీయు, రాజకోట సంస్థానమున మంత్రిపదవిని నిర్వహించిరి. వీరందరును, ఆత్మగౌరమును దీక్షతో రచించిరి. ఈయనతండ్రి ఓకా గాంధీ కొన్ని కుట్రల వల్ల కఠియవారును విదవి యొక నవాబు నాక్రయించ వలసినప్పుడు కుడిచేతిని వెనకకు మడచిపెట్టి, ఎడమ చేతితో సలామునర్చెనట. ఈ ప్రత్యక్ష యగౌరవ మునకు కారణమేమని నవాబుడుగగా, కుడిచేయి కఠియ వారునకు యిదిగరకే యమ్ముడు పోవుటచే, స్వాధీనము లేదని చెప్పెనట.

కరంచండు గాంధీగారికి అక్షరజ్ఞానము చాల తక్కువ; కాని లోకజ్ఞానమువిక్కుటనుగుటచే, యా

యన నేలకొలది జనుల నేలగలిగెడివారు. ఇంతేగాక, యాయన రాజవంశీకుల తగవులనునైతము దీర్చు చుండెను. పెక్కు చిక్క సమస్యల నీయన యవలీలగా విడదీయగలుగుచుండెను. ఈయన సత్వ్రస్థియుడు, నిమ్మపటి. అంచంగొండితన మెరుగడు. ఇంటను బతుటనుకూడ సమానముగా న్యాయమొనర్చెడివాడు. నూరుడు. ఈయనకు కులాభిమానము మెండుగా నుండెను.

సంస్థానముపై నీయన కవరిమితాభిమానము. సంస్థానాధిపతిని కులాలనాడెనని, యాయన పాలిటికలు వీజంటగు నాంగ్లేయుని దూషించెను. దానిపై నతడు కినిపి “ఇందులకు పశ్చాత్తాపము దెలుపుదువా, లేక చెరనుండువా” యని లేదరించెను. ఆత్మగౌరవ సంపన్నుడగు గాంధీ చెరనుండుటకే యంగీకరించెను. గాని యువనీతికి లోబడలేదు. పిమ్మట నా యాంగ్లేయుడే పశ్చాత్తాపపడి యాయనను విడిచిపెట్టెను. ఈయన నాడుచూపిన యాత్మగౌరవ మన గాంధీజీయం దెన్నివేల రెట్లుగా పెంపొందెనో మన మెరుగుదుము. దబ్బు నిలవచేయుటకు కలగాంధీ యెన్నడును యత్నించలేదు.

అయితే తన జనునియందు కొంత లౌల్యత కలదని యందుననే యాయన నాల్గుసారులు వివాహమాడెనని గాంధీజీ వ్రాసివారు. వీరు ప్రథమ, ద్వితీయ కళత్రముల కొక్కొక మాతృమను, కడపటి భార్యకు పైనడలిపిన నలుగురు విద్వలును కలిగిరి. విద్వల నీయన యెన్నడును కొట్టి యెరుగరట. ఒకనాడు గాంధీజీ తపాసవర్షి యందులకు బహ్మతప్తుడై యికముందట్టి పనిచేయనని ప్రతిజ్ఞ వట్టి, యాసంగతి నంతను చీటిపై వ్రాసి, గడగడ వలకుడు తండ్రికందిచ్చెను. ఆసమయ నాయన భగంబకముచే బాధపడుచు మంచము పట్టి యుండెను. చీటి చదువులకు లేవబోయి, పిమ్మట యణచుకొని, పరుండియే చదివి, ముక్త్యములవంటి కన్నీటి బిందువులతో నాచీటిని దడిపి, చివరకు

గాంధీజీ మాతృదేవి పుత్తలీబాయి

దానిని చింది పారబేసెనట. ఆసమయమున జాయనకు కలిగిన తలపు తెట్టిపోగదా? ఇకమరి తిట్టుటగాని, కొట్టుటగాని చేయలేదు. తండ్రి కన్నీటిని గాంచి, గాంధీజీ తాడ కన్నీరు పెచ్చుకొని, యా పాపవోదకముతో పాపక్షాళనమొనర్చి, యీవిషయము తనకు ఆపింపయిండు మొదటి పాఠమయ్యెనని వ్రాయుచున్నారు. అప్పటినుండి కరంచండు గాంధీగారికి పుత్రునిగూర్చి భీతిపోయి, వాత్సల్య మినుమడించెను. చివర దినములలోనాయన వాంకణీయలో దివానుగా నుండి ఫించను దీసికొనెను.

ఈయనకు మరతత్పరత హెచ్చు. అనుదినమును పూజ యొనర్చుచాడు. (వీరి వంశజులు పరమవైష్ణవులు. ఆరాధనకొరకు వీరికి ప్రత్యేక దేవాలయములుండెడివి.) అంత్యకాలమున గీతాపారాయణ మీయన కభిమతమైయుండెను.

ఇక గాంధీజీ జీవితమున ముఖ్యమైన మార్పు గావించి యాయన జీవితమంతటికి మేరపునీగయైన శపథమునుగూర్చి తెలిసికొందము. ఆశపథమే లేని యెడల గాంధీజీ జీవిత మే యెండమావులబట్టి పోయెడిదో, ఇప్పటి భారతవర్ష చారిత్ర మేవిధముగ మండెడిదో యూహించుట దుష్టరము.

ఈ శపథమునకు కారణభూతురాలు గాంధీజీ మాతృమూర్తి పుత్తలీబాయి. గాంధీజీ విద్యులయ్య, సోదరునియొక్కయు బ్రోత్సాహమువల్ల బారెవ్వరు పరీక్షకొరకెండ్లాందునకు బోవ నుక్కినొంచెను. అందులకు తల్లి యనుమతికేడెను. కాని శుద్ధహైందవ వాతావరణముననున్న యామె యందుల కెట్లంగీ కరించగలదు? సీమకు బోయినవారు మధు మాంసముల తోను, మదపతులతోను పాస్తూలేకుండ మందరని, మరద్రవ్యులు కాక రాదని యామె భయపడెను. ఇతరులకంటె విలక్షణముగా కాన్పించు తనపట్టి లోకోద్ధరణకు గాక, పతికుడగుట కామె యెట్లంగీ

కరించగలదు? చూచి చూచి యామె మనపొప్పు కుండెను. అయితే గాంధీ నియమనిగ్రహములం దామెకు విశ్వాసము కలదు. సీమ తేగుటయందలి యాతని యాత్మసృక్యము నామె గ్రహించెను. గాన కొంత ఆయిష్టముతోను, కొంత యిష్టముతోను తమ కుటుంబ హితైష్యయైన తేచరజీస్వామి యను వైన సాధువు సలహా తీసికొని యీయమ పుత్రునిచే “మద్యము, మాంసము, మసీకలను ముట్ట”నని శపథము చేయించి సీమకు ప్రయాణము చేయించెను.

సీమలోనున్న కాలమున యీ శపథమును పెర వేయుటకు యువకుడగు గాంధీజీ యెంత కష్టపడెనో, అయిన యాత్మకథను చదివినవారందరికి వేద్యము. ఎటులైననీమి? ఆరణ్యమునకేగు శ్రీరామునకు కాసల్యా సాధ్య కట్టిన భర్తృరక్షవలెనీ యీయమ కట్టిన కంకణమువల్ల గాంధీజీ సీమయందలి వ్యాధి హమలనన్నిటి జముంచి యన్వీతితుముగ శపథపాలన మొనర్చి భారతవర్షమును బ్రవేశించెను. పెంటకే తన యభ్యున్నతికి కారణమైన మాతృదేవి చెంతకే యామె పాదములవాల వాకుడడయ్యెను. కాని నాటికి పుత్తలీబాయి యీలోకమున లేదు. కృత కృత్యుడై వచ్చిన గాదిలిసుకునిపై నామె యమర ధామమునుండియే శుభాసీస్సులను కరిపించెను.

గాంధీజీ విచారమునకు మేరలేదు. నియమపాలన మునకు తాను సీమలోపడ్డ కష్టములన్నిటిని మాతృదేవికి తెలిపి యామె కానందము కలిగించవలెనెను. కాని యాభాగ్యము కలుగలేదు. ఏమృత వ్యర్థాశ్రువులు రాలిక యాధీరస్వాంతకు తగిన పుత్రుడుగా మెలగుటకే కృతనికృయుడయ్యెను. అయన యెట్లు కృతార్థుడయ్యెనో లోకజ్ఞు యెరుగును.

భారతమాతృపుత్ర కాసంతాపమున కలంకార ప్రాయమైన యిట్టి మసీకామతల్లులు మన దేశమున పెక్కు రుదయింతురుగాక!

అచంట లక్ష్మీనరసింహం.

స్త్రీ సమాజములు

“మనుష్యాణాం సహస్రేషు కశ్చిత్త్య దతి సిద్ధతే
యతేతా మపిసిద్ధానాం కశ్చిన్మాం వేర్తి తత్వతః” గీత.

స్త్రీ సమాజములగూర్చి నాలుగు గైదు సంవత్సరములనుండియు విదూషిమణులును అనుభవశీలురునగు శ్రీమతులు వరలక్ష్మమ్మ మొదలైనవారు వ్రాయుచున్నారు. విశేషించి తగిన శ్రద్ధయు తీసుకుని సాధ్యమయిన సంతవఱకు చక్కజేయుచున్నారు.

ఒక్కొక్క గ్రామమునందు అనేక స్త్రీ సమాజములుండుటచేత, చందాల నిచ్చుట లేదనియో తమ సమాజములకు గ్రామములోని స్త్రీలు తప్పక వచ్చుటలేదనియో మిషగల్పించుకొని పార్టీలు పెంచి కలహించి అశాంతిజేయుట జరుగుచున్నది.

ప్రస్తుత కాలమున ఆంధ్రదేశముయొక్క ఆర్థిక దుస్థితి యెట్లున్నదో అందరును యెరిగియే యున్నారు. ఇట్టి అవస్థలో చెట్టుపేరు చెప్పి పండ్ల సమ్మూచున్నట్లు, యెవరి పేరుననో ధర్మ సంస్థాపనములు చేయుచున్నామనియు మేము ధ్యాన జపములు చేసికొనుటకు ఏర్పాట్లులు చేసికొనుచున్నామనియు మరియు నేదియో సాకు గల్పించుకొని చందాల నివ్వవలసివదని పేద సాదలను స్త్రీ పురుషులను బలవంతపెట్టియు మోమోట బరచియు, సర్వదా వీడించుచున్నారు. తమ సమాజముల కిచ్చినవారును వచ్చిన వారును పుణ్యాత్ములనియు మిగిలినవారు పితృ పితామహులతో చొరవాది సరకకూపములకు

బోవువారినిగా తలంచు స్త్రీ సమాజము లింకను బయలుదేరుచునే యున్నవి. చందాలకు వీడించుటయేగాని గ్రామములోని స్త్రీలకును బాలికలకును చేతిపనులకుగాని విద్యా విషయమునకును గాని ఉపయోగించక ఆక్రమించిన వారియొక్క బలపరాక్రమములకు లొంగియున్న యీ స్త్రీ సమాజములవారు శారదానికేతనములును సేవాసదనములును తమ చందాలతో పోల్చుకుని యేదేని ఒక గొప్ప కార్యము పలచెట్టినప్పుడు చందాలు లేనిదే యెట్లు నెరవేరుననుచున్నారు. శారదానికేతనములును సేవాసదనములునువలె నీ సమాజములు విద్యాసంస్థలు కావు. కార్మిక సంస్థలును కావు. అట్టి సంస్థానముననే వీనిని నిర్మించిన యడల దేశమునకు క్షేమమే యగును. సమాజ కార్యమువలె నెన్నటి కైన సాగనియప్పుడు దేశజనుల ద్రవ్యమును వెచ్చించి నిర్మించిన యీ సమాజములను తమవారి యిష్టమునచ్చిన ధర్మములకుపయోగించవచ్చుననుటలో ఏమి త్యాగమున్నది? ఇట్టి సమాజములవారి కొక దీక్ష గలదు. రేయుంబవల్లు మోక్షసాధనములైన జ్ఞావాశిష్టాదుల శ్రవణముచేతనే ముక్తి కరస్థల గతమగుననియు తక్కిన వారలుగాని ప్రతికలుగాని దేశ పరిస్థితులుగాని మరెవ్వరి అభిప్రాయములుగాని వారి కవన

రము కాదని. కావున మన వ్రాతలు వారి అభిప్రాయముల నెంతమాత్రము మార్పు చేయజాలవు. వారుచూడరు, వివరు. పూవుల చేతఁ నివ్వ చల్లార జాలదు.

అందుచేత నీవిషయమును మన మహిళా సంఘము వారొక తీర్మానముగాజేసి ఒక సంఘము నేర్పాటుజేయించి యీ స్త్రీసమాజములపై తనిఖీ చేయించుచు ప్రజలపై వసూలుచేసిన ద్రవ్యముతో గ్రామములోని బాలికలకును స్త్రీలకును హిందీ తెలుగు సంస్కృతమును బోధించునట్లును, రాట్నము కుట్టు మొదలైన చేతిపనులు నేర్పించునట్లును, మిగిలిన కాలములో వారి భ్యాసజపములు భజన పారాయణములును చేయుచు, పురాణ శ్రవణము వారికెట్టి ఆవశ్యమో పుస్తక

భాండాగారముకూడా నంత ఆవశ్యకమేయని చెప్పి, ప్రతి గ్రామమును తనిఖీచేయించి, ప్రతి సమాజమునకును సమర్థతగల విద్యావతుల కొందరిని కమిటీగా నేర్పరచి, నెలకొక పర్యాయము కమిటీ మీటింగును సంవత్సరమున కొక పర్యాయము బడ్జెటు చూచుటయును మొదలైనవి నడిపించుటకై మన ఆంధ్ర స్త్రీలొకమును ప్రార్థించుచున్నాను. ఇప్పటికే యీ సమాజములగతి మితిమీరిపోయినది. యీ విషక్తిములు వెంటనే నిర్మూలించబడ నిచో దేశమునం దెన్ని విధముల నష్టమో తెలియజాలము. మహిళా సంఘమువారి విషయమున శ్రద్ధవహించి సమర్థతగల స్త్రీ సూపర్వైజరులను బంపించి దేశోపకార సంస్థలుగా జేయించెదరని నమ్ముచున్నాను.

“నా దీ వెనల్”

వి॥ పా॥ సోదరి విమలకు—

‘జీవప్రభాత’ (నవకళాముఖి)

నీగళ సూత్రమే—నీకిచ్చు విభవముల్,
నీప్రేమ బంధమే—నీకిచ్చు మంగళం.

సంసార రంగాన
సారమూ లోకాన,
ఆడుచును జీవిని
ఆదరిని జేర్చుచు !

నీప్రేమ బంధమే—నీగళ బంధమా,
నీ సచ్చిలమే—నీనుదుటి కుంకుమా.
పసుపు కుంకుమలుండు
వచ్చున్ని యింటిలో
పాడిగల కొంపలో
పాడుచు నుండుము !

నీ సోశీల్యమే—నీకీర్తి చంద్రికల్,

నీవిమల మూర్తియే—నీయింటి దీపమా
అందాల రాణివై
అందరికి దేవివై
రమణీ మణులకు

రాణివై వర్ధిల్లు !
నీశీల సంపదలు—నీ దైవసములు,
నీవతి నేవలే—నిత్య కళ్యాణాలు.

ప్రేమ సామ్రాజ్యాన
ప్రీతి విహరించుము !
ప్రియ సుహృదయాన
ప్రేమ సధిష్ఠింపుము !

నీవియె దీ వెనల్—నీకిదియె మంగళం
నీప్రేమ బంధమే—నీకిచ్చు విభవముల్.

“వెంకమ్మగారు! మీ ఆర్యాంకి సంబంధం కుదిరిందా?”

“కుదరటానికీ యెవరు ఆలోచిస్తున్నారు? ఎక్కడికన్నా తెల్లి కనుక్కుంటే గౌరవంగా ఉండకంటారు మా పంతులుగారు. ఆదరాన్ని నేనేం చేస్తాను కుబ్బియ్యేదివా?”

“నిజమే ఆయనగారు అనేమాట మంచిదే. ఆదా పిల్ల విచ్చేచాళ్లు మనింటికీ రావాలి గాని మనం వాల్లింటికీ తెల్లరే తెట్టుగా ఉండదు.”

“మనం తెట్టుగా కూర్చుంటే మనింటికీ తినుకొచ్చి ఎవరిస్తారు పిల్లను? మా ఎట్టేట్లు చూచివస్తారా? మనర్యాంబి ది.పి.చూచివస్తారా? చెప్పవచ్చుమా?”

“అదీ నిజమే వెంకమ్మగారు. కొంచెం ఆలోచించకుండా పెళ్లిళ్లు యెల్లా అవుతాయి మనబోటి పంసారాల్లా?”

“మీ వాళ్లలో యెవరన్నా పిల్ల ఉంటే కుదుర్చు కుబ్బియ్యేదివా నీక్కూడా వుల్ల ఉంటుంది.”

“అయితే వెంకమ్మగారు! మీ ఆర్యాంబి యెంత తేరంలా ఉన్నాడు?”

“కుబ్బియ్యూ! నాతో చతుర్మూలమా నీకు? లేదుమిటి యెల్లాగో వాడికీ రెండుపోగులేస్తే కంటితో చూడరామి ఉన్నది నాకు. అంతేగాని తేరం పెట్టగల ఆస్తులు ఉద్యోగాలు ఏమున్నాయి మనకు?”

“చతుర్మూలం కాదు వదివా. మగపిల్లలు కల వాళ్ల పద్ధతులు ఇప్పుడు అచ్చే గనుక అడిగాను.”

“కొడుక్కు పెండ్లి కాదనా నీ తొందర? రాగానే అవుతుంది. నీవు అత్తగారి వారావు. కోడలాస్తే మాతో పలుకుతావా?”

“అంత కోడలా రానిస్తూ నీ నోటినిండా పంచదార పోస్తాను.”

“ఇంత కష్టపడి కుదిరిస్తే ఇంతేనా నాకు?”

“పళ్ళు లేవు రియ్యం లేవు పలగం పులగం అన్నట్లు పిల్ల కనిపించలేదు నాతో హాస్యము నీకు.”

“పిల్ల ఉన్నదిరే చెప్పవూ ఆభిప్రాయం నిజంగా.”

“నిజమేనా కుబ్బియ్యూ?”

“నీతో అబద్ధమాడుతావా?”

“యెవరిపిల్ల?”

“మా చెల్లెలి మణిపూకురు. పడేండ్లపిల్ల చక్కగా ఉంటుంది. చదువు సంగీతములన్నీ నేర్చుకుంటున్నది. మణిపంటే పిన్నత్తగారి కొడుకు.”

“యెవరైతే మనకెందుకు? మన కనుకూలమైతే సరి. నీ ధర్మమే అని వాడు ఒకయింటివాడైతే నిన్ను కలుచుకుంటాడు.”

“సరే మీవాళ్లతో ఆలోచించు. అవక మా వాణ్ని పంపుతాను ఒదివా!” అని మరుపుతిరిగి అవకల విధికి వెళ్లింది కుబ్బియ్యూ లిందె బుజాన పెట్టుకొని. కుబ్బియ్యూగారి దగ్గర వెలపుతీసుకొని యింటికీ చేరింది వెంకమ్మగారుకూడా నీళ్లట లేవునుంచి.

2

చెలువుకు బట్టలు ఉత్తకటానికీ వెళ్లిన వెంకమ్మగారికి ఆ కోడలా ఒక మనిషం అనిపించింది. కుబ్బియ్యూగారు తన కొమారుడి పెండ్లి విషయమైన సంగతులు చెప్పుగానే ఆమెకు పరమసంతోషం కలిగింది. ఇంటికీ రాగానే లిందె పడమటింట్లో దింపి రేడిబట్టలు దొడ్లో రోటిమీద పెట్టి, ఈకబుల్ల యెప్పుడు ధర్తతో చెప్పవూ అనే ఆడుర్దాతో వచ్చింది కూర్చు పసారాలోకి.

పాదయెందలో తాటాకుల చాపమీదకూర్చుని విస్త
ర్లు కట్టుకుంటున్నాడు మారమ్మగారి భర్తపానకాలు
గారు. తడివస్త్రముతో భార్య రాకమాచి “తడి
గుడ్డతో పెత్తనారేమిటి?” అన్నాడు కొంచెం
కోపంగా.

“పెత్తనాలు కాదు ఇవ్వారే చెబువుదగ్గర కాదు
య్యగారి భార్య నుబ్బుమ్మ కనిపించి చెప్పింది; వాళ్ల
బంధువులపిల్ల యెవరో ఉన్నదిట మనబ్బాయి కిప్పి
స్తానని.”

“సరే మంచిదే మాట్లాడువాం.”

“మధ్యాహ్నం మనింటికి వారే వస్తారట.”

“సరే వస్తే మాట్లాడుకుని శుభముస్తూ అనుకుం
దాం. త్వరగా వంటకానీ. ఇవ్వారే పడమటిపాలం
కోత కోస్తారట పెళ్లి యానీ రావానీ.”

“ఎంతసేపవుతుంది రండి” అని ఇంట్లోకి వెళ్లింది
వెంకమ్మ.

లోపర పెకందరీ పరీక్ష ఆయి హయ్యరు ట్రైవింగు
పాస్యాయి, దగ్గరపల్లెటూల్లో ఆర్టింగుగా పనిచేస్తు
న్నాడు, వెంకమ్మగారి కొమారుడు. శలవులకు ఇంటి
కొచ్చి ఇక్కడే ఉన్నాడు. తన వివాహవిషయంలో
తల్లితల్లిదండ్రుల సంతకాల వింటూ తడికల గదిలో పడు
కున్నాడు.

3

పానకాలుగారు భార్యకాలం మనిమైనప్పటికీ
ముందాలోచన మరియూద కలవాడు. తెలివి కలవాడు
చదుత్కారికూడాను. తనకున్న ఆరు యోగముల
పొలము స్వంతాన వ్యవసాయం చేయించుకుంటూ,
అత్తూసోత్తూ తమందా జీవనం చేస్తున్నాడు.

మధ్యాహ్నం రెండుగంటలైంది. పానకాలుగారు
భోజనము చేసి నిద్రపోయిలేచి, ఇంకలో భార్య
చెప్పిన మాట జ్ఞాపకం వచ్చి పిళిగుమ్మం వంక మాస్తు

న్నారు. ఇంకలో నుబ్బుమ్మగారి భర్త కామయ్య
గారు వారి బంధువులు రావడం చూచి ఓహో! బావ
గారు! అనిపాస్యగతం యిచ్చి యింట్లోకి తిరుగొచ్చారు
పానకాలుగారు.

అనాగ్రం అందుకుని అందరు వచ్చి చాపలమీద
కుర్చున్నారు.

“ఏమండి పానకాలు బావగారు! మీరు మా మద్ద
కుడిగారి తమ్ముడు. మీర్ని ఇదివరకు చూచారా?
వారు మీ బావమనిగారు,” అని అందర్ని ఎఱుక
పరచారు కామయ్యగారు పానకాలుగారికి.

“మీ మద్దకుడుగారిని యెఱుగుదునుగాని మీర్ని
ఎఱుగనందీ” అన్నాడు పానకాలు.

“మీరు కుమార్తెను మీ కుమారుడికి ఇవ్వవలెనని
వచ్చారు.”

“కుభం అభ్యంతర మేమున్నదీ?”

“అయితే? మీ కుమారుణ్ణి యే మాత్రం కిమ్మకు
చేశాలో అదికూడా శలవియ్యిందీ” అని వచ్చాడు
కామయ్యగారు.

“బావగారూ! యేం కిమ్మకు చేసినా తమరే
వెయ్యలి వలుగురికొమాళ్ల వివాహాలు చేశారు గనుక”
అన్నాడు పానకాలుగారు చిరువత్సవో.

“సరే ఏమిటి మీ అభిప్రాయం తేల్చండి?”
అన్నాడు కామయ్యగారు.

“నా దేముందందీ బావగారు! మీ అభిప్రాయమే
నా అభిప్రాయం మీరే చెప్పండి?”

“వారు వెండిరెలు వెండిగిన్న వెండికంచము
పట్టుకుందలు ఇస్తారట మీ కిష్టమా? అయిష్టమా?
చెప్పండి.”

“సరే ఇష్టమేగాని పిల్లవాడు కోరుకున్నాడు.”

“సరే చెప్పండి. భరించకలికే భరిస్తారు లేకపోతే
చెప్పుతారు.”

“ఉంగరము, వైకణ, చేతిగడియారము కానా లంటున్నాడు. ఏమి గొప్పది కోర్కెనులేది వాడైనా. నేనేమి కట్టు కానపడేవాణ్ణి కాదు గదా? యేది ఇచ్చునన్నా మీ అల్లుడి ముచ్చటకే.”

‘యేమంటారు’ అన్నట్లు కన్యాదాత వంకయ్యాడు కామయ్య. ‘సరే’ నన్నట్లుగా తలపోపాడు కన్యాదాత.

“సరే తాంబూలాలు పుచ్చుకోండి” అని కేబుల్ నుండి తమలపాకులు తీసారు కామయ్యగారు.

ఇంకా తలపుచూటుతుంటే వెంకమ్మగారు అన్నది.

“కామయ్య అన్నగారు ఆడపిల్లల సంగతికూడా అనుకోవాలి.”

“ఏమిటండీ వెంకమ్మగారు ఆడపిల్లలకు అంటే? వారేమి భరించలేరు ఏమంటారు మీరు?”

“ఏమి లేదండి. ఆడపిల్ల లిద్దరికీ చెలొక పొలిక రొక్కము, బొట్టుపెట్టెలు వైగయిరా సామాను అందరికీ తెలిసినవే కదా? వాళ్లకుమటుకు ముచ్చట్లై బరుగుతుంది? ఈ వక్కడే పిల్లవాడు మాకు.”

అందరు వక్కనిముషము నిశ్శబ్దంగా ఉండి తరువాత రొక్కం విషయమై ‘మావల్ల కాదు వేడుకలు జరుపుతాం మా శక్తికొలది కానివ్వండి’ అన్నారవచ్చినవారు. సరే వన్నార పానకాలుగారు.

౪

వెంకమ్మగారి కొడుకుకు పెండ్లి చెండ్లెల్లండి. కొడుకు పెండ్లిమందుకున్న సంతోషము ఉత్సాహము ఇప్పుడులేవు. వియ్యాలవారి పేరుచెప్పిలేనే మనమున చిరచిరగా ఉంటున్నది.

పానకాలుగారికి కొంచెం జ్వరంవచ్చి అదేయొక్కవైంది బ్రతికి నీతికూడా కనిపించలేదు.

ఒకరోజు సాయంకాలం చెబుపునుంచివచ్చి ఏవో విసుక్కుంటూ పొయ్యికగ్గిర కూర్చున్నది వెంకమ్మ.

“ఏమే ఇవ్వాలి నాకు మందుగతికూడా లేనట్లుంది. మళ్ళి యేవో మొదలపెట్టావే వినుకోవటం?”

“మీ మీ చేవినుగు నాకు. ఏవో కష్టంగాఉండి అనుకుంటే? మీరెందుకూ?”

“యేమిటి యివ్వాలి మళ్ళికొత్త?”

“ఏమిలేదు ప్రతివాళ్లు పిల్లవాడికి కట్నాలిచ్చి కానుకలిచ్చి పిల్లనిస్తామని వస్తూంటే మనక్కడ దొరికింది ఈ దిక్కుమాలిన సంబంధం? ఆడపిల్లలకు గాని పిల్లవాడిగాని వక్కముచ్చటైనా జరపలేదు కదా? ఇప్పుడు కరణంగారిభార్య చీవాట్లు పెట్టింది. ఇంకా కొన్నాళ్లుజరిగిన తరువాతలే యెక్కువకట్నం ఇచ్చేవాళ్లవి.”

“నువ్వే వదిలొచ్చావా? ఇంకా అనుకోవటం మొదలు?”

“అందుకనే నోరునాక్కుకుని ఉండుకున్నాను.”

“అయినా నేనేం వదిలొచ్చాను? ఆమె చెప్పిన మాటలు చెప్పాను. మీరేగా అంతా వదులొచ్చుకున్నది.”

“యెవరు వదిలిపోనా నీయిష్టప్రకారమేగా? వద్దనలేక పోయావా?”

“ముందు మనశేం తెలుస్తుంది?”

“ఇంకొకచోటమటుకు ముందు నువ్వేం తెలుసుకుని చేసుకునేదానివి? అయినా వాళ్లం కమ్మవ చేశారు? అనుకున్నప్రకారం అన్నీఇచ్చి రత్నంలాటి పిల్లనిచ్చి శక్తికొలది వక్కగా పెండ్లిచేశారు. నువ్వే అన్నింటికీ పేదపెట్టి అలిగి అన్నంలేనా, పిల్లకు పెదతానన్న వస్తువులు చీరలు పెట్టక నానా అగడంచేశావు గాని వాళ్లంచేశారు?”

“మీ కదొక్కటి కనిపిస్తుంది నేను చేసింది. వాళ్లు వక్కముచ్చటన్నా జరపకపోలే మీకు రాగానే ఉన్నది. సాము అప్పుడు పెట్టకపోలే యొక్కడికి

పోయింది? యెవరన్నా తీసుకున్నారా? ఇక్కడి కొత్త అనిదే పెట్టుకుంటుంది. ఇక ముచ్చట్లురావు గాని సొమ్ముకేం చక్కగా పెట్టుకుంటుకుంది."

"నీ మొఖమంతా! ఇక్కడికొస్తేమటుక్కుడాన్ని పెట్టుకుని అనుభవించుకోవలెనున్నావా?"

"నన్ను తిట్టటం బాగా తేలిక మీకు. పాళ్లపట్ల మీక్కనిపించవు. పెండ్ల రెండేర్తైంది. వక్కమాట న్నా పిల్లవాణ్ణి తీసుకెళ్లాకేమి చూడండి. పిల్లన్నా కాపురానికి వస్తుండేమొ అంటే అదీ కనిపించరా. నిరుదండినగూడు ఈ ఏడు అందటంలేదు. అమ్మగారి పెట్టేమొగాని."

"పాపం వాళ్లంచేస్తారు? నాలుగైదుమాట్లు వచ్చినా రకవకోకవంకచెప్పి ఆఖరుకు అయిదువంద లిస్తే పంపుతానంటివి. ఇకవాళ్లంచేస్తారు? ఇవ్వలేక తీరుకున్నారు. నీ అల్లుళ్లకు నీవు ఇచ్చి తెచ్చావా? మాట్లాడితే వందలక్కడ తెస్తారు పాపం వాళ్లు మటుక్కు."

"యేమొ లోకంలోపాటుగా అన్నీ ఇస్తారు గదా అనుకున్నానుగాని అన్నీ ఇల్లా మన్నానుడతారనుకో లేదు. యేమైతే నాకెందుకు రెండి. ఇంకా వాళ్ల గుమ్మం నేను తొక్కుతానా?"

"కోనీ నీ మొఖంతగ రెయ్యిం యింతత్తు ప్తిలేదాని! యేంపెట్టి యేంప్రయోజనం. రాక్షసి! ఆ పిల్లవస్త్రే మటుక్కు నువ్వు తేగనివ్వతోకున్నావా? ఏమైతే నాకెందుకు ఇవ్వాలోలేపో చావునీధంగా ఉన్నవా డి! భగవంతుడా" అని కళ్లుమానుకున్నాడు పాప కాల.

౫

రాఘవరావుకు భార్య కాపురానికివచ్చింది కాని ఖాయమైన ఉద్యోగంమ్మాత్రం కుదరలేదు.

రాజేశ్వరి అత్తవారింటికి వచ్చినప్పుటినుంచి ముఖము

పంతోషము యెఱుగదు. కోడలు ఇంటిలో అడుగు పెట్టినప్పుటినుంచీ వెంకమ్మగారు వీధిఅడుగు దిగడం మానుకుంది. జీతగాణ్ణి మానిపించింది. చాకలివాన్ని మానిపించింది. ప్రొద్దు గూకులు ఇంటిపనికంతా రాజేశ్వరి బాధ్యత. పాదిపని గొడ్లదగ్గర బాగుచేయుట మొదలు నీళ్లు తేవటం వంటపనులన్నీ రాజేశ్వరి వక్కలే చెయ్యాలి. పగలు భర్తగారితో మాట్లాడ కూడదు. అందరు వెళ్లే శకట చెఱుపుకు వెళ్లకూడదు. నీడను అంటుతోమకూడదు. ఇన్ని కట్టుబాట్లు రాజేశ్వరికి. అత్తవారింటిరాంగానే పుట్టింటివారు పెట్టిన సొమ్ముకూడా తీసుకుని చేతికి మట్టిగాదాలు మెల్లో పనులుకొమ్ము కట్టింది వెంకమ్మ. రాజేశ్వరి బస్తీపిల్ల. ఇట్లో పనిపాట్లు చేసిందికాదు. చదువు ఆటపాటలు దప్పు ఇంకొకపని చేసియెఱుగదు పుట్టినింట్లో. ఇక్కడికి వచ్చినప్పుటినుంచీ వక్కమాటు కొందరిని పడ్డట్లుగా జీతగాడు చేసేపని దగ్గరనుంచీ వంటమనిషి చేసేపని వరకు రాజేశ్వరి పెట్టినపడ్డది భారం. యెంతపనిచేసినా చెప్పిచేయుచుకుంటే కొంచెము తేలిక. లేక చేసినట్లు తీరుకుంటే అంతకంటే తేలిక. అదీఇదీ కూడాకాదు రాజేశ్వరి అత్తగారి పద్ధతి. తాను ఇల్లాచెయ్యమని చెప్పుడు, చేసినట్లు తీరుకోదు. పనులు ఆజ్ఞాపించడం, క్షణక్షణానికివచ్చి 'ఇంకాకాలేదా?' అనడం చేసి నట్లాయినా తాపని అల్లాచేకావు అనని యిల్లాచేకావు అని వంకలుపెట్టి చీవాట్లుపెట్టటం ఆ మొనంతు. 'క్షమయాధరితినో' అన్నపదాన్ని సార్థకంగా చేస్తున్నది రాజేశ్వరి. తల్లి యెన్ని అక్షరాలు చెప్పితే అన్నిఅక్షరాలు నడవాలిగాని హెచ్చుతగ్గు నడవడా నికి వీలేదు రాఘవరావు. భార్య అన్నయిపెడితే తిక మాడదు రాఘవరావు. తల్లిపెడితే తిసాలి. భార్యా తానుకూడ లేకపోతెలేదు. చెయ్యడంవకే రాజేశ్వరి వంతు, తినడాని! అర్హతలేదు. అత్తగారుపెట్టిన అర్హమందిరి రాజేశ్వరి మధ్యాహ్నం వంటిగంటకే

మిథమిదకాలే యెందలా అంటునేనుగుని తోముకున్నది.

రాజేశ్వరి పదునారువత్సరముల బాల. యెందకాలిల వాడిపోయే శరీరము. చక్కని కనుముక్కు తిరుగులది. చదువు సంగీతము కుట్టుపనులు అన్ని జేర్చుకున్నది. యేమి జేర్చుకుని యేమి ప్రయోగవము? అత్తగారిముందర అడివివగాచిన పెన్నలచందముగా ఉన్నది రాజేశ్వరి బ్రతుకు. తాను వచ్చినప్పటినుంచీ తండ్రి యెన్ని ఉత్తరములు వ్రాసినాజవాబువ్రాయరు, తనకువ్రాయ నివ్వరు. పంపమనిప సైపంపరు, మాట్లాడ నివ్వరు. మర్రి ఈలోక ఉత్తరంవచ్చింది తల్లిజబ్బుగా ఉన్నదని, అక్క చూడటాని వచ్చిందని, పంపుతామని వ్రాస్తూ వచ్చి తీసుకువెళ్ళుతామని వ్రాశాడు తండ్రి. ఆయెందలా అంటుతోమతూ తలుచుకున్నది తనదీరి. తనను ఇంక కనినముగా చూడటాని కారణం యేమిటంటుందీ? అని తనలోతాను విచారపడుతూ కళ్ళనీళ్లు తెచ్చుకుంది. రెండు కన్నీటి దిండువులు గ్రొందపడ్డాయి.

భర్త పోయినప్పటినుంచీ వెంకమ్మగారికి అధికారం యెక్కువైంది. నెత్తిమీదికి కత్తివస్తూ కలకత్తరంత హోదావస్తుందన్నట్లు ఆమె అధికారమంతా కోడలి మీద చలాయిస్తున్నది.

“యేమే రాజేశ్వరి! అంటుతోమటం ఇంకా కాలేదూ? ఎంతసేపైందో దొడ్లో కూర్చుని. ఎందుకు ఏడుస్తున్నావు? నేనుంతా బ్రతికిపోయినానునా? తిన్న తిండి అరగలేదా? నీ యేడుపే కొడుకున్నది కొంపకు. నీవున్న ముడిపడ్డది మొదలు మాకొంప నాననం అవుతున్నది. పుత్తెమడినీ రాంగానే మామ గారు చచ్చారుగదా. ఇక నేనున్నానని యేడుస్తున్నావా? నీ యేడుపు కొట్టేపోతున్నది కొంప. దిడ్డ అట్టకట్టలు పడుతున్నాడు. ఇంకా నీ యేడుపెం ముకే? దిక్కుమాలినదానా. నా కొడుక్కొంపమే కన్నది కాబోలు మితమ్మ. యెన్నన్నా మాటా

మంలిలేదు మొద్దురాద్దిప్పలాగ. తోటి వాళ్లు పనులన్నీ చేసుకుని గొడ్లకు గడ్డిలేవదంతేదూ? మా కా రాలేదేదు. దున్నుపోతులాగ నిన్ను మేసి గొడ్లకు గడ్డికొనాలి. యేమి కుసుమారం పెళ్ళిపోస్తున్నావే అమ్మా. అంటుచెట్టునీడను దప్పు తోమకూడదూ? యెన్నిమాట్లు చెప్పాను చెట్టు పొడైపోతుందని.”

“చెట్టుకా అంటు తోమలేదండీ. ఇప్పుడే తొలిది ఇక్కడికి తెచ్చాను” అన్నది రాజేశ్వరి నెమ్మదిగా.

“అడుగో యెదురు జవాబులుకూడా చెప్తున్నావు? నా ప్రారబ్ధంకొద్దీ దొరికావు” అని నెత్తి మోడుకుంటూ వాళ్ళలోకి వెళ్లింది వెంకమ్మగారు.

రాజేశ్వరి అంటు తొలిది దొడ్డి ఆడుగుమీదపెట్టి రేడిబట్ట దిండెలానేనుకొని “అత్తగారూ! అంటు చూచివెళ్ళిరే ఇంట్లో పెడతాను” అని చెబుతుకు వెళ్ళపోతున్నది.

“నీళ్ళకు దబ్బున వెల్లిరావే అని నెత్తికోరు చెట్టు కొని చెప్పినా నలుగురు వచ్చేనేరకు గాని తెలు చేరవు. వాణ్ణి పెదపనుచేశావు. నన్ను చూస్తే ఆసలే లక్ష్యంలేదు. నీ ఇవ్వంపచ్చినట్లు చేస్తున్నావు. నీవు రాణి వయావులే. నిన్ను మొన్న వచ్చిందానివి. యెంతదానివయావే? మాట్లాడకుండా తడిగుడ్డలతో గొంతులు కొస్తున్నావు.”

“ఇంకా అందరు వచ్చేనేర కాలేదండీ అత్తగారు. ఇప్పుడే రెండు గంటలైంది” అన్నది రాజేశ్వరి బాలికలిగటట్టు.

“యెదురు జవాబుచెప్పటం బాగా నేర్చావు. నా కేం తెలుసు పల్లెటూరి చచ్చిందానికీ బస్తీ పిల్లవు గనుక నీకు గంటలు తెలుస్తాయి. నువ్వు ఇన్నిమాటలు జవాబు చెప్తున్నా అగడిలో కూర్చుని మాట్లాడుతా దేమో చూడు మొద్దులాగ. అల్లాచేశావు వాణ్ణి. తిరుగనం పెనక్కు. నీళ్ళ కిప్పుడు వెల్లిద్దు. పొద్దుకూ కాక వెళ్ళుకుగాని. అన్నీ నీ ఇవ్వప్రకారం చెలా

యించుదామంటే సాగుతాయనుకున్నావా? నీవు చస్తే
తెండ్లో పెళ్లన్నా చేస్తాగాని నువ్వు చేసినట్టు ఉను
కోను. లేకపోతే లేదీపో. ఇప్పుడుపో నీ తల్లింటికి”
అని కసిరించి వెళ్ళమ్మగారు.

రాజేశ్వరి ఇంట్లోకివచ్చి కండ్లు కుడుచుకుని
“అత్తగారూ! అంటు ఇంట్లో పెట్టవా?” అన్నది
నిర్బీకంగా. “పెట్టా నువ్వొచ్చినప్పటినుంచీ అంటు
కూడూ మైలకూడూదప్పు కుదిరుత్రము ఉన్నదీ?
అన్నీ రేప్రాద్దున్న చూసేకుచుంటూ. వెడంగా తగ
లెయ్యి” అని వరండాలో ఫెడేలుయని మంచం
వాల్చుకుని పడుకోన్నది వెంకమ్మ.

౬

చాలా ప్రయత్నంమీద నరసారావుపేట బోర్డు
యెలీమెంటరీస్కూల్లో ఖాయ మైన వాకరీ దొరికింది
రాఘవరావుకు. రాఘవరావుకు తల్లి భార్య కలకల
విషయం తెలుసు. రెప్పుతా తన తల్లిదేవనికూడా
బాగా తెలుసు. అయితే రాను బోక్య కలుగజేసు
కోవని కారణం ఏమిటంటే తల్లికి తాను వక్కజే
కోమారుడు. ఏమిటన్నా ఈ కలకల అని అడిగితే
తాను జేతే ఉంటానంటుంది. లేకపోతే కూతురిదగ్గ
కి వెళ్తానంటుంది. తలవెడ్డ అక్కకూడా చేరింది.
ఇద్దరుకలసి తననే అల్లరిపెడతారని భయం. భార్య
వనటానికి కారణం కనిపించదు. భార్య గుణము తనకు
బాగా తెలుసుకు. ఎక్కువ నిదానం కలది, కీలవతి,
గుణవతి, రూపవతి. తల్లి ఇన్నికష్టములు పెడుతున్నా
ఇరుగుపొరుగు వారికోగాని తనకోగాని ఎన్నడుచెప్ప
కొని ఎఱుగదు. ఇల్లాగంటి పరమసాధ్యమణిని ఏమి
అనటానికి తోచలేదు రాఘవరావుకు. అనకపోతే
భార్యను పెత్తిన ఎక్కించుకుని ఉండేగుతున్నావని
భవనుకూడా అంటుంది తల్లి.

రాఘవరావు నిదానంకలవాడు. బుద్ధిమంతుడు
తెలివితేటలు కలవాడు. పదిమంది పెద్దమనుష్యులతో

తిరుగజేర్చినవాడు. వస్తుక నిదానంకలవాడైన రాఘవ
రావు కత్తి వాగలిసండునా నరిగిపోతున్నాడు.

నరసారావుపేట కాపురం. అంతా వేరారు. రాజే
శ్వరి యెన్నిరోజులనుంచో వోయ్యకుని స్వాతివానకు
ముత్యపులిప్పలాగ, కనిపెట్టుకుని కూర్చున్నది. భర్తకు
ఎక్కడన్నా ఉక్కోగ మైతే బస్తీలోనుభవకుదామని
యెదురుచూస్తున్నది. బస్తీచేసినప్పటికీ ఏమీప్రయో
జనం కనిపించలేదు. రాజేశ్వరి ఇక్కడికి వచ్చేటప్పటికి
ఇంకోగ్రహం హాజరైంది. పెద్దాడమిదురు భర్త
పోయినాడు. అవిడ ఇక్కడికిచేరింది. అత్తగారికంటే
ఇంకాకనినత్వము, నిర్దయా, యెక్కువఈమెకు. స్వంత
ఉయ పల్లెటూరైనా నీళ్లుముంచుక రావడమేకప్పు తోడ
క్కరేదు. ఇక్కడ చాలా లోతునుంచి నీళ్లువోడటం.
రాజేశ్వరి వక్కజేతావడంచేత చేతులుకాయలు
కాస్తున్నాయి. అంతచక్కనివిల్లి గుర్తుపట్టలేనట్లుగా
మారిపోయింది. అమృతపాత్ర లభిస్తుండమనున్న రాజే
శ్వరికి విషతుల్యంమైంది. రోజులు గడచుట దుర్భ
రంగా ఉన్నది.

నరసారావుపేటవచ్చి కొద్దిరోజులైనా, ఉరంతా
పంచయమైంది వెంకమ్మగారికి. పురాణాలకు వెళ్లడం,
గుడికి వెళ్లడం, పెత్తనాలకు వెళ్లడం బాగా అల
వామైంది. ప్రక్కంటి ఇంనుపెళ్లరుగారి కల్లివచ్చి
“వెంకమ్మగారు ఇవ్వాళకూడా పురాణానికి రారు?
వారంరోజులనుంచీ రావడం మానేశారు?” అన్నది.

“యేం చెయ్యను కామమ్మగారు మీకు నిశ్చయం
లాంటి కోడలు వరాలకుప్ప దొరికింది గనుక మీరు
యెక్కడికి వెళ్లితా జరిగిపోతుంది. వాకోడలు
అరవందప్పిల్ల అన్నిపనులు చేసే యాడవాలి. నుల్లి
తెలివితక్కువది కాదు. కావలసినంత కాదాతనం
ఉన్నది.”

“నీవు అన్నీ పెత్తినేనుగుంటావు గనుక చెయ్యలి.
నువ్వుయకో అనిదీ చేసుగుంటుందో లేదో చూడో

య్య మనకోసం చేసుకుంటారా? మనం తెలివైన వేసుకుంటే మనకే బాధ. నేనేమి కలంకేసుగోను గనుక నా కోడలు మంచిదిలా కనిపిస్తుంది. నా కోడలు తెరకాణ. అయితే ఆవిడ పనులకు నేను కలంకేసుగోను గనుక అందరికీ ఆవిడ మంచిదిలాగ కనిపిస్తుంది. కల్లులని మీటింగలని లెక్కలని ఆవిడ వేసేవారులు ఆవిడ మూడింటికీ పెళ్లతారు. వాడు వచ్చేకళకు వస్తుంది. ఇవ్వక అప్పుడే తెల్లంది, రాసీలుచారి కోడలు ఆవిడను. మొగుడికిష్టమైనప్పుడు మనకెండుకు? ఆడుకునే పిల్లలు, పికారుకు పోయినా కొడుకు, చదువుకునే పిల్లలు, ఆవిడకుడ వక్కమాటు వస్తారు. చంటిపిల్ల వాడు ఏడుస్తూ ఉంటాడు. పాలు పెరుగు తెచ్చి వాళ్లు మంచుంటారు. ఇంక గిజాలుగా ఉన్నప్పుడైతే నా. 'అదేమీ' అని వాడు అనడు. అలాంటప్పుడు నాకెందుకూ? అని నేను చూస్తూ ఉరుకుంటాను. వాళ్లు తిన్న కళకు నాకూ రాస్త పెడతారు. అలా వూరుకోవాలి గాని, వెంకమ్మ గారు! ఇంకా మనకెండుకు ఈ గొడవలు?"

"నా కెందుకూ అని ఉరుకుంటే నా కలా జరుగుతుంది? ఇరువు చెడలేదనిల్ల ఇంట్లో ఉన్నప్పుడు దాన్ని చూడొద్దా?"

"సరే నీ ఇష్టం నీవు రాకపోతే నేను పెళ్లుకున్నా" అని తెల్లంది కామమ్మ గారు.

రూతి ఏడుగుంటుంది. అత్తగారికి ఆడలిద్దకు భర్తకు వేమేమాటు వడ్డించి ఏమి హెచ్చుతగ్గు వస్తుందో అని ప్రాణాలన్నీ విడిచిట్లో పెట్టుకుని గోడ వారగా నుంచున్నది రాజేశ్వరి.

ఉప్పుసిండి విస్తరిముందరికి తినుగుని "యేమే రాజేశ్వరి! పిండిలో పెసరపప్పు పెయ్యమంటే కొబ్బరి కోరుకేకావు నీ కిష్టమా యేం? అల్లా నుంచున్నావేం మొద్దులాగ? యెందుకు పెయ్యలేదు పెసరపప్పు? ఈ సిండి నా కోర్డు నీమథానకొట్టుకో. అన్నమా

సిండికూడా నీ పొట్టకీ పగలకొట్టుకో. ఒక్కతూట పిండి తిని భగవంతుడా ఏడుస్తున్నా" అని తివ్రమతేది తెల్లంది విస్తరి ఒదిరిపెట్టి ఆడలిద్ద.

ఈ ఘర్షణ వింటూ పెద్దదొరుందనే ఉద్దేశ్యముతో చప్పున రెండుమెతుకులు తిని మంటే లేచాడు రాఘవరావు.

"యేమే రాజేశ్వరి! దానికీ కడిచేసి పెసరపప్పు వేసి పిండి చెయ్యమంటే నీ ఇష్టంవచ్చినట్లు చేస్తావా? ఇంక లక్ష్యం లేదేమే నీకు? దిక్కుమాలిన వయ్యమా. నువ్వు చచ్చే నా కొడుక్కు రెండోపెండ్లి చేస్తానే పోయిగాను. మరీ కడుపొచ్చింది మొదలు మూడోకన్ను తెరచావు. లిద్దరల్లి నాకాకదా అని కావాలి నీసంతోషం. వాణ్ణి వల్లో వేసుకుని పొట్టాలు పొట్టాలు దులుపు కుతినడం మరిగి ఆడుకున్నాననుకుంటున్నావు కాబోలు. నీ అటలు పొగవిక్కడ. ఆ పసివాడు కాంతం చేతులో అన్నా వక్కరవ్వ పెట్టావు. దీనికి లేకేలేరుగదా? దాని పిల్లవాడు ఒక్కమాటువచ్చే సరి కళ్లల్లోపెట్టుకుంటావే. నీ దిక్కుమాలిన కని మొఖం చూడగూడదే" అని విస్తరిముందు నుంచి లేచింది వెంకమ్మ.

అత్తగారు ఆడలిద్ద తినకుండా తాను తింటే ఉరుకోరు. యేం చేస్తుంది తానుకూడా తినకుండా మూతలేసి ఇల్లు కడిగి పడకగదిలోకి తెల్లంది రాజేశ్వరి.

ఈ రోజు అప్పుడే వచ్చింది అన్నం తినలేదని గ్రహించాడు రాఘవరావు.

"రాజేశ్వరి! నిండుమాలాలువు గదా? నీవు కూడా భోజనము చేయకపోతే కష్టంగాదా?" అన్నాడు రాఘవరావు కాలివూదయంతో.

"నేను అన్నం తినకపోతే యెవ్వరికీకాలి. మీకల్లి గారుఅక్కగారుఅనేమాటలు వింటూఉంటేకడుపులో పేగులు దూకుగొస్తున్నాయి, ఎన్నాళ్లుపడను ఈమా

టలు ఈకష్టాలు, ఈ ఇంట్లో ఆడుగుపెట్టింది మొదలు పుట్టినిల్లెరుగవగదా? మొన్నమాయన్నగారు పురిటికి తీసుగళ్లటానికి వస్తే ఇంటికిరానివ్వక నానామాటలు అన్నది రమణికి తెలుసువగదా? పొరుగింటి నీరమ్మగారింట్లోఉండి నాకు చీరలు రవికలు కొనిఇచ్చిపెళ్లితే ఆ చీరలుతీసుగుని చిన్నవదివెగారికి పంపింది. చుట్టూ చిరుగులచీరలను నేను ఇల్లాఅనుభవించ వలసినదే. ఎన్నాళ్లు ఈ కష్టాలు. మొన్న మా పిన్నికొడుకు చేతుంతిలాలపొట్టాము పంపిందే, అదిచూచి నేనేమొ తెప్పించుగు తింటున్నానని గోలపెడుతున్నది; ఏంచేయ్యను?” అని రాజేశ్వరి కళ్లనీళ్లుపెట్టును.

“రాజేశ్వరి! నేనేంచేయ్యమా? అన్నీయ్యానే ఉన్నాను. మా అమ్మకు నేను వక్కవయ్యదై. ఏమన్నాఅంటే భార్యపక్షంచేరి నాతో పోట్లాడా నంటుంది. నేను వేరేఉంటానంటుంది. ఒక్కరోడుకుని తల్లిని తీసుపెట్టారంటారులోకం, అన్నీలోఅనోచింది నేనూ తలస్తంగా ఉదరుంటున్నాను. యెప్పుటి కన్నా మంచికోడలు రాకపోతాయా? ఆమె యెన్నాళ్లు బ్రతుకుతుంది?” అని ఏవో నాలుగ చల్లని మాటలు చెప్పాడు రాఘవరావు.

“ఏంచేసినానరే మా తల్లితండ్రులు పదునాలు గేండ్లు పెంచి మీరేతుల్లా పెట్టారు చువీనామీరే, బ్రతికిందినామీరే” అని రాజేశ్వరి కొంచమునీళ్లు కళ్ల నీళ్లుకార్చి నిద్రపోయింది.

2

రాజేశ్వరి ప్రమాతిఅయింది. ఆడశిశువు కలిగింది. శిశువు భూమ్మీదపడగానే రాజేశ్వరి స్పృశింపమీ పడి పోయింది. వెంకమ్మగారు ఖంగారుపడుతూ వాటిల్లోకి వచ్చి ‘అల్పాయి! రాజేశ్వరి మాట్లాడలేదు నాయనా

డాక్టరుగార్ని పిలు’ అని అడుర్గాగాచెప్పి మళ్ళీ ఇంట్లోకి వెళ్లింది.

వెంటనే జిక్కుబండి తీసుకెళ్లి డాక్టర్ను తీసు కొచ్చాడు రాఘవరావు. డాక్టరు ఇంజక్షను ఇచ్చాడు. రాజేశ్వరికి కొంచం తెరిచివచ్చింది. గాని తాను ఇక బ్రతుకనని తోచింది రాజేశ్వరికి. తాను చెప్పవలచున్న రెండుమాటలు చెప్పాలనుకున్నది.

డాక్టరు గుండె, వాడి పరీక్షించారు. ఇక లాభం లేదనుకుని ‘హోప్లెస్ సార్’ అని బండి యొక్క బోడున్నాడు డాక్టరు. రాఘవరావు బండిదగ్గరకు వచ్చి డాక్టరు రెండు చేతులు పట్టుకుని “మీ రదిగిన దబ్బిస్తాను నుదివ్వండి” అన్నాడు.

“నుదిచ్చినా లాభంలేదండీ. గర్భిణిస్త్రీ చెయ్యి కూడని పరిశ్రమ చేయించినారు. అందువల్ల నరములు గుండె బలహీనమై చెడిపోయినవి. ఆమె ఆచారము కూడా నుదిది తిన్నట్లు కనిపించుటలేదు. ఇక లాభంలేదు” అని వెళ్లిపోయినాడు డాక్టరు.

రాజేశ్వరి కండ్లు తెరచి వక్కమాటు భర్తను పిలవనున్నది. అక్కడేఉన్న రాఘవరావు యెండు కన్నాడు కండ్లు తుడుచుకుంటూ.

“నాకు వక్కకోర్కె ఉన్నది. ఇప్పుడన్నా తీర్చండి. ఈవిత్త బ్రతికితే నా తమ్ముడిచ్చి పెండ్లి చెయ్యండి. నామాదిరిగా కష్టాలపాలు తాకుండా నుఖంగా బ్రతుకుతుంది. మీఅమ్మ యెన్నాళ్లు బతుకు తుండన్నార గదా. నేనే ముందుపోతున్నాను. యెవరి బ్రతుకు యెవరికి తెలుస్తుంది? మీకు ఇదేనా కదాసారి వందనం. నేను వెళ్లిపోతున్నా. అత్త గారు చుట్టి మా అమ్మకు చూపించారు కారు గదా? మీకు ఇదే నా నమస్కారం” అన్నది.

రాజేశ్వరి కళ్లు మూసుకుపోయినాయి. అంతా గొల్లుమన్నారు.

శ్రీమతి సుధేష్ణబాయిగారు

ఈమె పుట్టినిల్లు ఏదో, మనకు ఈమె ఏలాగు సంప్రాప్తించెనో, రూపించుటకు నాకు తెలియదు. సంస్కృత గ్రంథములలో కంటకమగు పల్లెడుకాయ మొదలు మహావృక్షములవరకు నామధేయములుండగా మహాకల్పతరువుగ వరిగణింపబడుచుండు ఈ మొక్కకు పేరులేదని పండితులు చెప్పట వలన ఇది ఏ యన్యదేశమునుండియో వచ్చినదని చెప్పవచ్చును. సిరిపన్నేషించుచు వచ్చిన ఏ సర్. టి. రో లేక హాకిన్సుయో దీనిని తెచ్చి నూర్జహనునంటి పట్టమహిషులను వ్యామోహింపజేసి ఏ సుముహూర్తమున మన దేశమునందు దీనికి యంకురార్పణమొనర్చెనో తదాదిగా ఇది నలుదిక్కుల వ్యాపించి మన దేశమునే ఇప్పుడు పెంపుడుతల్లిగ చేసుకొన్నది.

ఈ దేవతమహిమను వర్ణింపలేము. ఏలన, అసంఖ్యాకములగువారు ఆమెకు దాసులై యామెను తమ ముఖ్య యాహారమునకంటె ప్రీతికరముగా గ్రోలుచున్నారు. ఈమెయే పూర్వకాలమున మన దేశమునందుండెడిచో యజ్ఞమునందు ఉపయోగించిన సోమరస పానమునకంటె ఈ కాఫీరసమునకే ప్రాముఖ్యత ఇచ్చియుండురు. అయినను ఆ కొడువను ఇప్పటివారమగు మనము తీర్చి

పుణ్యము గట్టుకొని వన్నెకెక్కినాము. ఇప్పుడు ఈ దేవత మన దేశములో అందులో మదదాను దక్షిణజిల్లాలలో సర్వాంతర్యామియైయున్నది. ఏ పల్లెలో చూచినను ఈమెయే. ఇక పట్టణములలో ఏ సందుగొందులయందును, అంతఃపుర బహిఃగములయందును, కల్లులు హవాటల్లలోను, సముద్రనదీతీరములలోను, ఎగువ తిరుపతి మొదలగు పర్యతపంక్తులయందును, వాయువిమాన, నావిక, ధూమశకట, ఆశ్రయపరిసరములందును, వేయేల, అందుగల దిందులేదరు సందేహము వలదన్నట్లు ఈమె విశ్వరూపము ఎల్లడలతిసులభముగ గోచరమగుచున్నది. రాజ మొదలు రాతు వరకును, యగ్రజాతి మొదలు అంత్యజాతి వరకును, ఆరోగ్యవంతులు, అనారోగ్య వంతులును, స్త్రీ పురుషులును, బాలురు వృద్ధులును, ఆ బాలగోపాలమువరకును జాతి మతి కుల కక్ష స్థితిగతుల భేద తారతమ్యము లేక యందరు ఈ దేవతను పూజించి 'ధన్యోస్మి' యనుచున్నారు. ఏ కార్యములు జాతకనామకరణాది శుభకార్యములు మొదలు అంత్యక్రియలవరకును, ఆహ్వాన సంఘములు మొదలు వీడ్కోలుపు విందులతోను బంధు మిత్ర పరస్పర క్షేమలాభ

విచారణలతోను, అది ఇది అనక ఏ కార్య కలాపములోగూడ అగ్రతాంబూలము ఈమెదే. ఈమెకు తానొనగి గణపతి కూడా తొలగినాడు.

ఈమె భక్తిపూర్వకమగు 'పత్రం, పుష్పం, ఫలం తోయము'లతో సంతృప్తి పడదు. సువర్ణపుష్ప దక్షిణలే ఈమెకు ఆహుతి. ఈమె అవగుణములను కొందరు గుర్తెరిగియేయున్నారు. ఈ మూలికలో సుగుణములేదనియు, ఇది పుష్టికరముకా దనియు, వ్యాధి మూలమనియు వైద్యులు చెప్పుచున్నారు. అర్థశాస్త్రజ్ఞులు ఇదిధన నాశహేతువనుచున్నారు. అనుభవజ్ఞులగు గృహస్థులు దీనిని సంసారవిధ్వంసమని పేర్కొనుచు, సంసారవ్యయములలో పాతిక వంతు ఈ పానీయమునకే సరిపోవుచున్న దని ప్రలాపించుచున్నారు. కొందరు విసికి దీనిపై కొంతపన్ను విధించినచో దీనిప్రచారము తగ్గి మద్యపాననిషేధమువల్ల దొర తనమునకు గలిగిన లోటును పూడ్చు నను భావములను తెల్పుచున్నారు. ఏకే చట్ట నిర్మాణసభికులే దీనికి దానులై యుండ ఈమెపై చేయినెత్త సాహసించువారెవరు?

ఈ దానులలో పురుషులే ఎక్కువ సంఖ్యాకులు. స్వేచ్ఛానువర్తనులగు ఈ పురుషులే ఈమె యాలయములలో సర్వ కాల సర్వావస్థలయందును దక్షిణల సమ ర్పించి నైవేద్యమును స్వీకరించుచుందురు. స్త్రీ లింతవరకు ఇంతటి నాగరీకతకు సమీ పించియుండలేదు. గృహములు ఆరోగ్య వంతములై బిడ్డలు పుష్టివంతులై యుండవలె నన్నచో స్త్రీలు పురుషులు కాఫీ త్రాగు దురభ్యాసమును వదలుకొనుట మేలు. స్త్రీలమగు మనము ఈ కార్యమునకు పూను కొన్నచో గృహములు భాగ్యతరములై నుండుననుటకు సందియములేదు.

జ్వరంనుండి త్వరగా తేరుకోవడానికి

జ్వరం కఠిరంలా జవనత్వాలను నశింప జేస్తుంది. అందుచేతనే తిరిగి వాటిని సంపాదించడాని కంత కష్టం.

నశించిన జవనత్వాలు పునరుద్ధరింపబడాలి. అయితే కడుపు సాధారణ ఆహారాన్ని దీనుకొన డానికి చాలా ఐలహీనంగా వుంటుంది. ఇతర ఆహారాలను చూస్తే దోహవచ్చే సమయంలా, జ్వరబాధితులకు హార్లిక్స్ జీర్ణమాతుందని డాక్టర్లు చూపిశారు.

అంతేగాదు. హార్లిక్స్లో నూటికినూరుపాళ్లు ఐలమిచ్చేగుణముంది. అది త్వరగా జవనత్వా లను కలిగిస్తుంది, త్వరగా తేరుకుంటారు.

హార్లిక్స్ కొనండి, అంతటా దొరుకుతుంది.

కాశీరమజీలీలు

ప్రళయానంతరము

శ్రీ జొన్నలగడ్డ సత్యనారాయణమూర్తిగారు

మహాప్రళయము ముగిసినది. కాని వాటి కల్పాంతమున నెవ్వరికి నెట్టి అపాయము వాటిలలేదు. పరు వెత్తుకొని వచ్చిన ఇరుగు పొరుగువారు ఇతరుల ప్రమాదసంభవితులైరి. మమకారము మానవమైతితో! ఇందును కుక్కపక్ష కృష్ణపక్షము లున్నవి కాని మానసికమైన పక్షము పడుకేను దినముల పరిమితిగలది కాదు. అనుక్షణమీ పక్షములు గుండెలో దిద్దిరదిర్చుచుండును కాబోలు. నిమగ్నమునకు మున్న ఎల్లట హృదయములు శోకాంధకారములో గండి యొండెను. నగుమోము పలికలె నిపుడందు కుక్క పక్షము వెలయుచున్నది.

అరుగులపై మారివార లాసీకులై, ఇష్టాగోష్ఠి పలుపసాగిరి. అమాయకులు, పల్లెవాసులు, పవిత్ర వర్తకులు, మనసిచ్చి మాట్లాడువారు, వెలగట్టి మాట్లాడరు. గ్రామవాసుల సాంఘిక జీవితమెట్లు నడచుచున్నదో యెఱుగవలెననిన గొండొకవడి వారి ప్రసంగమును వినిన బాలును.

ప్రీతిప్రసంగములతో తెల్లవారిసది. కొన్నిగంటల యిష్టాగోష్ఠివలన వారితో గాఢమైన మైత్రిలిగిను. దూర ప్రదేశమునుండి వచ్చిరినది కాబోలు, ఏదో చదివి వడబోసిన వ్యక్తివని యెంచికాబోలు, నన్ను సిగ్గుపఱచు ధక్తి శ్రద్ధలు వారు వాకు బాపదొడగిరి. పంగలీహారు సంయుక్త రాష్ట్రములందలి పల్లెలందు వసించినపుడిట్టి దృశ్యమును పలుమాలు అవలొకింది తిని. గ్రామవాసులు మహాత్ములు కావున నెవరి వాడు మహాత్ముడేయని యపోహపడి వానిమ్రోల సాగిల పడుచుండురు.

తమతమ యింద్రులు రెండని నన్ను కొంద జాహ్నవి నిందిరి. పట్టణవాసమున మనమున ప్రోగైన పాడుతల పులను కడికి వేసికొనుట కిట్టి పవిత్రాత్ముల సఖ్యమే ఏకైకసాధనము. కొంతకాలము వారితో వసించిన యెడల మమకార చక్రిలోని స్వర్గము దృగ్గోచరమగు ననియు, పాడుఘాతములవలె నైహికజీవితముపై వ్రాలిన పేగు లంతర్ధానమగుననియు, ఆత్మార్పణావ ప్రాధనము ఖగతిపై నెగవచ్చిన దేవదేవునివలె హృదయమున జేరుకొనుననియు, ముక్తిమంచారము మనమున గుఱుమించుట గుఱులించి, ఆత్మనందన దృశ్యములను గని, మమకార జీవితమహత్వమును గ్రహింపబాలుడుననియు నెఱుగుచును. కాని రెండు దినములలో తల్లిగారి తద్దినము పెట్టవలసియున్నది. పంజాబుపల్లెలో తద్దినము పెట్టుపెట్టు పాసగును? చేయవలయు పయన మింకను ఎంతో కలదు. అచిరములో రాజస్థానమునుండి కారదను తోడ్కొని రావలెను. కావున వెంటనే కడలిపోక తప్పదు. వాయెడల నెంతో యాదరము నెంతో యనురాగమును చూపిన నెచ్చెలలకు హృదయతూర్వకముగ భవ్య వాదము లర్పించి పోవలసిన యక్కఱను వారికి విప్పి చెప్పిరి.

ఆ మిత్రులలో వాకు విశేషమైన ప్రీతి గొలిపిన వాడు ఒక బాలుడు. వాని వయసు పదునేను వత్సరములను దాటియుండదు. ఎంతో ధక్తితో ప్రసంగించుచు చీటికి మాటికి భగవద్దీతలాని స్తోకములనే కరువుపెట్టసాగిశాడు. వా యబ్బురమునకు నానందమునకు మేరలేకుండెను. మత విద్యను మృగము

సూర్యోదయం

‘నేనూ వైకిలు తొక్కుతా’...

“అమ్మా! టక్ టక్ ఎక్కి-
బడికిపోతున్నా...”

“పూలుకోచి...పూజచేస్తా...”

గావించుకొనిన అంగువిద్యావంశులందు ప్రవేశించి
అవ్యవహారముగా దింధవదని గ్రహించిరి. సమస్త
విజ్ఞానము భగవద్గీతలో కలదని గుర్తించిన బాల్య
జ్ఞాని యితడని యూహించిరి. పూరిస్వామిగారి
ఆచార్యులనువ పెక్కువెలలు భగవద్గీతపఠ్యాన
ముఖ గావించినపుడు బాలకు దందుండి బహు
శ్రద్ధతో గీతను పఠించినాడట. గ్రామవాసులలో
విద్యాగంధములేదనియు, ఈగంధమును బాగుగ పట్టణ
వాసులే మనమునకు పులుముకొనిరనియు తలచుక
నువద్యునింతుము. నిక్కము దీనికి చుక్కెదురైయున్న
దని చెప్పుకొన్నాడు. గంధరహితములైన బండెడుపూ
లెట్టివో మతమునాత్మ్యమునకు దూరస్థములైన పుష్పక
ములును అట్టివే! ఇట్టిపూలతోనే ఆస్మదాదులయు
సరస్వతిని పూజించుచు వచ్చితిమి. పూవు తావికిని,
భక్తిభావమునకును, ఉపాస్యదేవతమాపు ప్రణయ
భావమునకును అవార్యమైన సంబంధము కలదు. కొంద
డొక వంటి గుండెను బూని, పూజాప్రదర్శనమునకై
ఏదో పూవును చేగొని, దేవిమ్రాల నుపవసించినవాడు
జీవిక పెక్కాచుదలంచే పడియుండును. భావరహిత
హృదయము భావసహితపుష్పము నెట్లు వలచును?
భగవతి నెట్లు గుర్తించును? భావసహితభక్తుడు
సమ్యక్మున సాగిలపడినపుడు శిలావిగ్రహముందలి
జగద్ధాత్రులెది “విడ్డా!” యని వాని నమ్మక జేర్చు
కొనును. స్తంభమునుండి భగవంతుడు వెడలెననిన
రాలినుండి భగవతి వెడలజాలదని పలుకువారెవరు?
భక్తిరహితహృదయము ముందుల తెన్నియాలియు
బోర్లపడినను, నిజముగ నెదుట భగవతి నిలిచియే
యొన్నను, కఠినశిలావిగ్రహమునే కాంచును. పుష్ప
హృదయమునకు గ్రామవాసి హృదయము సమాపాతి

యన జెల్లును. సమ్యక్మున నీతడు విణమిల్లు పపత్ర
ముహూర్తముందే పులకితగాత్రియై వాటి తపవీరు
మీలును. అప్పుడే సహజముందరగమనమున సమ్యక్ము
హంస సరస్వతి చుట్టు ననంతసంతోషమున జనించును.
అప్పుడే వీరారోత్రులనుండి కామభీతువు పొడుగునుండి
బాల్యాయ పాలధారలవలె మసగితికాధారలు వెలా
రును. అప్పుడే సమస్త జీవతలు సర్వలోకమున జేరి
నృత్యవిసోదముల జేరెదరు. ఆ ముహూర్తముందే
బ్రహ్మ తనలేఖని పోకవంక నీటి కారదవనమోమును
రెప్పచాల్చుక చూచి “వా ప్రాణధనమిది” యని
మురియును. అప్పుడే దిక్కామినులు భజనసలిపి తమ
పూలను దివిపైజల్లి అవి నక్షత్రములగుట గాంచి ములు
దును. పాతటలా రా! ఉత్కృష్టభావమహత్త్వ
మెట్టిదో, గంధసహితభావతత్త్వమెట్టిదో యూహిం
పుడు. భక్త్యభావము భక్తప్రవహిని హృదయమున
పైకియై పడియుండదు. చీకటిలోని గుసగుసయై,
చీకటిలోనే యిది మడియకు. భక్తుని శరీర మే
మూలనో వ్రాలియున్న నేమి? అందుండి యుద్ధితుగు
భావము అనంత ఆద్యుతశక్తినిండి సమస్త విశ్వముందు
నివలీలితయును, నవ్యసంచలమును బుట్టించును నుడీ!
ఇదియే కైలాసాలయముందలి జేగంటను మ్రోగించు
శక్తి! ఇదియే సరస్వతీహృదయసరోరుహమును శత
పత్రములతో వికసించజేయు శక్తి! ఇదియే లక్ష్మీగళ
నుందలి తాళిని సూర్యకేరణమువలె తాళి అందుండి
యత్కృతవ్యక్తులను తక్కింపింతు శక్తి! ఇదియే
దిగంబరకోగియై ముక్కు మూసికొనిన నుచోదేవుని
నటరాజుజేసి భువనమోహననృత్యము బురికొలుపు
శక్తి! ఇదియే సర్వాంతర్యామిని క్యామముందరు
గావించి, అఖిల భువనములను గొల్లలజేసి ఆతని

* పదవది ఈ స్వామిజీ పరివయభాగ్యము నాకు లభించినది. ఈ స్వామిజీ నేటి పూరీపాఠశాలయైన
జగద్గురుపుణ శ్రీ శంకరాచార్యులు. పూర్వార్థమున గొంతకాలము నీరు రాజును హిందవరమున
వసించిరి.

యక్కన జేర్చు శక్తి! ఈశక్తి పల్లెవూదయమందు రాజిల్లునపుడు క్వారీలోని రాళ్లవలె మతభావరహిత భాండాగారములనుండి పాత్రములు గ్రామభూమిలో దొరలలేదని దుఃఖంపశీల? ఈశ్వర చింతాస్పర్శ తెలుగని మానసములు, — దీగ్రీలమిదాశీ చాలశీర్షిన మానసములు పల్లెకీచిరము పొలిపోతున్నవని దూపిల్ల శీల? భూగోళము సభోగతిపాలుచేయు అనురళక్తు లెన్నో నేడు విజృంభించుచున్నను ఆతలనుతల రసా తల తలారలములలోని! వీనిని తఱిమికొట్టి జగతిని జగ దీకుని చేతి ముద్దునిడ్డజేయు శక్తి మన పల్లెవూదయ మునమన్నది. కావున జమవరులారా! మనము నిట్టూ ర్పులకు వీరవక్కజలేదు.

చదివిన దానిని చూపుదానికిని, చెప్పినదానికిని చేయుదానికిని తెయ్యమునుగాని వియ్యమునుగాని చేకూర్చుక, తమప్రబోధ దృష్టాంతముల నడుమ లోతు గోతులు త్రిపుట బహుళసాగరకమేధావుల బోలక ఆధ్యాత్మికమైన విద్యనంది, అందినదాని వాక్య జీవిత ములం దనుష్ఠించు మహనీయునిగణగర్వితులు పల్లెవాసు లని నాడు గుర్తించిరిని.

ప్రేమ

సీ. భక్తియుతంబౌచు భగవంతునైనను బాళబద్ధునిజేయ బడయగలుగు శాంతియుతంబౌచు ధరణిపాలనమును శాసనంబులులేక జరుపగలుగు ధర్మయుక్తంబౌచు భగవంతునైనను బాళబద్ధునిజేయ బడయగలుగు విద్యాప్రయుక్తమై వివిధదేశంబుల బరువుయశంబు గూర్చంగగలుగు

తే. గీ. శ్రీయుతంబయి సర్వసంశ్రేయమొసగు సత్యయుక్తంబునై దివ్యసత్వమొదవు భూతదయగూడి సుజనసంపూజ్యమిమను జేరుబోసహింస మహాత్మసిద్ధిపాడము.

డి. శాసనముల్ బరాక్రమము పైవ్యములుల్ శరబాపఖడ్గముల్ ఆనురక్త్యముల్ భయకరాహవముల్ గలుషప్రచారముల్ గాసియొసర్చి భేదములగల్పనజేయునుగాని ప్రేమయై భాసురలీలజేశిక శుభప్రదమై తనియింపగల్గునే!

కట్టెదుట చాలకుడు భగవద్గీత శీకరువుపెట్టుచుండ వాంతరంగికముగ వాని పూత వూదయమునకును, ఏను ప్రశ్నకుల నలరించిన పవిత్రచాల్యమునకును ప్రణ మిల్లితిని.

ఆచిరములో నా యూరినుండి పయనమయ్యెదవని గ్రహించి చాలకుడు “బాబూజీ! ఇదటికి ఆరమైలు దూరములో ఒక బావాజీ వసించుచున్నారని. ప్రతి దినము ప్రాతఃకాలమున వారికడకు పోవుచుండుము. తామా మహాత్ము నొకపర్యాయము దర్శించిపోరా!” అనినాడు. బాబుని వచనపరంపర నా వూదయమున కంభూకవమట్లు ద్వనించి, అందుండి నూతనవాంఛను లేపెను. తోడన స్వామిజీ యాశ్రమమున కరిగి తదనంతరము తరల నిక్కయింది చాలకునకు నా సమ్మతి తెలిసిందిదిని. తక్కిన యూరి తెచ్చెణలు పరమానందభరితులైరి.

పొట్టిపిచికి పట్టరాని యానందమున గంతులు జేయుచు “బహుత్ అచ్చా! బహుత్ అచ్చా!!” అని రాగధారణితో నటించుచు, బోండా దిక్కుగా పరుగెత్తివాడు.

శ్రీ బెల్లంకొండ విశ్వనాథరావుగారు

శ్రీ జనోచితమగు విద్య

శ్రీమతి వేదుల మినాక్షి దేవిగారు

శరీరదార్శ్యమును బట్టియు, మానసిక ప్రవృత్తులను బట్టియు, సాంఘిక వ్యవస్థలను బట్టియు శ్రీ పురుషుల విద్యావిధానము జేయగా నుండవలెనను విషయము నెందరో సోదర సోదరీమణులు చర్చించి సారాంశమును జేర్చి యున్నారు.

శ్రీలకును, పురుషులకును శరీర తత్వము జేయ జేయగా నుండును. శ్రీని దుర్బల జేహులు. పిమ్మిదనుండి యెంతైన పనిచేయుగలరు. కాని యెండలలో కొండలలో తిరిగి పనిచేయలేరు. పురుషులు దృఢకాయులు. లైటగల పనులను చేయగలరు. వారి తత్వమునకా పని తగియుండును.

సంఘములో ప్రతి మటుంబమును పరిశీలించినచో భార్యా పుత్రులకొరకై కష్టించి ధనాన్వితమైన వారల పోషించుట మగవారి పనియై యున్నది. గృహ విద్యా హాతవ్యము, భర్తృజీవ మున్నగునవి శ్రీల పనులు. ఇట్లు పూర్వమునుండియు వారివారి తత్వములను బట్టి ఆయా పనులు విధింపబడినవి.

ఒక్కరే అన్ని పనులను జేర్చికొని, వానిలో ప్రతి దానిని మిక్కిలి శ్రేష్ఠతో చేయగలుగు కష్టసాధ్యమైన విషయము. కొందరు కొంత పనిని మరీ కొందరు కొంత పనిని తమ పనులను విభాగించినచో వారలకు నియమించిన పనులను మునుపైన ర్పిస్తగిలు చేయగలరు. ఇంటి పనుల విషయము చూడుము. ప్రతి గృహమునను సాదిక పనులను చేయుటకు మరీ తప్పుక యుండును. అదిగాక వంట కొకరు, పైపని కొరరు యున్నచో వారిరువురు తమ పనిని మనాయాసముగ చేయుదురు. అట్లుకాక ఆ రెండు పనుల నొక్కరే చేసికొనినచో మిక్కిలి కష్టమును, అలస్యము

వగును. అట్లే శ్రీ పురుషులు మోక్షమార్గము త్రొక్కి యెంతే పనిని చేయుటకంటే శ్రీనిగక పనిని పురుషులకా పనిని తీసికొని దానియందు తమతమ శ్రేష్ఠము జూపి, తాము నుభించుట చాల నావశ్యకమైన విషయము.

పై సంగతులను బట్టి శ్రీ పురుషులకు ప్రత్యేక విద్యావిధాన మవసరమని తెలుచున్నది. శ్రీజనోచితమగు విద్యయందీ క్రింది విషయములు యుండవచ్చును.

సంసారమునకు వలయు సామగ్రినిగొని దాని వలయును నేయక వుపయోగించుకొనుట, పిల్లలను పెంచి వారికి క్రమశిక్ష నొసగుట, వారియాలోగ్య విషయమును, దుష్టుల కుభ్రతను చూచుట, తమ విద్వలవాదదృశ్ఠినిగను, భావి పాముగను, జీకోధారకులుగను తయారు చేయుటయు, బాల్యమునుండియు వారికి కార్య ధైర్యంబులను, సౌకిల్యము నుగ్ధసాలతో నేర్పవలెను. ఇట్లుచూచి యిల్లాలిని చూడవలెను. కుభ్రతలేక నానా అసహ్యముగనున్న యింటిని చూచినచో యిక యిల్లాలిని చూడ నవసరములేదు. ప్రతి శ్రీయు గృహమును కుభ్రముగా, అందముగా సర్దుకొనుట జేర్చియుండవలెను.

ఆకస్మికముగా విద్వల కళిక ప్రమాదములు సంభవించును. ఒడ్లు కాల్చుకొనుట, పడుట, తెనుగుట మొదలగునవి జరుగుచుండును. పనితనమువలన తెలియక నేలస్రాకెడి పురుషులను తినుట, తాయండలు నానుట, సబ్బులు కొరుగుట మొదలగునవి చేయుదురు. అట్టి సమయములందు తగిన చికిత్సచేయుట ప్రతి శ్రీయు జేర్చియుండవలెను. కాన ప్రతి బాలికకును ప్రభును చికిత్సాజ్ఞాన మవసరము.

పాశ్చాత్య దేశములలో శ్రీలే గురుత్వాలగమండుటయు, పైపురైటింగు, సెర్టఫికేషన్లు, టెలిఫోను పనులను వారే చేయుచుండుటయు, పోస్టాఫీసునందు రిజిస్టర్లు చేయుట మనీయార్డర్లు పుచ్చుకొనుట వారేయనియు మనకు విశుచిస్తాము. అధీను కంకటికి యొక యధికారి (పురుషుని) నుంచి మిగిలిన పనులనన్నింటిని శ్రీలే నిర్వహించుచుండును. ఇవి నీడనుండి చేతుగల పనులు. పురుషుల పనులను శ్రీలే చేసినచో పురుషులగతి యేమని ప్రశ్న రాకలదు. వారు తమ దేశాత్యయనన పరిపడు పనులను చేయవచ్చును. దొరతనమువారి శ్రీల పాతకాల, కళాకాలలయందు మగవారిని గురుత్వాలగ నిలుపుచు చూస్తారు. ఆపని శ్రీలు నిర్వహించినచో బాగుండును. నాగరికతాభివృద్ధిలోని నిమిషాన్నితము లిందు ముంచుగా తెలిసికొనవలెను. సామాన్యముగా రూపాయలలో కూడిక, దీని నేత, గుణకార భాగహారములు తెలిసియుండవలెను.

మన రాజకీయభాష అంగ్లము, మాతృభాష తెలుగు, మత గ్రంథములు సంస్కృతము. కాన మనకా భాషాత్రయ మనసము. మాతృభాష యన మాట్లాడుటయే కాదు. తెలుగునకు మహా కవిశ్రవణులు, పండితులు రచించిన గ్రంథరాజములు గలవు. వానిపై చదివి, యానందించగల సామాన్యులు కలుగవలెను. కాళిదాసత్రయమైన చదివి అర్థము చేసుకొగలిగిన సంస్కృత జ్ఞానముండవలెను. మత గ్రంథములను, పురాణేతిహాసములను చదివి సామాన్యధార్మిక విషయముల నన్నింటిని తెలిసికొనుటకు సామర్థ్యం యుండవలెను.

శ్రీలు కోమల గాత్రం. వారి గాత్రమున సహజ మాధుర్యమండను. సంగీతజ్ఞానము లేకున్నను వారి పాట వినుట కెంతయో శ్రావ్యముగ నుండును. అట్టి శ్రీ గాత్రమునకు సంగీత కాస్త్రజ్ఞానము గలిగినచో

ఐంగరవకు తామియచ్చెననుట యతికయ్యై కానేరదు. ఆ గృహిణి విద్వలకు బాల్యమునుండియు సంగీత జ్ఞాన మలవడును. అనంద దాయకమగు నీ సంగీతము ప్రతి శ్రీని యవసరము.

ప్రతి కుటుంబమునందు శ్రీల రచికలు బాకట్టు బాలికల పరికిణీలు, గానము, మగ విద్వలకు ఆపారములు, లాగులు, మగవారి కోటులు, బిన్ను, ఆపారములకు, కుట్టుకూరి నెంత దర్జీవాని! పోసికొనుచుంటియో నుండ రెగిన విషయమే. మన చేతగల పనులను విడుచుటయే గాక ధనవ్యయ మెవర్యుట మిగుల శోచనీయమగు విషయము. కానిట్టి ప్రతి శ్రీయు కుట్టుపని బాగుగా చేర్చియుండు టావశ్యకము. కుట్టుపని వలన వలయువారు ధనము గడింపవచ్చును.

ప్రతి యింటినుండును పేయ తొట్టెలు, కుర్చీలు యుండు టావశ్యకము వానిని మనమే చేసుకొనినచో పేయనగల ఖర్చుతప్ప మిగిలిన కూలి, లాభం నునకు లాభము గాదా? పూసల పల్లెములు, గాజు పూసల పనులు, లేనుపనులు చేర్చినచో గృహాలంకారమునకు పనికివచ్చును. దీని నమ్మినచో నుంచి విలువరాగలదు. ఈ పనులవలన యింటికి వలయునని తయారు చేసి కొనుటయే కాక, ధనముగూడ గడింపవచ్చును.

రాట్నముతో నూచిదీసి తనుయందరి బట్టలను చేయించవచ్చును. దీనివలన కూలిలేక యెట్లానువారి! పనిగల్గించిన వారమాదుము. దీనిని ప్రతి శ్రీయు చేర్చి కృదేకాభి మానముతో ఖద్దరు గట్ట కుతూహలం యుండవలెను.

వంటపనిని ప్రతి గృహిణియు, బాలికయు ముఖ్యముగ చేర్చవలసిన విషయము. వస్తువులను తెచ్చి పడ చేయుట మగవారి పనియైయున్నది. ఆ వస్తువులను చక్కగా, శుభిగా, రుచిగా చేసిపెట్టుట ఆడువారి పని. భార్యా విద్వల నుభయముగోరి అద్భుతముల ననుభ

శ్రీ జనోచితమగు విద్య

వించి భవమార్జించి, తన సర్వస్వమును తమకు ధార వోయే ధర్మము, అధము శుభము తెలియని విద్వలకు జన్మావధి పితృకు చేసిపెట్టుట ప్రతి శ్రీని విధియై యున్నది. విశ్వరూపకులు, పెద్ద కుటుంబీకులు వంటవారిని పెట్టుకొనినచో వారికా సామ్యు లెక్క యొందదు. కాని సామాన్య కుటుంబీకుల కనవసరము. వంటవారు 10 రూ. అయినను దీత మిచ్చినగాని కొరకరు. వారి భోజనమునకు 10 రూ. ఖర్చు. మొత్తం వానికొంద ఖర్చు 20 రూ. ఈ 20 రూపాయలతో చిన్న బీద కుటుంబము జీవించవచ్చును. ఇంత సామ్యును ఖర్చుచేసినను మనచేతులతో వొండిన తృప్తి కలుగదు. వాడు వద్దనచేయుట విధియగుకొం దులేగాని, వారి హృదయమున మనపై మన వారిపై ఆదరణ సూక్ష్మమగుట నిర్వివాదాంశము. వంటవా కొకప్పుడు రానిచో సంపన్నుల గృహిణియైనను వందక తప్పదు. కాబట్టి ప్రతి శ్రీయు వంటచేయుటను నేర్పియొందవలెను. వంటచేయుట నీచమగు పని యని కొందరి యభిప్రాయము.

వందవల వదు శత్రువు వచ్చినచో
అన్నభాగ్యము నుద్దియ నని గృహిణి
అభిభులే తేర నడికే శయ్యనపెట్టు
వలయు భోజ్యంబు లింట వవ్వారిగాగ.

(మనచరిత్ర)

మనచేతులతో మనము వండి పతి, విద్వలకు పెట్టుట మంచిపని. ప్రవరునిభార్య రాత్రింబవళ్లు వంటచేసి అతిథులకు పెట్టుచుండెడిది. ఆమెపేరు భూమివైని నిలచినది. కాబట్టి వంటచేయుట నీచము కాకపోవుటయే గాక మిక్కిలి గొప్పవిషయము.

బాలబాలికలకు అయిదుతరగతుల వరకు శ్రీలే పురాధ్యాయములుగ నుండు తెంతయు నావశ్యకము. ఒకటి రెండు తరగతులవారు పెట్టెడి తిప్పలు, శనెడి ప్రశ్నలు, చేసెడి యల్లరి పురుషులకు వినుపుగ నుం

దును. పురుషులెల్లరు వినుగుదల వారని నా యభిప్రాయము గాదు. పిల్లల యల్లరి యెంతటి యోరప్పు గలవారైనన వికింగించునంతటిదిగా నుండును. వారి యల్లరులకు సహించుటలో, వారికి జ్ఞానము గలిగించుటలో శ్రీ మిక్కిలి నేర్పును, యోగ్యవిజ్ఞాని వారిని బాలించి, బుజ్జించును. ప్రతి శ్రీ గృహిణి యగుటయే, కన్న విద్వలకు ప్రచురములో పెట్టుటయే తప్పదు. అట్టి శ్రీ బాల్యమునుండియు మాతృహృదయమే యుండును. మనహిందూదేశమున ప్రతి ఆడువిద్వయు బాల్యమునందు ఆటలలో తాను గృహిణిగ నుండి చందవపు బొమ్మను తనవిడ్డగ జేసికొని వానికి తల యంటి నీళ్లుబోసి, బాలించి పాటల రాడును. ఆ పనులను వారి కెవ్వరు నేర్పరి? అది ప్రతిశ్రీని, బాల్యమునుండియు వచ్చును. కావున శ్రీలు పాఠములను ప్రేమతో మాతృహృదయముతో చెప్పగలడు. బాలనగా చెప్పటలో నీరి కంత శక్తికలదో ఆ విద్వలదో గ్రహించుట కంత శక్తికలదు; కావున బాలబాలికల యెలిమెంటరీ పాఠములను శ్రీలే బోధించుట మిక్కిలి యవసరము.

శ్రీ పురుషులు కలిసి గాని యే పనినైనను సాధించలేరు. ప్రతికుటుంబమును పరికిలించినచో శ్రీ పురుషుల యైకమత్యమువలననే ఆ సంసారము గడచుచున్నది. అందులకే మనవారు శ్రీ పురుషులు రథాంగములవంటివారనివారు. ఆ రథాంగములలో నేది లేకున్నను రథము నడువదు. సంసారమును నావకు శ్రీ చుక్కాను వంటిది. నాకా దీపగృహము (Light House)యట్టి యోడ దానిమార్గము గుర్తించినట్లు శ్రీని బట్టియే సంసారము మంచిమార్గమున నడచును. ప్రతిమహమ్మని కనునది శ్రీ. తెంచునది శ్రీ. సమృద్ధులను కరవునది శ్రీ. మరల పురుషుని ప్రేమించి, మఖాభి బోలబాసించునది శ్రీ. శ్రీ మాతయై భార్యయై పురుషుల కేలంటును రామంద జేయుచున్నది.

ప్రతిస్త్రియు నింతవరకే చదువడలెవని నాయచు కాదు. మగవారిలో మాత్రమందరు పట్టభద్రులు కలరా? మెట్రిక్యులేషన్ పరీక్ష గాని ఆ లోపుగా గాని డిప్లొమాతో, అనాలోగ్యమువలననే మరియే కారణమునో విద్యను స్వస్తి చెప్పవారు లేరా? అట్లే వీలగు స్త్రీలు పట్టపరీక్షల కేగవచ్చును. పాఠశాలలో బాలికలు మూడునాలుగు ఫారములు చదువుచు పెండ్లి యయినవని కొందరు, కాపురమున కేగి కొందరు మొత్తముమీద సగముమంది విద్య మానుకొనుచున్నారు. అంతవరకా చదువుకైన సామ్య

వస్తువుగుటయే కాక, వ్రువయోగకరమగు విద్యగా పోవుటచే వారు క్రమక్రమమున మరచిపోవుచున్నారు. అందుచే పాఠశాలలో 1,2,3,4,5,6 ఫారములకు పై చెప్పబడిన విద్యలను నేర్పినచో ఆ బాలికలు పెట్టిన సామ్య, చదివిన చదువు బాలిక కుపకరించును. దానవారు ఆదర్శగృహిణులై, వుత్తమమాతలై దేశాధ్యక్షదయమునకు కారకులౌదురు. కాబట్టి యీ విషయమున స్త్రీ పురుషులెల్లరు క్రథతో పనిచేయుదురని విశ్వసించుచుంటిని.

మఱపురాని మాత

శ్రీ తవ్యా వీరభద్రరావుగారు

నీ. పాలుపారంగా బోరగిలి పాన్నుపైనుండ, నవ్వింప కిలకిల నవ్వనాడు
ప్రాకుచు గుమ్మముల్ దూకుచునుండంగ, లీలతో నెత్తి లాలించునాడు
చెల్వారతనయంక నీమనిచి బుజ్జ, గించి మాటలు వలికించునాడు
కులుకుచు తప్పడుగులు నెట్టుచుండరా, వేరున్న గంతులు వేయునాడు

గీ. ఎఱుంగనైతిని నాతెల్లి యేమిసేతు, హాయిగా మముఁగూడి యున్నదియు లేదు
కర్మగతి తప్ప వేఱొండు గతియులేక, అమ్మరో మముబాసితే మమ్మ నీవు!

నీ. అన్నదమ్ములఁగూడి యాటలాడుచు నుండ, సూటిగా నావైపె చూచుచుండు
ఒంటిగా నెటకేని దంటిగా వేనేగ వేగ నారాకకై వేచియుండు
వచ్చిన వెంటనే వలదన్న మానక, కుడువ బెట్టుచునుండు కూర్మిగలిగి
బడినుండి వేవేగఁ బరుగిడి నేరాగ, గారాబమున నన్ను గాంచుచుండు

గీ. అట్టి చె నట్టి మాయమ్మ యట్టెనిలిచి, వేయికన్నల ననుగను పెట్టుచుండు
లోటు నాకెట్లు గలుగు నీ లోకమందు, అంచుడెందాన తలచి నానంతెగాని
ఎఱుంగనై తిని విధిమాయ యెంత యాయె!

నీ. ఒకనాడు ననుజీరి యొజ్జలేరీతినక, బలియింపకేసిరో ప్రశ్నలడుగు
ఒకనాడు ననుచిల్పి యొయ్యన నాయమ, నీతులనన్నియు నెమ్మి చెప్పు
ఒకనాడు ననుకేరి యొలికించుచుండును, పలుకుల నమ్మతంబు పదాచునుండ
ఒకనాడు ననుజూచి యూరకయాయమ, మురియుచుండును గదా ముత్యమట్లు

గీ. అట్టి మాయమ్మ ననుబాసి యరుగగానె, గగనపథమున భవనముల్ గట్టినట్లు
వాయుపథమున నెగురంగ వలచినట్లు, నాడు కోరికలన్నియు నాశమాయె,

• సంఘ దురాచారం! •

అంగర వెంకటకృష్ణారావుగారు

“అన్నయ్యా! రావూ? మనమిద్దరం బొమ్మలు పెట్టుకొని ఆడుకుందాం? ఇవాళ అమ్మని అడిగి ఎక్కువగా పప్పు అవీ తెచ్చా, రావూ? రావుకదూ... పోనీలే!” అని అతిదీనంగా అడుగుతూవచ్చేది మారాజు. అసలు రాజుకీ మాకూ ఏమీ బంధుత్వం లేనేలేదు. చిన్నప్పటినుంచీ ఒకయింట్లో ఉండడంచేతా, ఆన్నే హాతిశయంచేతా నన్ను ‘అన్నయ్యా’ అని అతి ముద్దుగా పిలిచేది, పిలుస్తున్నాదికూడాను. రాజు నా కంటే కొన్ని సంవత్సరాలు చిన్న, రెండో ఒకటో. మేమిద్దరం ఎన్నడూ ఒకరిని నిడిచి ఒకరం ఉండలేకపోయేవాళ్లము. సాధారణంగా వాల్లింట్లోనేనో, మాయింట్లో రాజమొభిషేకం చెయ్యడంకూడా సంభవించేది. మొత్తానికి మాయిద్దరి హృదయాల్నిన్నీ హమనే బలవత్తరమైన తీగకలిపి కట్టివేసింది... అది సోదరసోదర్శివేమ.

రాజు రాజవదన. మేమిద్దరంకలిసి ఆడుకొనే రోజులలో, రాజు ముఖముమీద సర్వదా చిరునవ్వు తాండవించేది. సంస్కారంలేకపోయినప్పటికీ ఆమె ముంగురులు విశాల ఫాలభాగంమీద నవీనకాంతులీను తూంటే ‘మత్తపుష్పంధయవేణి’ అన్న ప్రయోగం స్ఫురించేది. నవ్విందంటే, పాల బిళ్ళలలాంటి చెక్కిళ్లు చిరుగుంటలుపడేవి.

ఆమె పెదవులు నన్నని పండుదొండలా రక్తి మతో ఉండేవి. ఆమె మాటలాడిందంటే, నోటిలోంచి జారేవి మాటలో ముత్యాలో తెలిసేదికాదు. ఆమె పలువరుసతీర్చి దిద్దిన ముత్యాల ముగ్గుమల్లే ఉండేది. ఆమె మృదు కరనఖములు గోరింట లేకుండానే నవ్వరుచి మాల వెదజల్లేవి. మా యింటికొచ్చి గోరు కొనలతో మల్లెలు కోస్తూంటే మల్లెలకాంతి గోళ్లలో జిగేలు మనేది. నేను అప్పుడు చాలాచిన్నవాడినే అయినప్పటికీ రాజుని చూడగానే చేష్టలు దక్కివాడిని. మా చావిట్లో ఆడుకుంటూంటే ఒకదగ్గర సావకాశంగా కూచోని రాజమ్మ ప్రతీతర్యాకనిపెట్టి అందులో విశేషం అనుభవించాలని పించేది. ఆమె ఆడిన ప్రతీమాటా ఆమె పాడిన ప్రతీపాటా కర్ణపర్యంగా వింటూ దానితీపి మత్తెక్కిపోయేటట్టు తిని వెయ్యా లనిపించేది.

ఆమాట తెలియగానే రాజు అంత తరుచుగా రావడం మానేసింది. ఆమెకి సిగ్గు గాబోను. కాని అది సహజమే. స్త్రీజాతికి వంశపారంపర్యావచ్చే ఆస్తియేమిటి అంటే ‘సిగ్గు’ అని ఘంటాపథంగా చెప్పవచ్చును. ఎప్పుడైనా ప్రమాదవశాత్తూ కంటపడితే బలవంతాన్న అపి మాట్లాడించేవాడిని; ‘రాజూ! నావేపుచూస్తావా! అప్పుడే బుద్ధి

యావత్తూ అటు తిరిగిపోయింది కామోను! ఎంతయినా మనం...' అనే సరికల్లా చటాలున నామాటికి అడ్డాచ్చి, చిరుసిగ్గుతో 'లేదన్నయ్యా! నిన్ను ఈజన్మలో మరచిపోతానా? అది నాశక్యమా? ఒస్తా ఉండు...' అని నెమ్మదిగా సాగిపోయేది. ఆ బాల్యప్రవర్తమాన సాహర్ద్ర) పటిమ అలాంటిదని నాకు బోధపడ్డది. అప్పుడు మా రాజమ్మకి పెళ్లి తలపెట్టేరు. అది నాకు ఒకండుకు విచారకరం, ఒకండుకు సంతోషకరం అయింది. సరి ఇక పెళ్లయిన తరువాత అత్తవారింటికి వెళుతుంది—అదృశ్యం అవుతుంది అని తోచింది. అప్పటికేడో పెద్దక్లాసే చదువుతుండే వాడిని మరి. రాజు అత్తవారింటికిపోతే నాకో పెద్ద నష్టం కలిగిందన్నమాట! కాకపోతే మరేమిటి—మాయిద్దరి హృదయాలనీ కలిపి కడుతూన్న స్నేహలత పటక్కున తెగిపోతుందన్నమాట. నాహృదయం బద్దలైపోయినట్టు కాదూమరి. సోదర సోదరీప్రేమ అని ర్వచ నీయమయినది. అనుభవం మీద, ప్రకృతి దగ్గర నేర్చుకోవలసిన పాఠమేగాని, అది నేటి ఈ అభ్యాపకు లెవ్వరూ చెప్పలేదు. మాది, సోదర సోదరీప్రేమ కఠీతమైన, కామేతరమైన, దుర్వాంఘా దూరమైన, మరియొక ఉత్కృష్ట ప్రేమ ఏదైనా ఉంటే అదే.

'రాజా! రాజా! పెళ్లిపోతున్నావా? రాజమ్మా! ఒక్క మాట. ఉండుండు. రైలాక్కసారి అపండి. మా రాజమ్మతో

మాట్లాడవలసిన వనుంది. రైలావరూ' అంటూ ప్లాటుఫారంమీద పరుగెత్తా. 'శక్తి' మని గోడరగిలింది బుట్టకి. తెలివొచ్చింది. అది కల—రాజు అత్తవారింటి కెళ్లిపోతూ న్నట్టు వచ్చింది. ఎంతేంటి ఆ ఉడయాన్నే రాజమ్మ వెళ్లిపోయింది అత్తింటికి. మేమందరం ప్లాటుఫారం వరకూ వెళ్లం కూడామా! అదేకల మళ్లీ. కాని రాజుతో నిజంగా మాట్లాడలేదు. అలావుంది నా ఆదుర్దా. మరి రాజు రాదేమో. ఎందుకు రాదు. ఎప్పుడూ రాకుంటే పండుగకై నా రాదా? పండుగకైతే అతన్ని కూడా చూడొచ్చు. రాజు పండుక్కి వస్తూండడం వెళుతుండడం రెండేళ్ళు జరిగేయి. ఏడాదికోసారి వస్తే యుగానికోసారి వచ్చినట్టుండేది. వచ్చినప్పుడల్లా నన్ను చూడందే పోలేదు. కాని యిది వరకులా కలిసి మాట్లాడటం లేదు. నాకూ మొహమాటమే!వచ్చింది. మళ్లీ మామూలుగానే వచ్చింది. కాని యీసారి తానొక్కరైతే రాలేదు. ఇక్కడనుండి వాళ్లమ్నా వాళ్లనాన్నా వెళ్లే వాళ్లతో కలిసి వచ్చింది. వచ్చిందికాని నాకు అగుపడలేదు. చాలకాలం ఉండిపోయింది. మరి వెళ్లడం తలపుకూడా లేనట్టగుపిస్తున్నాది. నావిచార మేమిటంటే వచ్చిన తరువాత వొక్కసారైనా కంటపడలేదేమి అని. అనలు అత్తవారి ఊరునించి ఉత్తరమైనా రావటంలేదని మాయింట్లో అనుకోగా విన్నా. ఏమైనా చాలా సందేహంగానే ఉంది. ఈకులాసా ఖైదురాజుకి ఎందుకూ?

ప్రమాదవశముననో, నా అదృష్టవశముననో ఆవేశ రాజన్యు నాకంటపడి మెరపులేకలా మాయమైంది. కాని ఆ ఒక్క లిప్తలోనూ రాజులో ఎంతోమార్పు అగుపడింది. బట్టు మనిషిలావుంది. అంతకంటే మరేం గ్రహించడానికి వేళయింతగనక! కొంపదీసి రాజమ్మ జీవితం విషాదాంతం కాలేదుగద!

మరికొంతకాలం పోయాక వా సవం అయిన సంగతి తెలిసింది. ఇసకతోటి, రాళ్లతోటి రప్పలతోటి ఒక పెద్ద పరాగం రేగిందిట. ఆ ఝంఝామారుతం ధాటికి ఆగ లేక, చక్కగా చిగిర్చి పెద్దరసాల పాదపం కూకటివేళ్లతో సహా పడిపోయిందిట. నిరాధారనిరంజనం అవడంచేత, అది మరి లేవ లేక పడిన స్థలంలోనే, కుములుతూ కుళ్లు తూ ఉండిపోయిందిట. అదిలేది బాగుపడం కల్లోనివార్తట. అప్పుడు హృదయంలో సమద్రాలు కలతపెట్టాయి. ద్వాదశాది త్యులు పుట్టి హృదయం దగ్గం చేస్తూన్నా రా అనిపించింది. నాకు వర్తనాతీతమైన, అవ్యక్తమైన బాధపట్టుకుంది. కాని ఒక్కొక్కప్పుడు నాకు నవ్వువచ్చేది. ఎందుకో? కాని, నాదుఃఖం కాలమాసస్థితిలో తగ్గుతూ వచ్చింది. కొంతకాలానికి అదృశ్యం అవుతుండేమో! అది ప్రకృతి తంత్రం. ఇంతకీ దైవేచ్ఛ అలా పుష్పప్పుడు మానవమార్తలం ఏం చెయ్యగలం? కాని చెయ్యగలిసిన దొక్కటి ఉంది. ఒకవ్యక్తి బాధపడుతూ న్నుప్పుడు, ఆవ్యక్తికి దైవసహాయంలేనప్పుడు, మానవుడన్నవాడైన ఓదార్పాలి, కొంత

లోకొంత. మానవుడు సాధ్యమైనంతవరకూ ఆవ్యక్తికి బాధ తగ్గించడానికి ప్రయత్నిస్తే చాలు. అదే పదివేలు. ఆపాటి సహాయం మనసంఘం చెయ్యదా అనుకున్నా. సంఘం అంటే మనలాటి మానవసమితి కదా! మానవత్వంలేకుండా ఉంటుందా? అనుకున్నా. ఒకవేళ అలా లేక, 'Adding insult to injury' అన్న ఫక్కిలో ఉంటే అది రాక్షసం. సంఘం ఏమంత వెట్టిదయితే కదూ!

ఆవేశ ఉదయాన్ని ఆరున్నరకి లేచి పెరట్లో పళ్లు తోముకుంటన్నా. పెరటినందు లోంచి ఎవరో రాబోయి చప్పున వెల్లిపోయి నట్టయింది. 'ఎవరు?' అని రెండుసార్లు అన్నా. కాని బదులులేదు. లేవబోతుంటే మా అమ్మ వెల్లి చూసి 'నువ్వేనా? రా! రావచ్చు. కొత్తమొహాలు ఏమీలేవు', అంది. అప్పుడు ఓవ్యక్తి ప్రవేశించింది. పోల్చుకోలేకపోయా. బాగా చూస్తే తెలిసింది. నా కళ్లని నేను నమ్మలేకపోయా. ఆ నిర్భాగ్యపు వ్యక్తి రాజమ్మ. ఈ రాజమ్మతో నేనా నేను చిన్నదన్నాడు ఎంతో కలివిడిగా ఆడుకొనేవాడిని! ఆ దివ్యమంగళ విగ్రహాన్ని ఎందుకింత భయంకరంగా, వికృతంగా తయారుచేశారు? చిత్రకారుడు రాసిన, విచిత్రచిత్రంమీద, సిరాబుడ్డి ఒంపేస్తే ఎలా ఉంటుంది! అయ్యో రాజమ్మా! దురదృష్టవంతురాలా! ఎత్తుగాలేచిపడుతూ, వీదికలలా జలజలలాడే ఆమెకురులపై, నల్లత్రాచు వలె పిరుడలదాకా వేలాడే ఆమెజడపై

పాపిష్టి సంఘాని కింత కక్ష ఎందుకూ? పూర్తిగా జత్తుతీసి వేయబడ్డది. ఆమె ముఖ కమలం వికృతంగా తయారయింది. అందాల చందమామ రాజమ్మ ఇప్పుడెలా ఉందో. సంఘ సంస్కార కర్తలు ఇలాంటి దౌర్జన్యం మాన్పడానికి బ్రయత్నించకపోతే, వారి ఉద్యమం యావత్తూపొల్లు. పట్టుపరికిణీ కట్టుకొని, పట్టుబాకెట్టు తొడుక్కొని, జాట్టు బాగా దువ్వొని, ముఖచంద్రుడు వెన్నెల ఒలకపోస్తూంటే, వెండిపల్కెం పట్టుకొని, పువ్వులకోసం పెరట్లోకి వచ్చే రాజమ్మని చూసి మురిసిపోయిన కళ్లు, తెల్లపంచ కట్టుకొని, జాట్టులేక, కూలిపోయిన హృద

యంతో, దేహం కృశించి, పువ్వులకోసం వచ్చిన రాజమ్మని చూసి అశృపూరితాల యిపోయేయి. మొహం మీద పడు తూన్న మత్తపుష్పంధ మాలలాంటి ముంగురులు నవరించుకొనే లేత చేతులివ్వదు మునుకు నవరించుకుంటున్నాయి! ఇది చూచి సంఘం నవ్వుతోంది. ఇది దాని రాజ్యం—

ఆమె హృదయంలో పుట్టిన ఉజ్వల జ్వాలా మాలికలవేడి సంఘానికి తగలడం లేదా? ఆమె వంటరిగా కార్చే కన్నీటి ప్రవాహంలో సంఘం, ఉపిరాడక, ఉక్కిరి బిక్కిరికావటం లేదా!

కర్నకా!

శ్రీ వి. వి. రామకృష్ణారావుగారు

గోవును పూర్వపుంజనులు గోమునపూజల సేయుచుంజనన్
నీవదిత్రోసి రాజనుచు నీదగులాభమె కోరుచున్వనన్
ద్రోవను మార్చుచునరుణః దాల్చకదానిని బాధద్రోతువే
గోవది దానిఁగావనిచో నేగతులుండపు కర్నకా ధరన్.

పాపములన్నిటన్ బశువు బన్నముపాలును సేయుచుండుటే
తాపము కల్గఁజేయునుగదా భగవంతున కెల్లభంగులన్
కోపముపూనకే పశువు క్షేమమెగోరెడి వాఁడవైనచో
నాపని నీకు నెల్లపుడు నందగఁజేయును బెక్కు సౌఖ్యముల్.

గోవును నమ్మియె మనవా రేవిధముగ ముక్తినిొందిరో యారీతిన్
నీవును నర్మిలి జనినన్ దైవము నిన్నవరతము దయఁజూచుగదే
నోరెఱుంగని పశువులంగడు కాఱియ వెట్టంగనేమి కర్ణంబయ్యా!
పెరుగును నీపాపంబది మఱిమఱి బాధలనుబడెడు ముందున నింగిన్.

మానులకుగూడ దుస్సాధ్య మగుచునుండు ముక్తినొక భర్తృసేవచే బొందునతివ
యటలె నీకల్పమగునావు నాదరించి పరమపదమును బడయుమో పతిరణివ.

హంసానంది - జంపెతాళము

రీతివ మేళకర్తయగు “గమవశ్రమ” యందు జన్యము

అరోహణ : స రి గ మ ప ని స

అవరోహణ : ,, శు అం ప్ర చ కా,,

— పాడవ పాడవము —

వ్రేలికి రెండు అక్షరముల చొప్పున ఘాతముండి రెండు అక్షరములు త్రోసి
పాడుకొనవలయును. ఈ కీర్తన ఖండ గతిగా వ్రాయబడినది.
మిశ్రజాతి జంపెతాళము వేసి పాడుకొనినను అనుకూలము యుండును.

పల్లవి. పరమ బాంధవులనుచు - పరులదాస్యము నలిపి

పరమార్థమును మరచి - బ్రతుకుచుంటిని॥

పరమ॥

అనుపల్లవి. పరమాత్మ నన్ను నీ - దరిజేర్చుకొమ్మనుచు

పరివరివిధంబులను - బ్రతిమాలుచుంటి గద॥

పరమ॥

చరణము. ధర్మై ని నీవె తలి - దండ్రుగురు దైవమని

దారిద్ర్యమును మరచి - ధ్యానింపుచుంటి గద

దారసుత బంధువులు - తనువునకే గాని నా

దారిజూపంగ నెర - దాతవని నమ్మితిని॥

పరమ॥

పల్లవి. ,, సససా సాసా		నీసానీదాదా		,, దనిదా మదమా		గమగారిసాసా
,, పరమ బాం		ధత్తులనుచు		,, పరుల దళల		శ్వేతమాసరిపి
,, సససా నిసగరి		సనిరిస నీదాదా		,, నిదదా నినుమా		దమగమ గారిసా
,, పరమా బ్రహ్మలలం		ధత్తులనుచు		,, పరులదళల		శ్వేతమాసరిపి
,, సనిసా,,సా		గాగామాదాదా		,, మదనీదామా		మాగాగమదనిసా
,, పరమా,,ర్థ		మును మరచి		,, బ్రతుకుచుం		టిని రత్తలలమా

అనుపల్లవి.	,, పని పొని పగా		గాగమదాగమదా		దామదనీదామా		గగమమదదనిసా
	,, పరమాఅర్థ		మునుకు మరలచీ		బ్రనుకు నుచుం		టినినిఇరలలమా
	,, గగమాదామా		దా ,, నీసా ,,		,, సససా ,, సా		సరిసనీదాదా
	,, పరమాఅర్థ		న ,, న్నునీ ,,		,, దరిశీ ,, ద్దు		కొడిడిమ్యనుచు
	,, గమదమ దమదా		నినిదానీసా ,,		,, సససారీసా		నిసరిస నిసనిదదా
	,, పరమాఅర్థ		నలలమ్యనీ ,,		,, దరిశీదీద్య		కొడిడిమ్యఅనుకుచు
	,, సరిసరి గాగా		గమదమ గారీసా		,, సరిసససాసా		నిసనిదమాగమదని
	,, పరిపరిచి		ధంంబులను		,, బ్రతిమలలలు		చుంంటిగలదల
	,, సరిసాసరి గా		గరిగమగరిసాసని		నిసనిదదనిదమమద		మగగమదమగమదని
	,, పరిపరిచి		ధంంబులను		బ్రతిమలలలలు		చుంంటిగలదల

(పరమకాంధపులనుచు)

చరణము.	,, గగగా,,గా		గమదమ గారీగా		గమదనిదామాగా		గమదమ గారీసా
	ధరపై,,ని		నిఇఇఇకెరి		దంంబ్రుగురు		కై ఇఇఇవమని
	,, సాసా ,, సా		ని సరిదామాదా		,, మదనిసాసా		గామా గారీసా
	దానీ,,ద్య		ముకునుమరచి		,, ద్యనింపు		చుంటిగద
	,, గగమాదామా		గమదనిసాసాసా		,, సససా రీసా		సరిసనీదామా
	ధాతరనుక		బంంంధువులు		,, కమవువకై		గలలలనియా
	,, గమదమ దమదా		నినిదమదనిసాసా		,, సససా సగరిస		నిసరిస నిసనిదదా
	దలరలనుకుకె		బంంంధువులు		,, కమవువకై		గలలలనిఇనలల
	,, సరిసరిగాగా		గమదమ గారీసా		సరిసససాసాసా		నిసనిదమా గమదని
	దలరిఇకాకు		పంంంగ వెద		దలలలలలదని		నలలలమ్యురిఇనిఇ
	,, సరిసరిగరిగా		గరిగమదమగరిసని		నిసనిదదదమమద		మగగమద గమదనిస
	దలరిఇకాకు		పంంంగ అనెవరల		దలలలలలలలలని		నలలలమ్యురిఇనిఇ

(పరమకాంధపులనుచు)

ముక్తాయస్విరము

సాసనినిద మదనిస		నీదదమ గ మనిదమ		గమగ సాస నిస నిస		నిదనిసాసామాగ
, స నిసనీదామాగ		మాసా గామదనిస		నిసగాగ రిగరి		రినిసనిదమదానిమదని

పుష్పచయము

నతులకు సలహాలు

అస్తమానూ అదే పనిగా మాట్లాడుతూ వుండకూడదు. మీ పురుషులకు మీ మాటలు విసాలని కుతూహలం వుంటుంది. మీరు అస్తమానూ మాట్లాడితే పేలవమైపోయి ఆసహ్యం పుడుతుంది.

మీ భర్తలను మీరు గాఢంగా ప్రేమించాలి. కాని అంతగా ప్రేమిస్తూన్నట్టు పూర్తిగా తెలిసిపోకూడదు. కొంత దెట్టుకూడా వుండాలి.

మీ భర్తల కిష్టమైన పదార్థాలనే ఎప్పుడూ తయారుచేసి పెడుతూంటే, ప్రేమబంధం కాగా దిగుతుంటుంది.

మీ భర్తలయొక్క పురుష సంబంధమైన ప్రయోజన విషయాలలో మీరు కలగకేసుకోకూడదు.

మీ భర్తలతో దెబ్బలాడేటప్పుడు ఆ దెబ్బలాలను పెరగనియ్యకండి. తర్వాత ఆవిషయాన్ని గురించి మతిచిపాండి.

మీ భర్త లేనైనా తప్పలుచేస్తే, నెమ్మదిమీద వానినిగురించి మందలించాలి; వారి మంచిగుణాలను పొగుడుకూను.

మీ భర్తలను యింటి పనిమనిషిగా చూడకండి; మిమ్మలను నుఖపెట్టడానికచ్చాడు గాని, మీపని మనిషిగా రాలేదు గనుక.

అస్తమానూ మీగుడ్డలు, మీ నగలు, మీ తేమిన్నిగురించే చెప్పకండి మీ భర్తలతో; వాళ్ల వేషభాషలనుగురించి కూడా సలహాలివ్వండి.

వారు ఏకాంతంగా వుండాలని యిచ్చగించుతూ యింటారవ్వడప్పుడు. ఆలాంటి సమయాలు కనిపెట్టి వారిని సమీపించండి.

దేయ్యాలగుడ్డు

ఈమధ్య లండనులో బార్మిడాసకారాలె అనే ఆయనయొక్క పక్షివిషయకాస్త్ర సంబంధమైన లాహితీటరీ అత్యుకాని కొచ్చింది. దానిలో పెద్దపెద్దగుడ్డు వున్నాయి. ఇప్పుడు ఆగుడ్డు అందరికిని విశోదమైంది. ఆగుడ్డు 'ఎపోర్నిస్' అనే పక్షిదట. ఆపక్షి మెడగాస్కర్ దేశంలో మూడునాల్గు వందల సంవత్సరాలక్రితం వుందని తేల్చారు. దాని ఎముకలనిబట్టి 15 మొదలు 20 అడుగులవరకు ఆపక్షి ఎత్తుంటుందని అనుకుంటున్నారు. ఆగుడ్డు 1858 లో దొరికిందట దాని పొడుగు 18 అంగుళాలు, చుట్టుకొలత 9 అంగుళాలు. అదేకన్నులు వెనుక యీగుడ్డని తెచ్చి రెండు చిప్పలక్రింద బద్దలుకొట్టి అన్నం వండుకొనే పాత్రలక్రింద తదితర పాత్రలక్రింద వాడుకొనేవారట. ఆగుడ్డుకి ఒకప్రక్క చిల్లుపెట్టి, చిన్నరొదచేసే పక్షిగుడ్డలు 80, 000 దానిలో పోస్తే పడుతుందట. ఈ గుడ్డలో ఒకదానిని 282 పౌణ్డ్లకి అమ్మారుట. ఇప్పుడా పక్షి

ఆ సమీపాల్లో కనపడటంలేదు. ఈపక్షి పెట్టుయినా పట్టుకోవాలని ప్రయత్నిస్తున్నారు. అక్కటిల్ సముద్రం లోకి చాలాదూరంపోతే కొరకవచ్చునంటున్నారు కొంతమంది. కాని అప్రదేశాలు నిత్యం మంచు కొండల తోటి, పొగమంచుతోటి నిండివుంటాయి. అందుచేత అక్కడికి వెళ్లడం యిప్పుడు నీలుండదని పూరుపన్నారు.

కోరియాశ్రీల ఘోషావధతి

కోరియాదేశపు శ్రీల ఆచారాలు చాలావంతగా వుంటాయి. వీరు వీధులలో తిరగటాని రావలసి వస్తే ఆపాదవస్తకం ఒక పెద్ద కొటులాంటిది కప్పుకుని తిరుగుతారు. అంటే వారి శరీరం పురుషులకళ్ల కాస్తంలైవాపడగూడదన్నమాట. ఇవి చాలాచాలాప్రమాదాలకి కారణమైంది. ఇక యీ ప్రమాదాలు సహించ లేక వాళ్లో ఏర్పాటుచేసుకున్నారు. ఆ ఏర్పాటుప్రకారం, పురుషులు వీధుల్లో తిరగేటప్పుడు శ్రీలు తిరగ కూడదు. శ్రీలు తిరగేటప్పుడు పురుషులు బయటకు రాకూడదు. ఇలా ఏర్పాటుచేసుకోవడం మూలాన్ని నొకరి అడ్డంకి యింకొకరికి లేకుండా న్యేచ్ఛగా తిరగటానికి వీలయింది. ఆ ఏర్పాటేమిటంటే సాయింత్రం కాగానే ప్రతిపూరిలోనూ ఓపెద్దగంట వాయిస్తారు. ఆకబ్ధించినగానీ పురుషులు వాళ్లువాళ్లు చేస్తూన్న పనులన్ని కట్టేసి యిళ్లల్లోకొచ్చి మక్కినకేమల్లా కూర్చోవాలి. అంతట శ్రీలు బయటకొస్తారు తిరగటానికి. మళ్లీ కొంతసేపయ్యాక, శ్రీలు యిళ్లకు చేరుకునేసరికి కేరేయింకోగంట వివరించుకుంది. ఆచప్పుడువిని గాని పురుషులు బయటకు రాకూడదు. ఆలా ఒకళ్లవేళ్లలో యింకొకళ్లు బయటకువచ్చారంటే కఠినక్షిలు పడుతూండేవి. ఇంత కఠినంగావున్న వాళ్ల ఘోషావధతి యిటీవలిటీవల కొంచెంకొంచెం తగ్గుతూవస్తోంది. పైగా వీరికి భారతసేనాచాలంటే చాలాభయం కూడాను. ఆపేరుచెబితేచాలా గజగజవణిపోతారు. అందుకుగాను వికృతంగా విగ్రహాలను తయారుచేసి ప్రతిపూరి పాలిమార్లలోనూ వుంచుతారు. దయ్యంభూతాలు యీ బొమ్మల్ని చూచి పారిపోతాయని వారి నమ్మకం.

రకరకాల ఆకులురాల్చే చెట్టు

సిలోసులో వొ చెట్టు కాశ్మీరేత్తలందరికీ చాలా పనిచెబుతోంది. ఆచెట్టు మామూలు చూమిడిచెట్టుంత వుంటుండటం. అన్ని చెట్లల్లాగా కాకుండా, ఏడాదికి 4 సార్లు ఆకులన్నీ రాల్చేసి మళ్లీ చిగురుస్తుంది. చిగిర్చినప్పుడల్లా రకరకాల ఆకులు కేస్తుంటుంది. ఒకసారి కేసిన ఆకులు మళ్లీ రెండోసారి కనపడవు. ఇలా రెండు సంవత్సరాలనుంచి మారుతూ వస్తోంది. దానికాయ మనపెద్ద ఏవీల్ కాయకు రెండింట్లు కాయ వుంటుంది. పెద్దపెద్ద కాశ్మీరీలు యీవింత ఏమిటో అని పరీక్షిస్తున్నారు.

ఏనుగు గుమ్మిడికాయ—పాను బంగాళాదుంప

అమెరికా దేశంలో కార్డియల్ అనే ఒక వ్యవసాయదారు దున్నాడు. అతను బంగాళాదుంపలు పండిస్తుంటాడు. ఒకనాడు ఓ బంగాళాదుంపని తవ్వ యింటికి తీసుకువచ్చి తూస్తే 1 పాను 11 అవున్నుంటుంది. అంటే ఒక్కడుంప ఓ సంసారానికి కూరకి సరిపోతుందన్న మాట. స్టాండాలోకూడా ఇలాంటిదే థింకోటి. గుమ్మిడికాయ పానుని వుండగానే విపరీతంగా పెరుగుతూ వచ్చింది కోలా ఒక పాను చొప్పున. అల్లా పెరిగి పెరిగి యిప్పుటికి 107 పానులయింది. యింకా ఎంత పెరుగుతుంో !

విదాకుల వివరీతం

హరిపుడ లో విదాకులు వివరీతంగా జరిగిపోతున్నాయి. వివాహాలెల్లా జరుగుతున్నాయో, విదాకులు కూడా అల్లాగే జరిగిపోతున్నాయి. యామధ్య హరిపుడ దాక్షకొకడు యాలా నిర్వచించాడు అక్కడి పరిస్థితుల్ని:—“ఇక్కడజరిగే ప్రతి 10 వివాహాల్లోనూ 8 విదాకులైపోతున్నాయి. యీ వివాహాలు విదాకులు వివరీత క్రిడావిశోదం క్రింద మారిపోతోంది.—ప్రాద్దున్న చేతునున్న వివాహం సాయింశ్రందాకా వుంటుందో వుండదో చెప్పడ కష్టమైన పరిస్థితులుకూడా వస్తాయి యిక కొద్ది రోజుల్లో—ఇది శేవలం పశుతుల్యం—దీని నిశోధించేందుకు ఏదేనా క్రొత్తపంథా తొక్కాలి ప్రభుత్వం. లేకపోతే యిది యింకా నీచం అయిపోయి దేశ గౌరవం నాశనమౌతుంది...”

స్వదేశీ తాలిబాట్లు బంధ్యాలు

హిందూమతానికి శిరోభోషణమైనది‘ఆచారము.’ దీనిలో కాలానుగుణ్యంగా ఆశీక విషయాలలో ఆశీకమార్పులు జరిగాయి. కాని, ఏ విషయంలో ఎన్నిమార్పులు జరిగినా, పురుషులు యజ్ఞోపవీతాల్ని, స్త్రీలు మంగళనూత్రాల్ని యంతవరకూ పరమపవిత్రమైనదిగా యెంచుతూనే యున్నారు.—యీ పవిత్రతను కాపాడు నుండుటకు ఏ పనిచెయ్యడానికై నా వెనుదీయదు. కాని, మన నిత్య కృత్యాలలో వాడుకొగడి ప్రతీది విదేశ వస్తువే. వాటితోపాటు ఆ విదేశీదోషం వీటికి తగిలింది.—

మనూరి ప్రత్యేకత, మనమత ప్రాముఖ్యత, మనదేశ చరిత్రమం పురోభివృద్ధి, మన ఆశయాల అధ్యైత, మనం నిత్యం కొరుకూ, దానికై సర్వవిధములా పాటుపడుతున్నాయన్న మనకు యీ మంగళనూత్రంయొక్క దారం సీమదారం కాకపోతే తేరే గత్యంతరలేమా? ఇప్పుడు ప్రతిపట్టణంలోనూ, ప్రతిపల్లెలోనూ, యీ సీమ బంధ్యాలు, యీ సీమ తాలిబాట్లు విరివిగా అమ్ముడై పోతున్నాయి. అచ్చంగా మనప్రతితో దారం తీసి, మనం రయారుచేసినవి దొరకడమేలేదు. సీమనూలు తెచ్చి దానినే నాలుగైదుపేటలు కలిపి, కేసి అమ్ము తూంటే, అదే మనం స్వకృమైన స్వదేశీదని మోసపోయి కొనుక్కొంటున్నాము. ఇది చాలా విచారమైన సంగతి. అండుకని, ఎవరికి కావలసినవివారు స్వంతంగా రయారుచెసుకోవడం నూటికి మారుపాళ్లు మంచిది. కనక, ప్రతిగృహిణియూ, తన దినచర్యలో ఇదికూడా ఒకపరిశ్రమక్రింద ఎంచి, రయారుచేయడం మంచిది. ప్రతివారికి కావలసిన ఖద్దరును చాలామంది ఎవరింట్లో వారు రయారుచేసుకోవటం లేమా? ఆదారమే దీనికి కూడ పుషయోగించితే, చాలా నులభమాతుంది; పవిత్రతా వుంటుంది.

ఇక లేనివాడు, ఖద్దరువలేక, దీనినికూడా అఖిలభారత చరఖాసంఘంవారు గమనించి, చేపడితే, లోటుండదు.

యజ్ఞోపవీతాలు హిందువులలో కొన్ని వర్ణములవారే వాడతారు; కాని మంగళనూత్రం ధరించని మనాసినియే యుండదు. కాన కొన్నిలక్షల సంఖ్యలో యీ తాలిబాట్లు యజ్ఞోపవీతాలు రయారు కావాలి. ఖద్దరు పుత్తెత్తిచేసే సంఘాలుగాని అఖిలభారత చరఖాసంఘంవారుగాని నమ్మకంగా విరివిగా వీటిని రయారు చేయిస్తే, చాలా చవుకగాకూడా కిడుతాయి. అందరికి అందుబాటులోనూ వుంటాయి. వారి యితిరీతిల రకాలతో వీటిని పూయారా విరివిగా ఆతి నులభంగా ప్రచారంలోకి తీసుక రావచ్చు. అటు వారికి వ్యాపార ధర్మంగానూ వుంటుంది; ఇటు తాలిబాట్లు యజ్ఞోపవీతా లికి అపవిత్రదోషం సోకుండా చేసిన వారౌతారు. కాన గమనింపగోరుచున్నాము.

గ్రంథ సమీక్ష

శాంతి ని కేతనము (ప్రథమ భాగము)

కర్తలు శ్రీ ఆకురాతి కృష్ణమూర్తి చలమయ్య గారలు. ప్రకాశకులు, ఆకురాతి చలమయ్య, మాప రింపెండెంటు, శాంతిపట్టణము, విశాఖరము, రూ. గో. తెల శేషమలైదు 1-8-0, క్యాలికోలైదు 2 రు.

జేటి పవిత్రభారతమునీ శ్రీ రవీంద్రకవింధ్రులు వారి 'శాంతినికేతనాశ్రమము'లో ప్రతిబుధవారమునఁ బ్రార్థనామరమందుఁ గావించిన ధర్మప్రసంగములన్ని యు 'శాంతి'కేతన' మను నామముతోఁ గొన్ని సంపు టములుగాఁ బ్రచురింపఁబడియున్నవి' వానిలో కొన్నిటిని ఆకురాతిసోదరులు అనువదించి యీ పుస్తకముగా ప్రకటించినారు.

హిందూమతమును, ఆదర్శములను ఆధునికుల కర్థ మయ్యేటట్లుగా వ్యాఖ్యానం చేయవలసిన అవసర ముతో వుంది. ఈ మహర్షిగ్రంథము అట్టి వ్యాఖ్యానము గానుండా, మహాన్నరీతానము, ఆధ్యాత్మిక భావాలు ఆకర్షణీయంగా వున్నాయి. జిజ్ఞాసులందరూ చదువదగిన పుస్తకమే.

ప్రేమ తపస్విని

కవి శ్రీ లెక్కూరి శ్రీనివాసమూర్తిగారు, తలమర్ల, కొత్తచెరువు పోస్టు, అనంతపురమండలము. ప్రతి తెల 0-8-0.

ఇది చిన్న ఖండకావ్యము. 'పవిత్రత్రేహిపాసన మున జీవితముగదపు పల్లెపదలి ఏకాంతమును సంగో ధించును స్వయంగాధను తెప్పిగొనుట' ఇందలి వృత్తాంతము. ఈ 'తెప్పిగొనుట'లో వారి తెన్నులేదు. మొదట పల్లెపదలి ప్రకృతినిగని పూర్వము ప్రియు నితోనున్నప్పటి విషయాలను తలచుకొని వియోగ రాధననుభవిస్తూ ఒక చెట్టునీడను నిద్రపోతుంది.

కలలో కాంతుడు కనపడి తన వియోగభరాన్ని వెల్లడిస్తాడు. తా నదివిని అతనికి 'యోగవియోగ ములో' సాధారణకు అని వేదాంతం చెప్పుతుంది. దానితోనే తృప్తిపొందుతూపచ్చి చివరి రెండు పద్యాలలో మరీ వియోగభాదలో పడిపోతుంది.

ఒకచో కవి 'విన్ను పూదీగవలె' స్పటించి జగదీశ్వరుడే వసియుంచుకేమి నీలో గుణరాసి, కావ్యకళలో కవి తన్మయఁడైన రీతిగ' అన్నాడు. కాని చివరి రెండు పద్యాలను పల్లెపదలిని అనవీయ ముండా తానే గభాలను తనసంగతిని ఆనివేసినట్లుంది. అందుచేతనే కవి హృదయతాపం కాత్రుపదలి వేదాంతానికి అతకలేదు.

కవిత్వం మాత్రం బాగుంది. భావాలు మనోహరంగా మార్గవంగా ఉన్నవేగా ఉన్నాయి. కథలో ప్రకృతి శాందవిస్తూవుంటుంది. కవి ప్రకృతి పరికిలన బాగా చేయగలరు.

హిందీ తెలుగు సులభబోధిని
(ప్రథమ భాగము)

కర్త శ్రీ వంకాయల శేషవతారము, హిందీ ప్రచారిక, ఉన్నవ, ప్రత్తిపాడు పోస్టు, గుంటూరు జిల్లా. ప్రతి ఒకటికి 4 అడాలు.

రచయిత అనుభవము నుపయోగించి దీన్ని రచించారు. స్వయంగా నేర్చుకొనువారికి ఉపకరిస్తుంది. వివరణలన్నీ తెలుగులో ములభంగా బోధపడేటట్లు వ్రాశారు.

హైందవ ధర్మపాలిలు

గ్రంథకర్త: మురవరము ప్రతాపరెడ్డిగారు. ప్రకాశకులు: జేకోర్డారక గ్రంథమాల, 2844, ఇమాంబా దీధి, సికింద్రాబాదు.

డాక్టరు ముల్పూరి రంగయ్యగారు
 వారి ధర్మపత్ని శ్రీమతి ముల్పూరి చుక్కమ్మగారు
 పశ్చిమగోదావరి జిల్లాబోర్డుకు శ్రీ రంగయ్య
 గారిని ఆధ్యక్షులుగను శ్రీమతి చుక్కమ్మ
 గారిని జిల్లాబోర్డు సభ్యురాలుగను కాంగ్రెసు
 వారితో ఎన్నుకొనివేరి.

భక్త పారవశ్యం

హైందవధర్మచోరిలను పాశ్చాత్యులముగల నిది కొందరి హైందవవీరుల గాధ. ఇందు గోరా, భట్టా సింగు, ఇందుమతి, సోమన్నాది, గురుగోవింద్ మొదలగు 12 వీరచరితములు గలవు. చదువుచుండ రక్తము నుడుకెత్తి పదలు పులకరింపచేయు వీరకథలు. హిందూ దేశమున వివిధ ప్రాంతములయందలి చరిత్రలనుండి సంగ్రహించి శ్రీ సురవరము ప్రతాపరెడ్డిగారు చాల బాలికలకుమీద సర్వమానట్లు తెలుతెలుగున చక్కగా చిత్రించినారు. ఇట్టి గ్రంథమును ప్రధమపుష్పముగా ఆంధ్రమహాజనులకు సమర్పించిన శ్రీ దేశోద్ధారక గ్రంథమాలవారు ప్రకంపార్థులు.

ప్రాథమిక స్వత్వములు ✓

గ్రంథకర్త: సురవరము ప్రతాపరెడ్డిగారు. ప్రకాశము: దేశోద్ధారక గ్రంథమాల, 2844, ఇటుంబా వీధి, సికింద్రాబాదు. ఇది ఈ గ్రంథమాలవారి రెండవ ప్రచురణము.

వాక్ స్వాతంత్ర్యం, రచనాస్వాతంత్ర్యం, మత స్వాతంత్ర్యం, ఆత్మ స్వాతంత్ర్యం, సమాజ స్వాతంత్ర్యం మొదలైన ప్రాథమిక హక్కులు దేశదేశాలలో ప్రజలు ఎట్లు సంపాదించిలో బాగుగా వివరింపబడియున్న దీ గ్రంథముతో. ప్రాథమిక స్వత్వములులేని మానవజన్మనిరర్థక మను భావ ముట్టిపడునట్లుగా వ్రాసిన శ్రీ సురవరపు ప్రతాపరెడ్డిగారు చాలా ఆభివందనీయులు.

దీనికి శ్రీ డా. భోగరాజు పట్టాభి సీతారామయ్యగారి ఉపోద్ఘాతము కొంత నూతనకాంతి నిచ్చినది.

ఇట్టి గ్రంథములను ప్రచురించి యీ గ్రంథమాల వారు సార్థకవాములగుచురని ఆశించుచున్నాను.

వ్యభిచారం ✓

కర్త: శ్రీ గజపతిరాయవర్మగారు తాజీపల్లి గూడెం. డెమ్మిపైజాలో క్షేత్రాకారమొద చక్కగా ముద్రింపబడిన పుస్తకం.

దీనిలోని విషయములన్నియు వెనుక 'ప్రతివాసి' అనే పేరుతో గజపతిరాయవర్మగారు 'సరస్వతి' పత్రికలో వ్రాసినవే, తిరిగి పునర్ముద్రించినారు.

వివిధదేశాలలో వ్యభిచారవృత్తి ఎట్లు జన్మించి వృద్ధిపొందినదో వివరించినారు. ఈ విషయాలన్నీ అనేక గ్రంథములనుండి చాలా ప్రయాసమొద నేకరించి వ్రాసినారు. అక్కడక్కడ భాషాసౌష్ఠవం లేక చాలా నన్నుముగా వ్రాసినారు. అసలు రచనా వస్తువే అటువంటిది.

జాతీయవిచ్ఛేదనము, సంఘ విధ్వంసము, ఆత్మ గౌరవనాశమునైన యిట్టి యీ పాడు వ్యభిచార వృత్తిని నిర్మూలించుటకు సోవియట్ రష్యా పద్ధతుల ననుసరిస్తే కొనసాగునేమో!

నిర్మాణసమస్యలు

కర్త: ఆంధ్రరాష్ట్ర కాంగ్రెసు సోషలిస్టుపార్టీ కార్యదర్శిగాలైన శ్రీ పుచ్చలపల్లి సుందరయ్యగారు.

ప్రకాశము: నవక క్తి కార్యాలయం, రెజినాద. వెల 24 అణా.

దీనిలో కాంగ్రెసు, కాంగ్రెసుసోషలిస్టుపార్టీల సంబంధమును గురించి వ్రాయుచూ బహిరంగసభలను, మహాసభలను వివిధముగా జరుపవలెనో ప్రజలలో నుత్సాహము కల్పించుటకై పూరేగింపులు మొదలైన వాటి నేవిధముగా నేర్పాటుచేయవలెనో, ప్రజానిక ముతో కలసి ఏవిధముగా పనిచేయవలెనో, సభలలో నుపన్యసించవలసినరీతి, స మ్మె లు, కార్మిక రక్ష పోరాటముల నెట్లు కావింపవలెనో, విద్యార్థియువజన శ్రీ సంఘాల నెట్లు నెలకొల్పవలెనో చక్కగా విశదీకరించియున్నాడు. నేను జాతీయపోరాటములో పాల్గొనే ప్రతిజాతీయవాదియు దీనిని జరివి అనుసరించిన నిర్మాణం కార్యక్రమమేవిధముగా మార్చు తినక చక్కగా సాగుననుట యతిశయోక్తిగాదు.

అపరాధి ఎవరు?

గ్రంథకర్త: శేతవరపు రామకృష్ణశాస్త్రిగారు కురుకురి సుబ్బారావుగారిచే ప్రకటింపబడినది.

"విద్యాభ్యాసము మంచిదే. కాని విద్యశేక్తు పద్ధతులయందే దోషమున్నది. ఇప్పుటి బాలికాపాఠశా

లలో చదువు విద్యార్థులకు విద్యకన్న విలాసములు బాగుగా పట్టుచున్నవి. ఇందువలన తుదకు గృహ కల్లోలము సంసారమును దిద్దుకొనజాలకపోవుట, జీవితము దుఃఖముయమై భారముగా గన్నట్లుటయే పరిణామదశగా గన్నట్లుచున్నది. ఇంతకన్న వేరు లాభములేదు. ఈ యాధునిక శిక్షాప్రణాళికవలన స్త్రీలకు హితమేమియునులేదు. ఏమైన కలిగిన నపకారమే ఆమె విషయమును దోషింపచుటకై 'భారద'యను నొక విద్యావతి జీవితము నుదాహరణముగా జూపి, చిగురుకు నామెచే బాలికలకు విద్యయేగాక ఆదర్శ భారతీయనామణులుగా రియోరుచేయు పద్ధతులతో నొక సహితన ధర్మబద్ధమైన విద్యాలయమును నిర్మింప చేసి నేటి భారతస్త్రీ కట్టివిద్య యావశ్యకమో నిరూపించు నవలయుది.

కథావస్తువు చక్కగా విమర్శింపబడినది. ప్రారంభించిన ఆఖరకు విడువబుద్ధి పుట్టదు. ప్రతివారును చదువలసినది.

రాజ్య లక్ష్మి

గ్రంథకర్త: నందూరి శ్రీ బంగారయ్యగారు, రాజమండ్రి. వెల రు. 0-8-0.

నాటకరంగములందు 'స్త్రీలే స్త్రీపాత్రములను ధరింపవలెనా' అను సమస్యను పురస్కరించుకొని వ్రాయబడ్డ ఆగంగముల నాటకమిది.

ఈసమస్యను చర్చించుటకు కథనల్లి, ప్రస్తుత నాటకరంగస్థలములందున్న యవిరోధిలో ప్రముఖులను ఎట్లు దిద్దుకొనవలెనో చూపియున్నాడు.

"సంతానవతులగువరకు కులసభలు నాటకరంగము నలంకరించుటలో తప్పులేదని సతీపతులు నాయకా నాయక పాత్రముల ధరించినచో ప్రమాదమున కవకాశము తక్కువని, కులసభలు నాటకరంగ మధిష్ఠించువరకు దానికి సద్దతిచేయారదని, లోకమున గురువీశముననుండదగిన నాట్యరంగము శేవలము వినోద సాధనమగుచున్న"దని నిరూపించుచు నాటకమున ఆ మూలాంశము చర్చించినారు.

ఇందులోని బహిరంగసభలోని ముచ్చట్లు చాల వినోదముగావున్నవి. అంతర్నాటక మొక ప్రత్యేకత. ఆంధ్ర నటనటీమణులు యిట్టిదానిని ప్రదర్శించి సంఘోన్నతికి పాటుపడెదరని విశ్వసించుచున్నాము.

ఇట్టి పరమోత్కృష్టమైన సమస్యల సాధారము చేసుకొని శ్రీ నందూరి బంగారయ్యగారు యింకను పెక్కు నాటకములను రచించుతురుగాక.

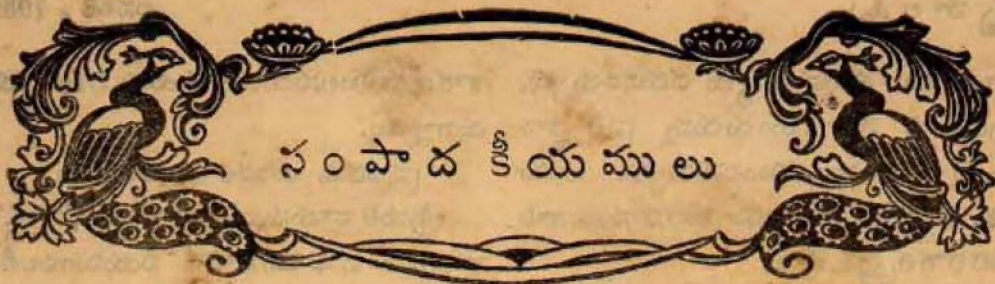
పత్రికాలోకం

సవయుగ

ఇది విజయనగరంనుండి శ్రీ. పి. రామకృష్ణపరమాంసగారి సంపాదకత్వాన వెల్వడుచున్న జాతీయ పక్షపత్రిక. మొదటిసంపుటి మొదటిసంచిక మా కార్యస్థానానికి చేరింది. పత్రిక చాలా ఆకర్షణీయంగా వుంది. "దేశంలో గల వివిధ ప్రజాపీఠ సంస్థలనూ, ఉద్యమాలనూ ఏకం చేసి కాంగ్రెసు యాజమాన్యం క్రిందకు తెచ్చి జాతీయపోరాటం ద్విగుణీకృతంగా నడపాలి." యీ ఆశయాన్ని బయటపడంగా సాధించడానికి 'సవయుగ' ప్రాణంపెట్టుంది. ఆంధ్రమహాశయలు దీని కన్నివిధాలా చేయూత నివ్వకోరుతాము. వెల అర్థ ఛా.

వై జ యం తి

ఇది శ్రీ కొల్లాపుర స్నేహలతా కవితా సంఘమునుండి వెలువడ్డ 5-వ వార్షికపత్రిక. సంపాదకురాలు శ్రీ చేబ్రోలు సరస్వతీదేవిగారు, నూజివీడు. ఇందు శ్రీ జటప్రోలు సంస్థానప్రజలు శ్రీ జటప్రోలు సంస్థానాధీశ్వరి శ్రీ నురభి వెంకటరత్నమాంబగారి కిచ్చిన కృతజ్ఞతాభివందనపత్రిక, వారి సమాధానము, తదితర ప్రముఖుల వ్యాసాలు, పద్యాలు వున్నాయి.

సంపాదకీయములు

స్త్రీలు—హక్కులు

“లేనిపోనిహక్కుల సృష్టింపకుడు యొక్కవారమును భావమును పారద్రోలుడు మానవసేవచే నూతననాగరక ప్రపంచమును నిర్మింపుడు—” అని సుప్రసిద్ధ భారతనారీ మణి శ్రీమతి సరోజినీదేవిగారు యీ నెల 17-న లేడిని శ్రీ జగ్గన్న పేట జమీందారిణి వారిచే నొసంగబడిన అల్పాహారవిందు సందర్భమున మాట్లాడుచు, స్త్రీలోకమున కిచ్చిన సందేశము అమూల్యమైనది, గమనింపతగినది.

ఈ స్త్రీహక్కులను గురించి చాలసారులు యీ ‘గృహలక్ష్మి’ ద్వారా ముచ్చటించియే యున్నాము. అసలు యీ ‘హక్కులు’ అను వానికి ‘ఇట్టివి—ఇంతవరకు’ అనునొక నిర్వచనము తెల్పుటయే కష్టము. దేశకాల వ్యవస్థలనుబట్టి స్త్రీ పురుషులకుండవలసిన హక్కులు వారివారికుండును. ప్రకృతి సహజముగ స్త్రీ పురుషులకు శరీరమానసిక సంబంధముగ నెట్లు భేదమున్నదో అట్లే వారి సడతలయందును, వారు నిర్వర్తించవలసిన విధులయందును భేదముండును. అందు కనుగుణ్యముగ వారి బాధ్యతలు హక్కులు నియమితములై యున్నవి. ఎవరివివారు నెరవేర్చనియడల కాలక్రమము తలక్రిందులగును. దేహనిర్మాణమునుబట్టి పురుషులు కష్టపడి

పని చేయవలసిన విధి వారిపై బడినది. ఆకష్ట ఫలితమును సన్మార్గమున నుపయోగించి నుద్ధరించుట స్త్రీ విధియైనది.

అసలు గృహమొక రాజ్యము. ఆరాజ్యమునకు పట్టమహిషి స్త్రీ. ఆ రాజ్యమునకు కావలసినవి సేకరించుట పురుషుని ధర్మమై యున్నది. ఆరాజ్యములందు ఎట్టి వడుదుడుకులును లేక శాంతయుతముగ సాగు నట్లు చూచునది స్త్రీ. కష్టసుఖముల నెదుర్కొను చాతుర్యము, కలిమిలేముల ఆట పోటులందు సహనత, బాలబాలికలకు క్రమ శిక్షణనిచ్చు ప్రాథమిక విద్యాలయముగా నాగృహమును మార్పు ఓర్పు మొదలగు క్లిష్ట సమస్యలకు నిలయమైనది గృహరాజ్యాంగ వాతావరణము. ప్రకృతి సహజముగ నీ యోర్పు చతురత మొదలుగాగల సద్గుణ పుంజముల కాటపట్టయిన స్త్రీ నిర్వహించినట్టి ధర్మములను పురుషుడు నెరవేర్చగలడా? ఇటులనే వివిధరీతుల వారివారి ధర్మములందును హక్కులందును భేదమున్నది. కాన, అర్థములేని నేటి పాశ్చాత్య పద్ధతులను వ్యామోహములను గృడ్డిగా ననుసరించి అట్టి హక్కులు నేడు మనసంఘమునందు లేవని యాందోళనచేసిన యట్టిది సంఘ విధ్వంస నమేగాని, సంఘాన్నత్య మొలమాత్రమును

కాబాలదు. ఉత్తమవిద్యలు చదువవచ్చును. పురుషుడు నేడాక్రమించుచున్న ప్రతి స్థానమును స్త్రీ యాక్రమించవచ్చును. అందులకు అడ్డుగాని, అందని మూని పండుగాని నేటిభారతస్త్రీకి లేదు.

కాన, స్త్రీ పురుషులు ఎవరెవరికి ఎట్టి హక్కులు ఎంతెంతవరకు యవసరమో, అట్టివాటినే యుచితరీతిని గ్రహించుచు, సంకుచితభావములకు చోటివ్వక, తక్కువ వారమును భావమును పారద్రోలి, మానవ సేవయే మంగళకరమని యెంచి పాటుపడిన వారివారి స్థానములు, హక్కులు, ధర్మములు వాటియంతట యవియె ఏర్పడును. అప్పుడే వారు ఆదర్శస్త్రీలుగను పురుషులు గను సార్థకనాములగుదురు.

ఇట్టి యమూల్య సందేశము నొసగిన శ్రీ సరోజినీదేవిగార్కి నారీలోకమంతయు ఎంతయో కృతజ్ఞులై యుండురు. అనుభవజ్ఞురాలు, అకుంతిత దేశసేవాదీక్షాపరాయణ, ఆదర్శభారతమహిళాంతుము, విద్యావతి, వృద్ధురాలు శ్రీ సరోజినీదేవి. దేశకాల పరిస్థితులను మనమునం దిడుకొని అనుభవముపై నొసగిన యీ సందేశము అవశ్యాచరణీయము. ఈ యభిప్రాయములే మా 'గృహ లక్ష్మి' పాఠకలోకమునకు చిరపరిచితురాలు, శారదలేఖల రచయిత్రిగారైన శ్రీమతి కనుపర్తి వరలక్ష్మమ్మగారు ఇదివర కెన్నియోసారులు వ్రాసి పోవు రించియున్నారు. ఇందలి యదార్థమును గ్రహించి స్త్రీ పురుషుల న్యోన్యతలై పాటుపడి భావి భారత భాగ్యోదయమునకు

కారణభూతులగుదురుగాక యని విశ్వసించుచున్నాము.

ప్రసధను మండలాభ్యుదయరాలు శ్రీమతి రామసుబ్బమ్మగారు ఆంధ్రరాష్ట్ర కాంగ్రెసు సంఘమువారిచే నియమింపబడి, కడపజిల్లాబోర్డుకు అధ్యక్షురాలుగా ఏకగ్రీవముగా నెన్నుకొనబడినారు. ఇట్టి స్థానము నలంకరించుటకు నీమెయే ప్రసధమాంధ్ర నారీరక్షము. ఆంధ్రదేశమున కిట్టి గౌరవము దక్కుట మనము గర్వింపదగిన విషయము. ఈ సమయమున శ్రీమతి రామసుబ్బమ్మగారి సభినందించుచున్నాము.

ఈమె రాయలసీమ నాయకులగు, శ్రీ కె. కోటిరెడ్డిగారి ధర్మపత్ని. ఈమె కడప పురపాలక సంఘమునకు సభ్యురాలుగ గత 1981 సంవత్సరమున ఎన్నుకొనబడి, కడప జిల్లా ఎడ్యుషనల్ కాన్సిలుకు ప్రసిడెంటుగా 1981 నుండి మూడుసారులెన్నుకొనబడి, నేటికిని యీరెండు పదవులను అతి సమర్థతతో నిర్వహించుచున్నారు. నిశ్చల కార్యదీక్ష, స్వార్థరహితమైన దేశసేవ, నిష్కల్మషమైన పరిపాలనాదక్షత మొదలగు సద్గుణపుంజములు మూర్తిభవించిన విదుషీమణి. రాజకీయ పరిజ్ఞానమేగాక, భారతనారీమణికుండవలసిన శిష్టగృహధర్మములు గలిగి పదిమంది పుత్ర పుత్రికాసంతానము గల మాతృమూర్తి.

అద్యక్షురాలైన యీమె గ్రామపురోధి వృద్ధి, స్త్రీజనోద్ధరణమునకును సర్వవిధముల పాటుబడుదురని విశ్వసించుచు పరమేశ్వరుడీమెకు ఆయురారోగ్యముల కలగజేయును గాక యని కోరుచున్నాము.

శ్లో. ఆముగ్ధ మర్థసయనామ్బుజచుమృత్యమాన
హర్షాకులప్రజవధూమధురాననేన్ద్రోః
ఆరబ్ధవేషురస మాదికిశోరమూర్తే
రాదిర్భవన్తి మమ చేతసి కేపి భావాః.

మ. మురళీగానసుధావయోనిధి మదిం - బొంగం దరంగావళు
ల్లికిన్ మీతె ననం గటితటదుకూ - లంబుల్ వడిన్ గాట న
బ్బురపుంగొల్లమిటారిసీటు లరమో - ద్దుంగన్నులం గాంచుచి
త్తరపున్నుద్దులగోవబాలకువినో - దప్రౌఢి భావించెదన్.

—శ్రీ కృష్ణ కర్ణామృతము.